

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM
ENSTİTÜSÜ

LİSE DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN MÜZİK KÜLTÜRLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA; TUNCELİ İLİ MERKEZ İLÇESİ ÖRNEĞİNDE

Nihal CAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Prof. Dr. Murat DAL

Doç. Dr. Daimi CENGİZ

TUNCELİ - 2025

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM
ENSTİTÜSÜ

**LİSE DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN MÜZİK KÜLTÜRLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA; TUNCELİ İLİ MERKEZ İLÇESİ ÖRNEĞİNDE**

Nihal CAN

(220200043)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Prof. Dr. Murat DAL

Doç. Dr. Daimi CENGİZ

TUNCELİ - 2025

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM
ENSTİTÜSÜ

**LİSE DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN MÜZİK KÜLTÜRLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA; TUNCELİ İLİ MERKEZ İLÇESİ ÖRNEĞİNDE**

Nihal CAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Bu tez 04/06/2025 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

İmza
Prof. Dr. Hüseyin Bülent AKDENİZ
(Anadolu Üniversitesi)
BAŞKAN

İmza
Prof.Dr. Murat DAL
(Munzur Üniversitesi)
1. DANIŞMAN

İmza
Dr.Öğr.Üyesi Uğur ÇİT
(Munzur Üniversitesi)
ÜYE

İmza
Doç.Dr. Daimi CENGİZ
(Munzur Üniversitesi)
2. DANIŞMAN

Bu tez, Enstitümüz Kültür ve Sanat Yönetimi Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Doç. Dr. Nagihan KARAASLAN AYHAN
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu”ndaki hükümlere tabidir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza

Nihal CAN

1.Danışman

Prof. Dr. Murat DAL

2. Danışman

Doç. Dr. Daimi CENGİZ

TEŞEKKÜR

Öncelikle, çalışmalarım esnasında yardım, öneri, bilgi, tecrübe ve desteklerini esirgemedi beni her konuda yönlendiren 1. danışman hocam Prof. Dr. Murat DAL'a ve 2. danışman hocam Doç. Dr. Daimi CENGİZ'e teşekkür ederim. Ayrıca sevgili eşim Ümit'e ve oğlum Uras Roy'a teşekkür ederim. Bu süreçte destek ve sabırlarını esirgemeyip hep yanımda hissettirdiler.

Nihal CAN

Müzik Öğretmeni

TUNCELİ-2025

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	I
TEŞEKKÜR	II
İÇİNDEKİLER	III
ŞEKİLLER LİSTESİ	V
TABLolar LİSTESİ	VI
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
ÖZET	XIII
ABSTRACT	IX
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Müzik Kültürü Kavramı ve Önemi.....	4
1.2. Sanat Yönetimi Perspektifinden Müzik Kültürü.....	6
1.3. Türkiye’de Gençlik ve Müzik.....	8
1.4. Eğitim ve Müzik İlişkisi.....	10
1.5. Türkiye’de Müzik Kültürü ve Eğitim Politikaları.....	11
1.6. Tunceli’de Müzik Kültürü	13
1.7. Araştırmanın Amacı	17
1.8. Araştırma Sorusu	17
1.9. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	18
1.10. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	19
2. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ.....	20
2.1. Müzik Kültürü ve Müzik Tercihleri ile İlgili Yapılan Yayınlar	20
2.2. Müzik Kültürü Üzerine Yapılan Tezler	31
2.3. Bibliyometrik Analiz Çalışmaları.....	36
3. YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırma Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem	48
3.3. Veri Toplama Araçları.....	48
4. BULGULAR.....	49
4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	49
4.2. Katılımcıların Dinlediği Müzik Türleri.....	51
4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri.....	54

4.4. Katılımcıların Okullarına Göre Dinledikleri Müzik Türleri.....	55
4.5. Katılımcıların Anne ve Babalarının Mesleklerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri.....	57
4.6. Katılımcıların Ailelerinin Gelirlerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri.....	60
4.7. Katılımcıların Memleketlerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri.....	62
4.8. Katılımcıların Kullandıkları Müzik Dinleme Araçları ve Katılımcıların Müzik Dinleme Amaçları.....	62
4.9. Katılımcıların Çaldıkları Enstrümanlar.....	66
4.10. Çevresel Faktörlerin Müzik Tercihleri Üzerine Etkisi.....	68
4.11. Katılımcıların Müzik Dinleme Dilleri.....	69
4.12. Katılımcıların Değiş Dinleme Sıklıkları ve Müzik Dinleme Dilleri Arasındaki İlişki	70
4.13. Ki Kare Testi ile Bazı Parametlerler Arasındaki İlişkilerin Analizi.....	72
4.13.1. Öğrencilerin Değiş Dinleme Sıklıkları ile Müzik Dinleme Dilleri Arasındaki İlişki.....	72
4.13.2. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Müzik Dinleme Dilleri Arasındaki İlişki.....	74
4.13.3. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Değiş Dinleme Sıklıkları Arasındaki İlişki.....	75
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	76
6. KAYNAKLAR	83
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Müziğin evrimi insan yaşamının evrimine paralel olarak gelişmiştir.....	1
Şekil 1.2. Üst Paleolitik döneme ait bir flütün kopyası.....	3
Şekil 1.3. Hüseyin Şanlı Dede, Kırmızıköprü.....	14
Şekil 1.4. Tunceli yöresinde bağlama ve müzik kültürü.....	17
Şekil 2.1. Kategorilere göre müzik alanında yapılan çalışma sayıları.....	37
Şekil 2.2. Müzik alanında yayın türlerine göre yayın sayıları.....	38
Şekil 2.3. Müzik alanında yıllara göre yapılan yayın sayıları.....	39
Şekil 2.4. Dillere göre yapıyan yayın sayıları.....	40
Şekil 2.5. İndekslere göre müzik alanındaki yayın sayıları.....	41
Şekil 2.6. Müzik alanında ülkelerin yayın sayıları.....	42
Şekil 2.7. Müzik alanındaki çalışmalara en çok finansman sağlayan kuruluşlar.....	43
Şekil 2.8. Yayın evlerine göre müzik ile ilgili yayınlar.....	44
Şekil 2.9. Müzik alanında en çok yayın yapan ilk 10 yazar.....	45
Şekil 2.10. Müzik alanında en çok yayın yapan ilk 25 bölüm ve fakülteler.....	46
Şekil 4.1. Öğrencilerin tercih ettikleri müzik türlerine göre tercih sayıları.....	52
Şekil 4.2. Liselere göre müzik türü tercihi sayıları.....	57
Şekil 4.3. Anne mesleklerine göre müzik tercihlerinin karşılaştırılması.....	59
Şekil 4.4. Öğrencilerin baba mesleklerine göre müzik türü dinleme tercihleri.....	60
Şekil 4.5. Ailelerinin gelir gruplarına göre öğrencilerin müzik türü tercihleri.....	62
Şekil 4.6. Tuncelili öğrencilerin müzik türü dinlemek tercihleri.....	63
Şekil 4.7. Tuncelili olmayan öğrencilerin müzik türü dinleme tercihleri.....	64
Şekil 4.8. Öğrencilerin müzik dinlemek için kullandıkları araçlar.....	65
Şekil 4.9. Müzik aleti çalma oranları.....	67
Şekil 4.10. Müzik tercihlerini etkileyen çevresel faktörlerin karşılaştırmalı etkisi.....	69
Şekil 4.11. Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme sıklığı.....	72

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 4.1. Katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin istatistikler.....	49
Tablo 4.2. Katılımcıların dinlediği müzik türlerine ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri.....	51
Tablo 4.3. Öğrencilerin tercih ettikleri müzik türlerine göre tercih sayıları.....	53
Tablo 4.4. Katılımcıların cinsiyetlerine göre müzik dinleme türleri.....	55
Tablo 4.5. Katılımcıların okullarına göre müzik dinleme türleri.....	56
Tablo 4.6. Katılımcıların annelerinin mesleklerine göre müzik dinleme türleri.....	58
Tablo 4.7. Katılımcıların babalarının mesleklerine göre müzik dinleme türleri.....	59
Tablo 4.8. Katılımcıların gelirlerine göre müzik dinleme türleri.....	61
Tablo 4.9. Katılımcıların memleketlerinin Tunceli olup olmamalarına göre müzik dinleme türleri.....	63
Tablo 4.10. Katılımcıların müzik dinleme araçlarına ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri.....	64
Tablo 4.11. Katılımcıların müzik dinleme amaçlarına ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri.....	65
Tablo 4.12. Katılımcıların çalmayı bildikleri enstrümanlara ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri.....	66
Tablo 4.13. Katılımcıların ailelerinde bağlama çalmayı bilme durumlarına ilişkin dağılımları.....	67
Tablo 4.14. Katılımcıların müzik tercihleri üzerinde çevrelerinin etkilerine ilişkin istatistikler.....	68
Tablo 4.15. Katılımcıların müzik dinleme dili tercihlerine yönelik çoktan seçmeli cevaplarının dağılımı.....	70
Tablo 4.16. Katılımcıların Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme sıklıklarına ilişkin dağılımı.....	71
Tablo 4.17. Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme ile müzik dinleme dili yanıtları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması.....	73
Tablo 4.18. Gelir düzeyi ile müzik dinleme dili yanıtları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması.....	74
Tablo 4.19. Gelir düzeyi ile Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme arasındaki ilişkinin karşılaştırılması.....	75

KISALTMALAR LİSTESİ

WoS	: Web of Science
AHCI	: Arts & Humanities Citation Index
SSCI	: Science Citation Index Expanded
ESCI	: Emerging Sources Citation Index
BKCI-SSH	: Book Citation Index – Social Sciences & Humanities
CCR	: Current Chemical Reactions
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZET

Bu tez kapsamında, Tunceli ilindeki lise öğrencilerinin müzik kültürlerini anlamak ve analiz etmek amacıyla, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Tunceli merkez ilçedeki beş farklı okulda 9., 10., 11., ve 12. sınıftan 507 öğrenci ile bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Bu okullar Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Tunceli Anadolu Lisesi, Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi, Spor Lisesi ve Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi'dir. Bu anket kapsamında öğrencilere cinsiyetleri, anne ve baba meslekleri, ailelerinin gelir düzeyleri, Tuncelili olup olmadıkları, dinledikleri müzik türleri, dinledikleri müzik türlerini ne sıklıkla dinledikleri, müzik etkinliklerine katılma sıklıkları, ailelerinin müzik tercihlerindeki etkisi, arkadaşlarının ve sosyal medyanın müzik tercihleri üzerindeki etkisi, müzik dinlerken kullandıkları araçlar, müziği dinleme dilleri, Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme sıklıkları, çaldıkları enstrümanlar ve ailelerinde bağlama çalan olup olmadığı ile ilgili sorular sorulmuştur. Böylece, öğrencilerin müzik kültürlerine dair geniş bir fotoğraf elde edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada veri toplamak için nicel temelli yapılandırılmış bir anket kullanılmıştır. Daha sonra bu anket ile elde edilen öğrencilere ait veriler SPSS veri analiz programı kullanılarak Ki-Kare, frekans analizi, çapraz tablolar ve karşılaştırmalı değerlendirmeler gibi araçlarla analiz edilmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin hayatlarının önemli bir parçasının müzik olduğunu göstermektedir. Müzik türü tercihleri üzerine yapılan değerlendirme sonucuna göre en çok ilgi duyulan üç müzik türü rap, pop ve yabancı pop müziği olmuştur. Buna karşılık, klasik Batı müziği ve Türk sanat müziğine yönelik belirgin bir ilgi eksikliği söz konusudur. Halk müziği ve özellikle Tunceli'ye özgü yöresel müzikler yine de hatırı sayılır bir hayran kitlesine sahip görünmektedir. Bu durumun da gösterdiği gibi, yerel kültürel unsurlar gençlerin müzik kültüründe önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Öğrencilerin Zazaca ve Kürtçe müziğe olan ilgisi de araştırmanın bir diğer ilginç bulgusudur. Çalışmada ayrıca Kürtçe, Zazaca ve Türkçe müzik dinleme sıklığı ile Tunceli yöresine ait deyişlerin dinleme sıklığı arasında oldukça anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tunceli'nin çok dilli yapısı ile öğrencilerin Alevi deyişlerini dinlemeleri arasında güçlü bir bağlantının olması kültürel mirasın öğrenciler arasında müzik aracılığıyla nesiller boyunca aktarıldığını göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin çoğunun müziği; akıllı telefonlar, tablet ya da bilgisayarlarını kullanarak büyük ölçüde dijital platformlar aracılığıyla dinlediği belirlenmiştir. Radyo gibi daha geleneksel yöntemlerle dinleyenlerin sayısı çok azdır. Bir diğer önemli bulgu da öğrencilerin müzik seçimlerinin aile, arkadaşlar ya da müzik dersleri tarafından değil, en çok sosyal medya tarafından şekillendirildiğidir. Öğrenciler ayrıca hem sınıf içi hem de sınıf dışı müzik etkinliklerine çok az ilgi göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin bu etkinliklere pek ilgi duymadıklarını veya bu etkinliklerin içeriklerinin öğrencilerin müzik tercihlerine pek uymadığı sonucunu göstermektedir. Buna ek bu durum öğrencilerin müzikle kurduğu ilişkinin büyük ölçüde bireysel olduğunu göstermektedir. Tunceli özelinde bu konuda yapılan ilk çalışma olan tezimiz sonuç olarak Tunceli'deki lise öğrencilerinin müzik kültürünün hem evrensel popüler eğilimlerden hem de yerel, dilsel ve inançsal faktörlerden beslendiğini göstermektedir. Kültürel açıdan bakıldığında, müziğin gençlerin kendilerini ifade etmelerine, başkalarıyla bağlantı kurmalarına ve kültürlerini aktarmalarına yardımcı olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar müziğin gençlerin yaşamları üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olması için, müzik politikalarının hem yerel hem de küresel müzik kültürlerini içerecek şekilde yeniden düşünülmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Müzik kültürü, Tunceli, müzik türleri, müzik eğitimi, kültür yönetimi, sanat yönetimi

ABSTRACT

A Study on the Music Cultures of High School Students: The Case of Tunceli Province Central District

The purpose of this thesis is to understand and analyze the music culture of high school students in Tunceli province. A survey was conducted with 507 students from 9th, 10th, 11th, and 12th grades in five different schools in the central district of Tunceli in the 2024-2025 academic year. These schools are Atatürk Vocational and Technical Anatolian High School, Tunceli Anatolian High School, Tunceli Türk Telekom Science High School, Sports High School, and Tunceli Fine Arts High School. Within the scope of this survey, the students were asked questions about their gender, their parents' occupations, their families' income levels, whether they are from Tunceli or not, the types of music they listen to, how often they listen to the kinds of music they listen to, the frequency of their participation in music activities, the influence of their families on their music preferences, the impact of their friends and social media on their music preferences, the tools they use while listening to music, their language of listening to music, the frequency of listening to sayings from the Tunceli region, the instruments they play and whether they have a bağlama player in their families. Thus, a broad picture of the students' music culture was tried to be obtained. This study used a quantitative, structured questionnaire to collect data. The students' data obtained through this questionnaire were then analyzed using SPSS data analysis software with tools such as Chi-Square, frequency analysis, cross tabulations, and comparative evaluations. The results show that music is an essential part of students' lives. According to the evaluation results on music genre preferences, rap, pop, and foreign pop music were the three most popular music genres. On the other hand, there is a marked lack of interest in Western classical and Turkish art music. Folk music, especially local music specific to Tunceli, still seems to have a considerable fan base. As this shows, local cultural elements continue to play an important role in the music culture of young people. Students' interest in Zazaki and Kurdish music is another interesting finding in the study. The study also found a significant relationship between the frequency of listening to Kurdish, Zazaki, and Turkish music and the frequency of listening to sayings from the Tunceli region. The fact that there is a strong connection between the multilingual structure of Tunceli and students' listening to Alevi sayings shows that cultural heritage is transmitted among students through music for generations. It was also found that most students listen to music primarily through digital platforms using smartphones, tablets, or computers. The number of those listening to music through traditional methods, such as radio, is tiny. Another important finding is that students' music choices are shaped mainly by social media, not family, friends, or music classes. Students also show little interest in both in-class and out-of-class music activities. This suggests that students are not very interested in these activities or that the content of these activities does not match their music preferences. In addition, this situation shows that students' relationship with music is primarily individual. Our thesis, the first study on this subject in Tunceli, shows that universal popular trends and local, linguistic, and religious factors feed the music culture of high school students in Tunceli. From a cultural perspective, it has been observed that music helps young people express themselves, connect with others, and transmit their culture. The results suggest that for music to have a greater impact on young people's lives, music policies need to be rethought to include both local and global music cultures.

Keywords: Music culture, Tunceli, music genres, music education, culture management, art management

1. GİRİŞ

Müzik, bilinen tüm yaşayan kültürlerin çok değerli bir özelliğidir ve günlük yaşamın birçok yönüne nüfuz eder ve birçok rol oynar. Bilinen en eski müzik aletleri 40.000 yıl öncesine ait arkeolojik kayıtlarda yer almaktadır (Killin, 2018). Müziğin iki unsurunun melodi, yani perde çeşitliliği ve ritmik dürtü olduğu konusunda araştırmacılar ortak bir görüşe sahip olsa da kökeni ve ne olduğu ile ilgili farklı yaklaşımlar mevcuttur. Montagu'e (2017) göre müziğin ne olduğu sorusunun cevabı aranırken doğadaki seslerden başlanarak yola çıkılabilir. Kuş ötüşü müzik olarak kabul edebilir mi? sorusunu soran Montegu; bir kuşun ötüşü diğer kuşlar için bir uyarı ya da bir çiftleşme çağrısı olarak algılansa da insanlar için müzikal bir zevk verebileceğini belirtmiştir. Hatta Beethoven senfonilerinde kuş sesini bestelemiştir. Ancak hem müzikologlar hem de etnomüzikologlar kuş ötüşlerini, hayvan çığlıklarını ve ritmik hareketleri müzik olarak görmemiştir. Bunun nedeni bu seslerin bir çeşit sinyal olmaları ve bir bütün olarak bir topluluğu etkilemiyor oluşudur (Montagu, 2017). Müziğin oluşumu ve evrimini araştıran araştırmacılar şarkı söyleme ve buna vurmalı ritimlerin eşlik etme zamanını ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. İlk müzik icrası sırasında el çırpma gibi vücut hareketlerinin olup olmadığı ya da bunlara sopa veya taş gibi araçların eşlik edip etmediği araştırılmıştır. Genel olarak varılan çıkarıma göre müzikte perde ya da ritim olmadan müziğin tanımlanmasının olamayacağı perde çeşitliliği ya da zaman çeşitliliği olmayan tek bir sesin müzikal olarak tanımlanmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır (Montagu, 2017). Yapılan bilimsel araştırmalar müziğin evriminin insan yaşamındaki değişikliklere ve gelişimlere bağlı olarak gerçekleştiğini göstermiştir. Şekil 1.1'de müziğin evrimsel değişimi ve gelişimine bu paralelde gösterilmiştir.

Şekil 1.1. Müziğin evrimi insan yaşamının evrimine paralel olarak gelişmiştir (Deflin, 2016)

Bilimsel araştırmalarda keşfedilen insansı türlere ait fosil kanıtları, zamanla sesli iletişim yeteneklerinin kademeli olarak geliştiğini göstermektedir. Killin'e (2018) göre son bir milyon yıl içinde modern insan (*Homo sapiens*) ile en yakın akrabaları olan ve artık soyu tükenmiş ve bilimsel olarak *Homonin* olarak adlandırılan Neandertaller, Denisovalılar, *Homo erectus* ve *Homo habilis*in önemli ölçüde beyin büyümesi gerçekleşmiştir. Bu süreç m ziksellikteki gelişmelerle birlikte vokal anatominin ve sinir sistemlerinin ortak evrimini tetiklemiştir. Bu evrimsel süreçte, insanların daha fazla ses üretebilmesini sağlayan ve boğaz ile ağız rezonans odasını genişleten gırtlacın aşağya inmesi gelişmiştir. Bu durumun ilk  rnekleri *Homo ergaster/erectus*'ta görülmektedir. Yaklaşık 600–800 bin yıl önce yaşamış *Homo heidelbergensis*'in, modern insanın ses üretim kapasitesine yakın vokalizasyonları gerçekleştirebildiği ve bu sesler üzerinde bilişsel kontrol sahibi olduğu düşünülmektedir. *Homo sapiens* ve Neandertaller'in dilsel yetileri h len tartışmalı olsa da, her iki türün de anatomik olarak müzikal sesler üretebilecek kapasiteye sahip olduğu muhtemeldir. Neandertaller'in kemik aletler ve kişisel s s eşyaları yaptığı bilinmesine rağmen, müzikal aletlere dair kesin kanıtlar henüz bulunamamıştır (Killin, 2018). *Homo ergaster* sınırlı perde varyasyonu gösterebilmiş olabilirken, *Homo erectus* ve daha sonra *Homo heidelbergensis* karmaşık ses üretimine, yani şarkı söylemeye benzer vokalizasyonlara anatomik olarak yatkın olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu yeteneklerin bilişsel olarak kontrol edilip edilmediği veya işlevsel olarak kullanılıp kullanılmadığı belirsizdir. Tam vokal ve muhtemelen müzikal yeteneklerin *Homo sapiens* ile ortaya çıktığı düşünülmektedir (Stanley, 2018). Tüm hayvanlar gibi erken homininler de anlam taşıyan sesler üretmiştir ve bağlama göre bazı sesler müziksel kabul edilebilir. Etnom zikologlar ve biyologlar, tonlama içeren anne-bebek vokal iletişimlerinin müziğin ilk örnekleri olabileceğini savunur (Dissanayake, 2000). Tarihte bazı insan toplulukları yalnızca iki veya üç kararsız perde ile müzik yapmış, ancak bu da etnom zikologlar tarafından müzik olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, sesle üretilen müziğin ilkel biçimlerinin, insanların konuşma ve yapılandırılmış müzik için gerekli anatomik ve bilişsel yetileri kazanmalarından çok önceye dayandığını kabul edilmesi gerektiği  ne sürülmektedir (Fitch, 2006). Burdan yola çıkılarak insan yaşamında müziğin konuşmadan daha önce geldiği iddia edilmektedir. Melodik bir şey üretme yeteneği, bir ses mırıldanması, bir bebeğe mırıldanmakla mırıldanmak arasında bir şey, konuşmanın temel bileşenleri olan  ns zleri ve ünlüleri oluşturma yeteneğinden çok önce gelmiş olmalıdır (Montagu, 2017). Ayrıca motor dürtü ve buna eşlik eden ritmik ses üretimini yalnızca insanlara özgü değildir; özellikle kur yapma davranışlarında ve primatların grup aktivitelerinde benzer hareketler

gözlemlenmektedir. Ayakla yere vurma veya vücuda vurma gibi davranışlar, insanda dans veya ritmik ifade olarak tanımlanabilecek niteliktedir. Montagu (2007), en eski çakmaktaşı alet yapımına kadar uzanabilecek bir olasılık öne sürmektedir: Taşların ritmik şekilde birbirine vurulması hem alet üretmiş hem de ilkel bir müziksel ifade oluşturmuş olabilir. Bu düşünce tamamen ciddi bir tez olmasa da, ritmin ve müziksel ifadenin kökenleri hakkında önemli ipuçları verir. Erken homininler, sadece alkış yerine çubuk ya da taşlarla ses üretmenin daha etkili ve rahatlatıcı olduğunu fark etmiş olabilir. Bu tartışma, ritmin fizyolojik ve nörolojik temelleri ile bağlantılı olarak Morley'in çalışmalarında detaylandırılmıştır (Morley, 2013).

Bilinen en eski müzik aletleri güneybatı Almanya'daki Swabian Jura'da bulunan flütlerdir. Şekil 1.2'de bu flütlerden bir örnek gösterilmiştir. Bulunan bu flütlerin çoğu kuş kemiğinden birkaçı da fildişinden yapılmıştır. Bunlar yaklaşık 40000 yıl önce görülmeye başlamışlardır. Fransa'daki Isturitz'de bulunan 20 kadar eski flüt ise serisi kuş kemiğinden yapılmıştır. Bulunan bu flütlerin yaşları arasında ise binlerce yıllık farklar bulunmuştur. Bu flütleri yapan Cro-Magnon insanların Avrupa'ya gelişi 40000 yıl öncesi civarında olduğuna göre, müzik eserleri yapma ve kullanma becerilerini Afrika'dan beraberlerinde getirdikleri anlaşılmaktadır (Killin, 2018). 2008 yılında bulunan başka bir flüt ise bir akbaba kanat kemiğinden yapılmıştır. Bu flüt 21,8 cm uzunluğunda ve 0,8 cm çapındadır. Flütün gövdesi düzgünce kazınmış ve parmak delikleri, inceltilmiş içbükey çukurlardan ve bir aletle delinerek oluşturulmuştur. Kemiğin yakın ucu elle şekillendirilmiştir (Morley, 2013).

Şekil 1.2. Üst Paleolitik döneme ait bir flütün kopyası (Killin, 2018)

Duygu ve düşüncelerin ifade edilebilmesinde önemli bir araç olan müzik, kültürel bir unsur olmanın yanı sıra birçok işlevsel özelliğe sahiptir. Müziğin insan yaşamındaki işlevselliği, insanların müzik tercihlerini etkilemektedir. Hoş vakit geçirmek, kültür edinmek, dinlenmek, duyguları ifade etmek, sosyalleşmek gibi birçok neden bireyin farklı müzik türlerine ilgi duymasında etkili olan başlıca nedenler olarak gösterilebilir. Öznel bir

sanat türü olan müzik her insanda farklı hisler uyandırmaktadır. Bir insanın müzik ile ilgili olan görüşü veya beğenisi bir başkasından çok farklı olabilir. Örneğin aile bireylerinin bile müzik tercihleri de büyük ihtimalle birbirlerinden farklı olacaktır (Rentfrow vd., 2017). Bir müziği sevip sevmemek kişisel zevk ya da tercih olarak anlaşılabilir. Toplumbilim açısından bu olgu toplumsal tabakalaşma ve kültürel tabakalaşma arasındaki derin bağlantılar olarak yorumlanır. Bu durumun en ünlü savunucusu, kültürü, egemen birey ve grupların toplumsal statülerini yeniden üretmek, kurmak ve devam ettirmek için bir kaynak olarak ele alan Bouerdieu'dur (Bouerdieu ve Wacquant, 2003). Kültüre ilişkin tüm görünümeler geleneksel hiyerarşi ve sınırların ayrıcalıklı kılındığı alanlardır. Müziksel zevk ve tercihler de statü göstergeleri olabildiği gibi, kültürel düzenlerin hassas bir ölçüsü olarak kabul edilir. Dolayısıyla bir müziğe karşı duyulan ilgi her ne kadar kişisel olarak görülse de kişisel zevk ve tercihler, bireyin kimliği ve kişiliğinin bir sonucudur. North ve Hargreaves (1999) yaptıkları araştırmalarda, müzik tercihlerinin farklı şekillerde işlediğini hem kişinin kendisini nasıl gördüğünü hem de başkalarına nasıl görünmek istediğini belirleyen bir iletişim yolu olduğunu saptamışlardır.

Sakar ve Maba'ya (2015) göre müziksel beğeniler ve tercihlerde en etkili unsur, bireyin kişisel kimliğidir. Kimlik durağan değil, tersine sürekli gelişime açıktır. Popüler müzik, özellikle ergenleri odak noktasına koymaktadır. Psikoloji alanında yapılan bazı çalışmalar ise ergenlerin kişilik özelliklerini, tercih ettikleri müzik türlerine göre anlamlandırma çabası içerisinde oldukları gözlemlenmiştir. Ergenlerin müziği mesaj vermek, kim olduklarını göstermek ya da nasıl bilinmek istediklerini ifade etmek için kullanabildikleri ifade edilmiştir. Bu anlamda müziğin ergenler için en güçlü iletişim araçlarından biri olduğu iddia edilmiştir. Ergenlik döneminin gençlerin deneyimlerinde anlam ve kimlik arayışında olduğu bir dönem olduğu ve müzik tercihlerinin öğrencilerin kimliklerini ifade etmek için kullandıkları önemli bir unsur olduğu belirtilmiştir. Birçok genç müzik performansını kimliklerini ifade etmenin bir yolu olarak da kullanmaktadır (Allsup, 2003; Countryman, 2003).

1.1. Müzik Kültürü Kavramı ve Önemi

Müzik kültürü, insanların ve toplulukların estetik, duygusal ve bilişsel yapılarını etkileyen ve aynı zamanda da bunların bir sonucu olan karmaşık bir kültürel öge olarak kabul edilir. Müzik kültürü bir toplumu oluşturan bireylerin sosyal kimliğini şekillendirmede

önemli bir rol oynar. Ayrıca bir toplumun kültürel mirasını aktarmada ve duygusal dayanıklılığı güçlendirme konusunda da ilk sıralarda yer alır. Tarihsel olarak müzik, farklı birçok ritüelde, ayinlerde ve eğlencelerde kullanılmış ve aynı zamanda ruh sağlığını iyileştirmenin bir aracı olmuştur (Meshcheriakov, 2022). Müziğin çeşitli rolleri, onu hem bireysel hem de kolektif düzeylerde kültürel kimlik için bir araç olarak ön plana çıkarmıştır (Frith 1996). Toplumsal bir ortamda müzik, kültürel değerlerin sürdürülmesi için güçlü bir araç görevi görür. Popüler müzik, sosyal bir bağlam içinde bireysel yaratıcılığı geliştiren ve bireyin çevresiyle ilişkisini yansıtan bir süreçtir (Ilic, 2022). Dahası, müzik sosyal bütünleşmeyi ve toplumsal farkındalığı teşvik etmede çok önemlidir; Koro performansları gibi kolektif müzik etkinlikleri, bireylerin hayata bağlılığını ve sosyal uyumunu artırabilir (Theorell, 2014).

Bilim insanları müziğin bilişsel, duygusal ve davranışsal düzeylerdeki etkisine dair kapsamlı araştırmalar yürütmüşlerdir. Shanmugaboopathi ve Catoto'ya (2022) göre bir eğlence aracı olan müzik antik zamanlardan beri toplum üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Müzik bireylerin düşünce şekillerini etkileyerek hayata bakış açıları üzerinde de şekil verici bir rol oynamıştır. Tarihte herhangi bir dönemde bir neslin dinlediği popüler müzik o dönemin kültürünü yansıtır. Şarkılar sözleri o dönemin insanların düşünce biçimini ve geleneğini yansıtır. Ayrıca bireyler günlük yaşamlarında müzik dinlediklerinde duygularını yönetebilmekte, empatilerini artırabilmekte ve sosyal standartlara uymaları daha kolay hale gelebilmektedir. Ek olarak, müzik aracılığıyla ifade edilen kültürel olguların gençlerin kimlik oluşturma sürecinde önemli bir rol oynama potansiyeline sahip olduğu ileri sürülmüştür (Barton, 2018). Revilla ve Marti'ye (2018) göre, müzik yalnızca duyguları değil aynı zamanda değer sistemini, ahlaki normları ve toplumsal hafızayı da değiştiren güçlü bir iletişim türüdür. Buradan hareketle müziğin güçlü bir iletişim biçimi olduğunu söylemek mümkündür.

Müziğin eğitim ortamlarındaki önemi giderek daha fazla kabul görmektedir. Çalışmalar, müziğin psikolojik dayanıklılığı artırabileceğini, sosyal katılımı teşvik edebileceğini ve travma sonrası iyileşmeye yardımcı olabileceğini göstermektedir (Shuker, 2022). Müzik terapisi, ruhsal bozuklukların tedavisinde etkili bir tamamlayıcı yaklaşım olarak hizmet eder. Örneğin Post Travmatik Stress Bozukluğu hastalığının tedavisinde müzik çalmak ve dinlemek hastalığın tedavi sürecine yardımcı olan mekanizmaları harekete geçirebilir (Fraile vd., 2023). Ayrıca müzik hem bireysel duygusal refaha hem de kültürel açıdan gelişkin bir toplumun oluşumuna katkıda bulunur (Barton, 2018).

Müzik kültürü, bireylerin toplumla ilişkilerini estetik, figüratif ve faydalı boyutlarda yeniden tanımlamalarını sağlar. Bu bağlamda, müzik bireylerin ruhsal gelişimi ve toplumun kültürel devamlılığı için olmazsa olmazdır. Her dönemin müziksel yaratımları, ilişkili olduğu toplumsal bağlamı yansıtır ve hem kültürel kimliğin oluşumuna hem de korunmasına aktif olarak katkıda bulunur (Shanmugaboopathi ve Catoto, 2022). Müzik kültürü, toplumsal dönüşümü ve kültürel bir katılımcı olarak bireysel kimliği etkileyen önemli bir güç olarak varlığını sürdürmektedir.

1.2. Sanat Yönetimi Perspektifinden Müzik Kültürü

Müzik kültürü, modern sanat yönetimi stratejilerinde merkezi bir konuma sahiptir. Müzik kültürünün, kültürel faaliyetlerin organize edilmesinde, yaratıcı etkinliklerin planlanmasında ve izleyicilerle etkileşime geçilmesinde stratejik önemi kabul edilmektedir. (Hesmondhalgh ve Pratt, 2005). Kültürde olduğu gibi yönetim kelimesi risk yönetimi, insan kaynakları yönetimi, bilgi yönetimi ve finans yönetimi birçok insan faaliyetinde geçmektedir. Genel belirlenmiş hedeflere ulaşmak için maddi ve insan kaynaklarını kullanma sürecini yönetim kelimesini tanımlayabilir. Kültürel grupları ve etkinlikleri destekleme yöntemleri kültürel yönetimin bir parçasıdır. Kültürel yönetim girişimleri, bilgi ve kaynaklara erişim sağlayarak kültürel organizasyonların yönetimini ve operasyonlarını iyileştirir. Bazılarının seçkinci olarak görebileceği kültürel yönetim, aslında modern kalkınma paradigmasının temel taşıdır. Kültürel sektörü etkileyen stratejiler, bunların geliştirilmesini, koordinasyonunu ve yürütülmesini de içeren kültürel yönetimin odak noktasıdır. Liderlik, planlama, organize etme, seçme, iletişim kurma, ilişki kurma, problem çözme, karar alma, müzakere etme, ödüllendirme, değerlendirme ve yenilik yapma, tıpkı geleneksel yönetimde olduğu gibi bunun bir parçası olmalıdır (Ebewo ve Sirayi, 2009). Sanat yönetimi sadece estetik üretimde destekleyici bir alan olarak işlev görmez, aynı zamanda kültürel finansal faydaların şekillendirilmesinde, hükümet kararlarını etkilemede ve izleyici demografisini tanımlamada kritik bir rol oynar. Müzik bireyler için kendini ifade etme aracı olarak hizmet ederken, aynı zamanda ekonomik değere sahiptir, sosyal sermaye üretir ve kimlik inşasında önemli bir rol oynar (Bakhshi vd., 2015; Glow, 2010). Günümüzde dijitalleşme ve yeni medya teknolojileri, müzik üretim ve dağıtım sistemlerinin yanı sıra kültürel etkileşimin doğasını da önemli ölçüde değiştirmiştir (Bilton, 2023).

Kültür politikaları, müzik sektörünü doğrudan etkileyen stratejik bir öneme sahiptir. Bu politikalar içinde özellikle de yaratıcı endüstriler kavramıyla bağlantılı olanlar müziğin ekonomik kalkınma stratejilerindeki rolünü yeniden tanımlamıştır (Gu, 2014). Çin'in Şanghay kentinde, Batı merkezli kültürel modellerden farklılaşan politika oluşturma süreçlerinin müzik kültürünü nasıl etkilediği kaydedilmiştir. Örneğin kentin bu anlamda kültürel altyapısı geliştirilmiştir. Bu amaçla öncelikle müzeler, galeriler ve konser salonları yapılmış ve varolanlarda büyütülmüştür. Geçmiş kültürün modern tarzla birleştiği noktada mimarlar ve sanatçılar kentin her alanında bu sürece katkı vermişlerdir (Gu, 2014). Başka bir araştırmada ise Kolombiya'daki ulusal müzik politikalarının yerel ekonomik dönüşümü önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir (Gómez-Reyes vd., 2021). Sonuç olarak, müzik üretim sektörünün ve ilgili politikaların yalnızca finansal destek sunmakla kalmayıp, sanatsal çıktıyı etkileyerek kültürel kimlik oluşumuna da katkıda bulunduğu söylenebilir (Hesmondhalgh ve Pratt, 2005).

Gençlerin müzik tüketimi, özellikle de müzik kültürü sanat yönetimi perspektifinden ele alındığında, değerli bir analiz alanıdır. Brown (2008) ve Ryu ve Park'a (2024) göre, genç bireylerin müziğe erişim biçimi dijital platformlar, sosyal medya ve yayın hizmetleri tarafından önemli ölçüde değiştirilmiştir. Bu dönüşüm dinleyici deneyimine ek olarak; sanat yöneticilerinin markalaşma, etkinlik planlama ve hedefleme stratejilerini de değiştirmiştir. Bloustien ve Peters (2011), gençlerin müzik sektöründeki bireysel girişimcilik modellerine aktif katılımı müzik sektöründe alternatif finansman ve üretim biçimlerinin geliştirilmesini kolaylaştırmıştır. Sonuç olarak, müziğin içeriği ve sunum biçimleri gençlerin tüketim tercihlerinden etkilenmektedir (Tschmuck, 2003; Lin, 2024). Müzik kültürü, yalnızca kültürel ürünlerin sahnelenmesi yoluyla sanat yönetimi bağlamında ele alınmamalıdır. Ayrıca sürdürülebilirlik, stratejik planlama, örgütsel yapılandırma ve hedef kitle analizi gibi unsurları da içerir (Glow, 2010; Bilton, 2016). Örneğin, genç kitlelere yönelik müzik girişimleri, yaratıcı endüstriler içinde geliştirilen marka yönetimi stratejilerinin etkinliğini göstermiştir (Frontiers in Art Research, 2023). Dijital ortamda daha etkili erişim ve markalaşma fırsatları sağlamak, sanat yöneticilerinin müzik platformlarının yönetimi için yeni stratejiler geliştirmeleri için bir gerekliliktir (Bilton, 2023). Ayrıca, sanat yönetimi, müzik etkinliklerinin sosyal etkisinin değerlendirilmesi, finansmanı ve tanıtımı dahil olmak üzere çok sayıda süreçte disiplinler arası uzmanlık gerektirir (Yi, 2024; Bakhshi vd., 2015).

Gençlerin kültürel üretkenliğe katılımı, sanat yönetimi için yeni sorumluluklar gerektirir. Yerel yönetimler tarafından uygulanan gençlik politikaları, sosyal gelişimi önemli

ölçüde etkiler ve kültürel üretkenliğin kalitesini artırır (Ryu ve Park, 2024). Gençlerin müzikle olan bağlantısı, salt tüketimin ötesine uzanır; aynı zamanda yaratıcı içerik yaratıcıları, dijital girişimciler ve sosyal temsilciler olarak kimliklerini yeniden tanımlar (Bloustien ve Peters, 2011). Sanat yönetimi politikacıları gençlerin kültürel taleplerini ele alan katılımcı ve kapsayıcı politikalar tasarlayabilir (Glow, 2010).

Sonuç olarak, bir sanat yönetimi bakış açısından, müzik kültürüne sadece örgütsel yönleri değil aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel bileşenlerini de içeren bütünsel bir yaklaşımla yaklaşılmalıdır. Sanatı denetleyen devlet kurumları dijitalleşmeyi ve gençlerin tüketim alışkanlıklarını dikkate alarak kültürel erişilebilirliği artırırken yaratıcı çıktının sürdürülebilirliğini sağlamalıdır.

1.3. Türkiye’de Gençlik ve Müzik

Türkiye’de müzik kültürü, günümüzde teknolojiye gelişmelerin de etkisiyle, özellikle lise öğrencileri arasında önemli bir dönüşüm geçirmektedir. Bu dönüşümde dijitalleşmenin etkisi büyüktür. Genç bireyler müzik tüketimi için geleneksel medya araçlarından uzaklaşarak ağırlıklı olarak dijital platformları kullanmaktadır. Başta Spotify, YouTube ve TikTok gibi platformlar olmak üzere dijital müzik uygulamaları, genç bireylerin müzik tüketimini ve müzik tercihlerini etkilemektedir. TRT’nin dijital platformlar aracılığıyla genç kitleleri geleneksel müzik kültürüyle buluşturmaya yönelik girişimleri bu dönüşümün dikkate değer bir örneğini teşkil etmektedir. TRT’nin dijital müzik platformu TRT Dinle, geleneksel müzik politikaları aracılığıyla genç izleyicilerin ilgisini çekmeye çalışmış, ancak gençlerle yeterli etkileşimi sağlamayı başaramamıştır. Bu durum, dijitalleşmenin yalnızca erişim yoluyla değil, aynı zamanda içerik ve deneyim yoluyla da kültürel bir dönüşümü teşvik ettiğini göstermektedir (Binark vd., 2024).

Lise öğrencilerinin müzik tercihleri büyük oranda popüler müzik türleri tarafından domine edilmektedir. Örneğin Bolu ili özelinde; 13-16 yaş grubundaki 110 ergen üzerinden anket yolu ile gerçekleştirilen bir çalışmada televizyondaki popüler müzik programlarının müzik kültürüne olan etkileri hakkında önemli bilgiler elde edilmiştir. Kalyoncu (2011), bu yaş grubunun %86,4’ünün TV’deki müzik programlarını izlediğini keşfetmiştir. Ayrıca bu grubun %61,1’nin bu programların tesiri altında kalarak müzik dinleme araçları satın aldığını belirlemiştir. Bolu lise öğrencilerinin çoğunun müzik TV kanallarında gösterilen popüler müzik videolarından etkilendiğini ve bunun da müzik zevklerini değiştirdiğini

bulunmuştur. Bu araştırmaya göre, öğrencilerin görünüş ve imaj oluşturma için seçtikleri saç stili ve kıyafetlerin, sosyal alışkanlıkların ve müzik tercihlerinin müzik programlarından etkilendiği gösterilmiştir. Öğrencilerin %36,8'i kıyafet, %30,5'i takı ve %41,1'i saç stili konusunda etkilenmiştir. Bu sonuçlar, müziğin estetik değerinin yanı sıra kültürel kimliğin oluşumunda önemli bir rol oynadığını da göstermektedir.

Ayrıca, müzik eğilimi ile iyi notlar arasında bağlantılar olduğu da belirtilmiştir. Soycan ve Vural'a (2015)'ın Türkiye'deki lise öğrencilerinin müzik tercihleri ile okul başarı puanları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaları Konya merkez ilçesinde yer alan 9 farklı liseden 626 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Bu öğrencilerin 195'i yüksek, 193'ü orta ve 238'i düşük başarı puanına sahip öğrenciler seçilmiştir. Bu çalışmaya göre orta başarı puanına sahip öğrenciler en fazla enstrüman çalan ve çalmak isteyen grup olmuştur. Düşük başarı puanına sahip grupta ise rap/hip-hop ve arabesk dinleme oranı yüksek çıkmıştır. Başarı puanı yüksek öğrencilerde yabancı müzik dinleme oranı yüksek çıkmıştır.

Müzik gençler arasında bir sosyalleşme aracıdır. Genç bireyler dijital alt kültürlerdeki müzik aracılığıyla yeni insanlarla tanışabilirler. Özellikle internet, popüler müzik kültürü üzerinde derin bir etkiye sahiptir ve bu da gençlerin nasıl sosyalleştiğini ve kendilerini nasıl tanımlamaya çalıştıklarını etkilemektedir (Jia, 2022). Kulaklıklar ve modern çalma listeleri, dijital platformların yaygınlığı nedeniyle büyük ölçüde daha geleneksel müzik dinleme modlarının yerini almıştır. Türk lise öğrencilerine yönelik bir medya platformu araştırmasına göre, çoğunluğu müziği kendi cihazlarında dinlemekte ve dinlenecek yeni şarkılar için sosyal medya önerileri almaktadır. Bu ayrıca insanların popüler kültüre katılımlarını kişisel düzeyde kopyaladıkları anlamına da gelmektedir (Brown, 2008). Dijital dünyanın etkisiyle geleneksel müzik türleri çoğunlukla göz ardı edilmekte ve bu müzik türleri çoğunlukla kültürel ritüeller veya nostalji ilişkilendirilmektedir.

Sonuç olarak Türkiye'de gençlerin müzik kültürünün, dijitalleşme ve küresel popüler kültür etkisiyle yeniden şekillendiği söylenebilir. Geleneksel müzik anlayışı, eğitim sisteminin destekleyici politikalarına rağmen gençlerin gönüllü müziksel tercihleri arasında sınırlı yer bulmakta; bunun yerine dijital medya aracılığıyla hızla yayılan popüler müzik türleri, gençlerin hem kültürel kimliklerini hem de sosyal ilişkilerini şekillendirmektedir. Sanat ve kültür politikalarının, bu dönüşümü anlayıp gençlere yeni politikalarla hitap etmelidir.

1.4. Eğitim ve Müzik İlişkisi

Müzik eğitimi söz konusu olduğunda, bunu yalnızca bir amaca ulaşma aracı olarak görmekten daha fazlası olarak görmek önemlidir. Bunu açmak gerekirse müzik eğitimi öğrencilerin duygusal, entelektüel ve sosyal olarak büyümelerine yardımcı olan bir araçtır. Lisedeki müzik eğitimi, öğrencilerin öz kontrol, yaratıcılık ve eleştirel düşünme gibi modern yaşam becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmasının yanı sıra, öğrencilerin yaratıcı duyarlılıklarını geliştirmede de önemli bir rol oynar (Veech, 1993; Freer ve Evans, 2019). Bu alanda yapılan bilimsel çalışmalarda müziğin gençlerin duygusal ve bilişsel gelişimini etkilediğini göstermiştir. Araştırmalara göre, lise öğrencileri müziği kendini keşfetme, daha iyi duygusal ifade ve iç dünyalarına erişim aracı olarak kullanmaktadır. Eğitim kurumları eğitim müfredatını, özellikle ergenlik döneminde kimlik oluşumu, duygusal düzenleme ve sosyal etkileşim açısından öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenleyebilir. Yapılan başka bir çalışmada lise öğrencilerinin müzik dinlerken iç dünyalarına yöeldiklerini, duygularını daha sağlıklı bir biçimde ifade ettiklerini ve kendilerini anlamlandırma süreçlerinde müziği araç olarak kullandıklarını ortaya koymuştur. Hem performans bileşeni hem de gerçek dünya bağlamının sağlanması, etkili bir müzik eğitimi programının temel bileşenleridir (Rosevear, 2004). Tierney ve diğerleri (2013)'ne göre öğrencilerin sınıftaki performansı müzik eğitimiyle iyileştirilebilir. Örneğin lise öğrencilerinin konuşma seslerini özümseme becerilerinin iki yıllık müzik eğitimi sonrasında nörolojik olarak iyileştiğini bulmuştur.

Lise öğrencilerinin duygusal ve estetik farkındalıklarını artırmanın yanı sıra, müzik eğitimi onların ilgisini çeker ve onları öğrenmeye motive eder. Öğrencilerin müzik ilgileri ders materyaline dahil edildiğinde derse aktif olarak katılma olasılıkları daha yüksektir ve daha az ilgisizlik belirtisi gösterirler (Huerta ve Jones, 2021). Ayrıca, Çin'deki araştırmalar, öğrencilerin kişisel gelişimlerinin yaratıcı ve estetik eğitimin önemli bir parçası olarak görülen müzik eğitimi tarafından büyük ölçüde etkilendiğini göstermiştir (Chen, 2022).

Müzik programlarının gelecekte de devam etmesini sağlamak eğitimcilerin ve kurumsal politikaların sorumluluğundadır. Öğrencilerin müziği meşru bir akademik disiplin olarak görüp görmemeleri, büyük ölçüde müzik alanındaki eğitici ve öğreticilerin aldığı tavırlara ve kurumun müziğe verdiği değere bağlıdır (Freer ve Evans, 2019). Lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, öğrencilere müzik dersini alıp almamaya özgürce karar verebilmeleri seçeneği sunulduğunda müzik derslerinin daha az popüler olabileceğini

göstermektedir; bu nedenle müzik eğitimi eğitim sistemine derinlemesine yerleştirilmelidir.

Son olarak, lisedeki müzik eğitiminin kişisel gelişim, akademik başarı ve kültürel kimliklerin oluşumu gibi birçok yönünü düşünmek önemlidir. Müzik, yaratıcı bir ifade biçimi olmasının yanı sıra, kişinin başkalarıyla bağlantı kurmasına, duygularını yönetmesine ve kendini ifade etmesine yardımcı olan değerli bir yaşam becerisi sağlar. Bu açıdan, müzik eğitimi sonradan akla gelen bir şey olarak değil, eğitim sisteminin temel bir bileşeni olarak görülmeli ve uygulanması her öğrencinin benzersiz geçmişine ve ilgi alanlarına göre uyarlanmalıdır.

1.5. Türkiye’de Müzik Kültürü ve Eğitim Politikaları

Asya ve Avrupa arasında bir kara köprüsü olan Türkiye'nin müzik kültürü, Osmanlı İmparatorluğu'nun zengin tarihinden beslenmektedir. Hem Türk Halk Müziği hem de Türk Sanat Müziği Türkiye'nin geleneksel müziğini oluşturur. Klasik Türk müziği ve geleneksel Türk halk müziği, bu zengin kültürel çeşitlilik içinde önemli bir konuma sahiptir. Bununla birlikte, eğitim programları üzerinde özellikle Tanzimat ve Cumhuriyet dönemlerinden sonra Batı etkisi açıkça görülmektedir. Müzik yalnızca kişisel bir ifade biçimi olmaktan çıkıp, aynı zamanda siyasi ve ideolojik kimlikler için mücadelede bir silah haline gelmiştir. Müzik, 1923'te Cumhuriyet'in kurulmasından bu yana toplumsal dönüşüm ve ulus inşası için güçlü bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile bazı reformlar yapılmıştır. Bu reformlar arasında batılılaşma amacının müzik alanına genişletilmesi de vardı. Ziya Gökalp gibi aydınların önerdiği geleneksel pratikleri Batı yöntem ve ilkeleriyle birleştirme kavramı, o dönemde müziğe bakış açısını etkilemiştir (Kaygısız, 2019). Aydınlanmacı fikirlerle şekillenen erken Cumhuriyet hükümeti, toplumu modernleştirmenin bir aracı olarak Batı müziğini tanıtmaya çalışmıştır. Say'a (2005) göre, Batı klasik müziğine öncelik veren değişiklikler nedeniyle geleneksel müzik formları resmi müfredatta marjinalleştirilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü, Musiki Muallim Okulu ve daha sonra kurulan konservatuvarlar, müzik eğitiminin modernleşme hedeflerine ulaşmak için hızla kurumsallaştığı bu dönemde müzik öğretmenleri yetiştiren birincil eğitim kurumları olmuştur. Bununla birlikte, bu okullar uzun süre müfredatlarında çoğunlukla Batı müziği öğretmiş ve yalnızca az miktarda yerel müzik tarzına yer vermişlerdir (Beşiroğlu, 2011; Eğecioğlu, 2021). Eğitimde çok sesliliğe zaman içinde öncelik veren politikalar kademeli olarak benimsenmesine rağmen, geçiş zorlukları da beraberinde ortaya çıkmıştır.

1940'lı yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı olarak köy öğretmeni ve köyde işe yarayacak sağlık görevlisi ve teknisyen gibi meslek gruplarına dâhil eleman yetiştirmek için açılan köy enstitüleri, halk müziğini ve yerel enstrümanları eğitimin merkezine alarak Türkiye müzik kültürüne önemli bir katkı sunmuştur. Bu okullarda öğrenciler, yöresel müzik formlarıyla tanışarak hem kültürel aidiyet geliştirmiş hem de geleneksel çalgılarla uygulamalı eğitim almıştır. Ancak bu yenilikçi model, dönemin siyasi atmosferi nedeniyle uzun ömürlü olamamış, enstitüler kapatılmış ve bu özgün yaklaşım sistem dışına itilmiştir. Bugün için bu deneyim, müzik politikaları açısından yeniden değerlendirilebilecek nitelikte zengin bir örnek olarak öne çıkmaktadır (Kartal, 2008).

2000'li yıllardan sonra Türkiye'de müzik eğitimi alanında kültürel çeşitliliğe dayalı bir bakış açısı gelişmeye başlamıştır. Çok kültürlü toplumsal yapının fark edilmesiyle birlikte, eğitim sisteminde hem geleneksel hem de evrensel müzik türlerinin dengeli bir şekilde sunulması amaçlanmıştır. Ancak mevcut müfredatın hâlâ ağırlıklı olarak batı müziğine odaklı olduğu ve halk müziğine yalnızca sınırlı düzeyde yer verildiği dikkat çekmektedir. Bazı özel kurumlar ve sanat merkezleri bu boşluğu doldurmaya çalışsa da, bu girişimler ulusal düzeyde standartlaşmış bir politika haline gelememiştir (Erdamar ve Gündüz, 2015).

Türkiye'de üniversite düzeyinde müzik eğitimi ise ağırlıklı olarak konservatuvarlar ve müzik fakülteleri üzerinden yürütülmektedir. Ancak bu alanda da müfredatların kültürel denge açısından yeterince kapsayıcı olmadığı yönünde eleştiriler süregelmiştir. Pek çok akademik görüşe göre, geleneksel Türk müziği uygulamalarına ve kuramsal içeriğine yeterince alan tanınmamaktadır. Bologna süreciyle birlikte Avrupa merkezli kredi ve program yapılarının benimsenmesi, kimi zaman yerel değerlerle çelişen sonuçlar doğurabilmektedir (Parkinson ve Muslu Gardner, 2021).

Türkiye'nin çeşitlilik gösteren sosyokültürel dokusu, bugün müzik kültürünü karakterize eden yerel gelenekler ve uluslararası etkiler arasındaki ilişkiyi de yansıtmaktadır (Stokes, 1992; O'Connell, 2005). Ana akım müzik kültürüne Türkçe pop, rap, rock ve arabesk gibi türler hâkimdir. Geleneksel Türk halk müziği ve sanat müziği hem ulusal hem de bölgesel yayınlar, festivaller ve devlet toplulukları aracılığıyla icra edilmektedir. Ancak okullar bu kültürel çeşitliliğe uyum sağlamakta sıklıkla zorlanmaktadır. Konservatuvarların ve müzik eğitimi bölümlerinin odağında klasik batı müziği eğitimi ve teorik eğitim yer alsa da, gençlere daha cazip gelen popüler ve geleneksel türler genellikle yeterince temsil edilmemektedir (Şendurur ve Çalışkan, 2013). Öğrenciler bu yabancılaşmanın bir sonucu

olarak geleneksel müzik kültürü ile bağlarını koparabilir. Bunun bir sonucu olarak mevcut müzik eğitimi, kimlik ve kültürel sürekliliği teşvik etmek için bir araç olarak işlevini yitirebilir. Eğitim sistemi içinde müzik okuryazarlığını ve öğrenci ilgisini artırmak için son dönemdeki çabalar, Türkiye'nin zengin müzik mirasını modern formlarla birleştiren daha kapsayıcı ve kültürel açıdan duyarlı bir müzik müfredatının oluşmasına yardımcı olmaktadır (Bodur, 2021).

1.6. Tunceli’de Müzik Kültürü

Tunceli’de icra edilen müzik ve kullanılan çalgı aletleri oldukça zengindir. Anadolu kültürü ile bütünsellik gösteren ilin müzik kültüründe alevi inancı büyük rol oynamaktadır.

Tunceli’de türküler genel olarak incelendiğinde türkülerin söylendiği bağlam bakımından sınıflandırılabilceği söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında Tunceli’deki türküler kadın ve aşk türküleri, ağıtlar, dini türküler ya da beyitler, güldürü türküleri ve bunların dışındaki türküler olarak sınıflandırılabilir (Mengüş, 2019). Buna ek olarak Cengiz (2022) tarafından detaylı yapılan saha çalışmalarında elde edilen veriler dikkate alındığında Tunceli’deki müzik türlerine dair daha geniş bir bakış açısı sunulabilir. Buna göre Tunceli’de halk müziği repertuarı dini ve din dışı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bunların dışında kalan müzik formlarına ise karma form denilmiştir. Din dışı müzik türleri Güzelleme, Aşk Türküsü, Eşkîya Türküsü, Ağıt, Ninni, Koçaklama, İmece Türküsü, Mizahi Türkü, Oyun Havası ve Taşlama’dır. Dini müzik türleri ise Zazaca ve Türkçe dillerinde icra edilenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Zazaca ica edilen dini müzik türleri; Derviş Trans Perdesi, Semah Perdesi, Vokal-Enstrümental Semah, Mersiye, Dua, Cenkleme ve Methiyedir. Türkçe icra edilen dini müzik türleri ise Nefes, Kurban Hizmeti Nefesi, Duvaz-ı İmam, Tevhit, Mersiye, Semah ve Methiye’dir. Günümüzde Tunceli’de bu müzik türlerinden en yaygın olanı ise ağıtlar ve dini türkülerdir. Bu bağlamda Tunceli’nin genel kültürünü ve müziğini anlamak için bu müzik türleri önemli yer tutar. Tunceli’de geleneksel olarak müziğin tanımı kılame kelimesi ile yapılır. Türkçeye ağıt olarak çevrilse de bu anlama tam olarak uymamaktadır (Greve ve Şahin, 2019). Lawike ve qeyde sözcüklerinde “türkü” sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmıştır (Düzgün, 1992). Tunceli alevi inancı müzik içinde hayat bulmuş ve Tunceli müzik geleneğinde önemli bir yer tutmuştur. Alevilikle bağlantılı en belirgin müzik türü, geleneksel olarak cem törenlerinde icra edilen türlerden oluşmaktadır: deyiş/nefes/perde, semah, miraçlama, tevhid ve

mersiyelerdir (Greve 2020). Bunlara eşlik eden en yaygın çalgı, günümüzde neredeyse tamamen yerini bağlamanın kısa boyunlu versiyonuna bırakmış olan uzun boyunlu uddur (tembûr / thembur; cura sazı, dede sazı). Şekil 1.3'te geleneksel tembul algısı ile müzik icra eden Alevi dedesi Hüseyin Şanlı Dede görülmektedir (Greve 2020).

Şekil 1.3. Hüseyin Şanlı Dede, Kırmızıköprü 2015 (Greve 2020)

Günümüzde kentlerdeki cemevlerinde zakir adı verilen uzman müzisyenler cemler sırasında çalarken, yirminci yüzyılın sonlarına kadar köy törenlerinde genellikle dedelerin kendileri alıp söylemişlerdir. Cemleri yönetmek için dedeler sonbahardan ilkbahara kadar müritlerinin köylerine seyahat etmiş ve bunun iki genel sonucu olmuştur. Bir yandan, dini repertuar geniş bir alana yayılmış ve önemli sayıda müzisyenden etkilenecek ve onlarla alışverişte bulunarak zenginleşmiştir. Örneğin 1970'lerde toplanan tarihi ses kayıtlarında, Baba Mansur'un dedeleri Sivas ve Erzincan'daki Alevi şarkılarına benzer bir tarzda söylemişlerdir. Öte yandan, birçok dede farklı dillerde konuşup ve şarkı söylemiştir: Türkçe, Zazaca ve Kurmanci (Gezik ve Özcan 2013; Greve 2022). Bazı dedelerin doğruladığı ve kayıtların kanıtladığı üzere, Türkçe konuşulmayan köylerde bile Yunus Emre, Şah Hatayı, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Viranî ve diğerleri gibi büyük Türk şarkıcı-şairlerinin şarkıları düzenli olarak icra edilmiştir. Alevilikte müziğin büyük önemi nedeniyle, Tunceli'de müzik alanı geniş ölçüde Alevi kültürünün etkisinde kalmıştır ve bölgedeki Alevilerin çoğu arasında Alevi müziğini halk şarkıları olarak düşünölebilecek müzikten ayıran net bir sınır olmamıştır. Neredeyse tüm şarkı metinleri Alevi unsurlar içerir, örneğin manevi kişilerin veya kutsal yerlerin (ziyaretler) isimleri bunlara örnek

verilebilir. Bazı dini şarkılar efsanevi dini figürleri ele alır ya da Hızır'ın veya bir ziyaretin yardımıyla kurtulan biri hakkında efsanevi hikâyeler anlatır. Bölgedeki dini Alevi şarkıları için kullanılan genel terimler beyit ve perdedir; günümüzde Türkçe deyiş kelimesi eşanlamlı olarak kullanılmaktadır (Greve, 2018).

Cemler ve dualar sırasında icra edilen müzikten farklı olarak, bu şarkılar tüm taliplere açık ve erişilebilirdir. Bölgede bilinen az ya da çok dini şarkıların tamamı Zazaca, Kurmanci ya da Türkçe söylenen şarkıları içermektedir. Müzikal tarz açısından bu dini şarkılar, örneğin Caner Canerik'in 2010 yılında Dersim merkezindeki dini şarkılar üzerine çektiği Vengdame (kelime anlamıyla: "ses veriyoruz") adlı belgeselde görülebileceği gibi, geniş bir üslup yelpazesi sunar. Bazı melodiler Sivas ya da Erzincan'daki aşık türkülerini anımsatan inici bir karaktere sahiptir; diğerleri ise hızlı okunan hecelerin karakteristik katılımıyla Dersim merkezindeki ağıtlara üslup olarak yakındır. Yalnızca, çoğu ağıt şarkıcısını tipikleştiren genel melankolik ton, dini şarkılarda büyük ölçüde eksiktir. Diğer şarkılar, örneğin Fırık Dede'nin Dêsa Khurêsa'sı, net melodilere sahip değildir, daha ziyade hipnotik okumalardan oluşur. Sivas-Erzincan yöresinin çoğu ağıt ve âşık türküsünde olduğu gibi, en sık kullanılan makam (melodik mod), çağdaş Türk halk müziği teorisinde tanımlandığı şekliyle Hüseyini'dir (Greve, 2022).

Türkiye'de halk müziğini analiz eden araştırmaların çoğu, daha fazla analiz veya karşılaştırma yapmadan esas olarak makam ve usul (ritim) üzerine odaklanmaktadır. Bu yaklaşım dans müziği ve şarkılar gibi türler için işe yarasa bile, daha fazla araştırma ve karşılaştırmalı analize ihtiyaç vardır. Ancak, özellikle şarkıcı-şairlerin vokal tarzlarını analiz ederken, sadece melodik yapı, entonasyon ve ritim değil, aynı zamanda tını, vokal yoğunluğu, vibrato kullanımı, dinamikler, ritim ve temponun düzenlenmesi gibi henüz tatmin edici temsil ve analiz yöntemlerinin geliştirilmediği unsurlar da dikkate alınmalıdır (Greve, 2022). Örneğin, Dersim'deki icra tarzı ile dengbêjlerinki arasındaki en belirgin fark vokal tekniği ve bunun sonucunda ortaya çıkan ses tınısıdır. Örneğin, çoğu dengbêj için tipik olan güçlü vibrato, Dersim'deki hiçbir tarihi veya yakın tarihli kayıta görülmez. Alaverdi, Hüseyin Doğanay ya da Sait Bakşı gibi Dersim merkezden tanınmış şarkıcıların yanı sıra pek çok tanınmamış yerel amatör şarkıcı da, neredeyse her zaman alçalan melodilerle pekiştirilen ağır ve hüzünlü duyguların ifadesine yönelir. Uzun cümlelerin devam eden son notaları bile baskılı seslendirme veya vibrato olmaksızın rahat bir şekilde söylenir. Ciddi araştırmaların eksikliği nedeniyle, ilgili Kürt gelenekleriyle doğrudan bir karşılaştırma yapmak mümkün değildir. Ne yazık ki, dengbêj şarkılarının müzikolojik

analizi henüz yayınlanmamıştır (Greve, 2022).

Genel bir görüşe göre Anadolu'da aşık ve dengbêj olmak üzere iki farklı şarkıcı şair geleneği olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede, Orta-Doğu Anadolu; Tunceli'nin kuzey, batı ve güneybatısındaki Erzurum ve Sivas-Erzincan aşık geleneği ile daha güney ve güneydoğuda gelişen Kürt dengbêjliği arasında bir geçiş bölgesi olarak anlaşılabılır. Bununla birlikte, her iki gelenek arasındaki sınırlar ve geçişler hakkında çok az çalışma yapılmıştır (Özdemir vd. 2018).

Tunceli merkezinde en yaygın olan tarz, üçlük veya beşlik melodik ton aralıklarını kapsayan inici melodik kalıplardır. Bununla birlikte, bazı ağıtlarda bu melodik kalıplar, âşıkların melodilerini anımsatan, altıda bir veya daha fazla melodik ton aralığı ile inen melodik dizilere genişler. Bazı şarkılar özellikle Hozat'tan- neredeyse Dersim'in kuzey ve batısında (Erzurum, Erzincan, Sivas) söylenen uzun hava şarkıları gibi geniş melodiler sergiler. Diğer icralar ezbere daha yakındır. Bazı kayıtlar ritmik konuşma içerirken (örneğin Hese Fate veya İsmailê İmami tarafından), bazı durumlarda bir ağıt neredeyse sözlü bir biçimde sunulur. Hatta şarkıcılar genellikle her iki tarz (şarkı söyleme ve konuşma) arasında gidip gelir ya da ikisinin arasında bir yerde kalır; örneğin Silo Qiz ya da Sey Qaji'nin birçok şarkısını seslendiren İbrahim Güler (Nazimiye) gibi. Aynı şekilde, dengbêjlerin çoğunun sunumu da ezbere yakındır (Greve, 2022).

Tunceli'de kullanılan çalgı aletleri tambur, üflemeliler den zurna, klarnet, kavallar ve çığırtma, yaylı çalgılardan kemane, vurmaliılardan ise davuldur. Bağlama/saz Anadolu kültürünün çok önemli bir parçasıdır. Tarihsel olarak çeşitli değişiklikler gösteren bağlamanın; tambura, cura, uzun/kısa sap, meydan ve divan sazları olmak üzere farklı türleri mevcuttur. Bağlama kültürü denince akla ilk gelen illerin başında ise Tunceli gelmektedir (Kara ve Erdoğan, 2020). Şekil 1.4'te Tunceli yöresinde bağlama çalgısının kullanıldığı ve gençlerin yaptığı bir etkinlik görülmektedir.

Tunceli bölgesinde kullanılan çalgılardan klarnet halk arasında genellikle Gırnata olarak adlandırılır. Bu müzik aletinin Tunceli'deki tarihi 60 yıla yakındır. Tunceli'de kullanılan zurna klarnetten daha eski bir tarihe sahiptir. Hem halk oyunlarında sıkça kullanılır hem müziklerin icrası sırasında sanatçılar tarafından kullanılır. Tunceli yöresinde söylenen kıamlara çoğunlukla tembur eşlik etmiş ve bazen de dik pozisyonda tutularak çalınan keman eşlik etmiştir (Mengüş, 2019).

Şekil 1.4. Tunceli yöresinde bağlama ve müzik kültürü

Tunceli'nin müzik kültürü geleneksel formları içinde barındıran zengin bir yapıya sahiptir. Anadolu Aleviliği'nin güçlü etkisi bölge müziğininde kendini göstermektedir. Müzik çalgıları açısından bakıldığında ise Anadolu'da kullanılan müzik aletlerinin dışında bir müzik aleti kullanılmamaktadır.

1.7. Araştırmanın Amacı

Tunceli İlin'de daha önceden gençlerin, özelde ise lise öğrencilerinin müzik kültürleri üzerine herhangi bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Bu konuda akademik olarak büyük bir boşluk bulunmaktadır. Bu araştırmanın ana amacı 2024-2025 eğitim öğretim yılında, Tunceli merkez ilçe liselerinde öğrenim gören lise öğrencilerinin müziksel beğeni ve tercihlerini tespit etmektir. Böylece öğrencilerin müzik beğeni ve tercihlerinin tespiti ile öğrencilerin müzik eğilim ve beklentileri, kişilik ve müzik kültürü bakımından ne yöne evrildikleri anlaşılacak, ilgili kurum ve kuruluşlar ile ebeveynler öğrencileri hakkında daha sağlıklı bilgi sahibi olacaklardır.

1.8. Araştırma Sorusu

2024-2025 eğitim öğretim yılında, Tunceli merkez ilçe liselerinde öğrenim gören

lise öğrencilerinin müziksel beğeni ve tercihlerini belirlemek, müzik türlerinin öğrenciler arasında ne sıklıkla dinlenildiğini, müzik tercihlerini hangi etkenlerin etkilediğini tespit etmek, öğrencilerin demografik bilgileri açısından incelemek ve karşılaştırmayı amaçlayan bu çalışma ile aşağıdaki soruların yanıtları bulunmaya çalışılacaktır:

1. Lise öğrencileri hangi müzik türlerini dinlemektedir?
2. Lise öğrencileri bu müzik türlerini ne sıklıkla dinlemektedirler?
3. Öğrencilerin demografik özellikleri ile dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Lise öğrencilerinin okulda-okul dışında müziksel etkinliklere katılma sıklıkları ne düzeydedir?
5. Lise öğrencilerinin müzik dinleme tercihlerini etkileyen unsurlar nelerdir?
6. Lise öğrencileri müzik dinlemek için en çok hangi teknolojik araç/ları kullanmaktadırlar?
7. Lise öğrencilerinin müzik dinleme amaçları nelerdir?

1.9. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu çalışma sayesinde Tunceli Merkez ilçesinde eğitim gören lise öğrencilerinin müzik beğeni ve tercihlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Böylece lise öğrencilerinin güncel müzik tercihleri ve bu tercihleri etkileyen faktörler tespit edilecektir. Dahası ilimizde ilk defa yapılacak bu çalışma ile gençlerin müzik kültürüne dair güncel bilgiler elde edilecektir. Bu bilgiler ışığında çeşitli kurumların buna uygun müzik politikaları geliştirmeleri kolaylaşacaktır. Gençlerin dinledikleri müzik türleri dikkate alınarak; örneğin İl Milli Eğitim Müdürlüğü öncülüğünde gençlere özgü etkinlikler ve güncel faaliyetler yapılmasına ön ayak olabilir. Tunceli özelinde eğitimciler, öğrencilerin müzik tercihleri üzerinden bireysel farklılıkları ve kültürel eğilimleri anlayarak daha etkili bir müzik eğitimi planlayabileceklerdir. Bu da kültür ve sanatın yönetilmesine önemli bir katkı sağlayacaktır. Ebeveynler, çocuklarının müziksel eğilimlerini daha iyi anlayarak onların kişisel gelişim süreçlerine daha bilinçli destek sunabileceklerdir. Tunceli ili özelinde gençlerin müzik kültürü üzerine yapılacak bu araştırma, bölgedeki kültürel kimliğin genç nesillerdeki yansımaları belirleyecektir. Tunceli kültürü için müzik yapan müzik yapımcıları ve sanatçılar, gençlerin müziksel eğilimlerini göz önünde bulundurarak içeriklerini bu doğrultuda şekillendirebileceklerdir. Kültür ve Sanat Yönetimi, bireylerin kültürel beğenilerinin ve sanatla olan etkileşimlerinin incelenmesini ve yönetilmesini konu alan bir

disiplin olarak bu araştırmanın temel dayanağını oluşturmaktadır. Müzik, kültür ve sanatın en güçlü ifade biçimlerinden biri olduğundan, öğrencilerin müzik tercihleri üzerinden elde edilecek bulgular, anabilim dalının teorik ve uygulamalı çalışmalarını zenginleştirecektir. Araştırmanın çıktıları, kültürel yönetim stratejilerinin geliştirilmesine de ışık tutacaktır. Bunun dışında müzik ve kültürel faaliyetler gerçekleştiren sivil toplum kuruluşları bu bilgiler ışığında gençlerin sanatsal ve kültürel yönlerinin geliştirilmesinde daha gerçekçi katkılar sunabilir.

1.10. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışma Tunceli ilinde bulunan Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi, Tunceli Anadolu Lisesi, Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi ve Tunceli Atatürk Mesleki Teknik Anadolu Lisesi olmak üzere 5 adet farklı lise türünde eğitim-öğretim gören lise öğrencilerinden 9., 10., 11., ve 12. sınıf öğrencileri baz alınarak yapılmıştır. Araştırma literatürdeki araştırmalara dayanılarak hazırlanan anket ile sınırlandırılmıştır.

2. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Bu bölümde literatürde müzik kültürü ile ilgili yapılmış benzer çalışmalar derinlemesine incelenmiştir. İlk olarak konuyla ilgili makaleler, bildiriler ve kitaplar incelenmiş ve ardından benzer konularda yapılan tezler incelenerek bu tezler kapsamında çalışılan konular, kullanılan veri toplama araçları, uygulanan yöntemler ve elde edilen bulgular verilmiştir. Son olarak literatürde müzik alanında yapılan çalışmalarını geniş kapsamlı ifade etmek için bibliyometrik çalışma yapılmış ve bu bölümün sonuna bibliyometrik analiz sonuçlarından oluşan modellemeler eklenmiştir.

2.1. Müzik Kültürü ve Müzik Tercihleri ile İlgili Yapılan Yayınlar

Finnäs (1989) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre, gençler belirli bir müzik türünü daha fazla dinledikçe ve böylece aşina oldukça, o türü seçme eğilimleri belirli bir oranda artmaktadır. Örneğin, klasik müziğe birkaç haftalık maruz kalmanın ardından, öğrencilerin klasik müzik hakkındaki bakış açılarında çok az değişiklik görülmüştür. Bu durum öğrencilere farklı müzik türlerini dinlemelerini ve keşfetmelerini sağlayan müzik eğitimi denemelerinin kısa vadeli etkisi olarak düşünülebilir. Bu araştırmaya göre öğrencilerin okulda aldıkları kısa vadeli eğitimin etkisi, popüler kültür tüketimlerinin sonucu olarak yaşadıkları uzun vadeli etkiye kıyasla çok azdır. Çocukların belirli bir müzik türünü takdir etmelerini sağlamanın en etkili yöntemi, onlara bu müziğin hayatlarıyla nasıl ilgili olduğunu göstermektir. Örneğin, klasik müzik parçalarını popüler filmlerden alıntılarla karşılaştırarak yapılabilir.

Gençlerin müzik tercihlerini geliştirme sürecini inceleyen teorik bir araştırmanın sonuçlarından biri, ergenlik yıllarında müzik seçiminin psikolojik ihtiyaçların karşılanmasıyla yakından bağlantılı olduğudur. Zillmann ve Gan (1997), ergenlik yıllarında müziğin kimlik oluşumu, otoriteye karşı gelme ve duygusal uyarılma arayışı gibi çeşitli amaçlara hizmet ettiğini belirtmiştir. Onların argümanına göre, gençler çeşitli müzik türlerini dinleyerek veya müziği otoriteye karşı çıkmanın bir aracı olarak kullanarak kendi özgün kimliklerini geliştirebilmektedirler. Bu araştırmanın bulgularına göre, gençlerin müzik tercihlerini etkileyen unsurlar çok yönlüdür. Bu tercihlerin oluşumuna katkıda bulunan diğer faktörler arasında, bireyin mizacı ve duygusal durumu, yaşadığı yerin kültürü ile ailevi ve kültürel geçmişinin etkisi sayılabilmektedir. Araştırma süresince,

araştırmacılar gençlerin müzik tercihlerinin sadece eğlence amaçlı olmadığını, aksine kendini keşfetme ve sosyalleşme süreçleriyle güçlü bir bağlantısı olduğu sonucuna varılmıştır.

North vd., (2000) tarafından 2.465 İngiliz gencin müzik tercihlerini inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma için kapsamlı bir anket kullanılmıştır. Anket sonuçlarına göre, gençler günde ortalama 2,5 saat müzik dinlemekte ve bunu diğer birçok şeyden daha önemli bulmaktadırlar. Öğrencilerin müzik dinleme alışkanlıklarının incelenmesi sonucunda üç ana kategori ortaya çıkmıştır. Bunlar kategoriler; duygusal ihtiyaçların karşılanması, sosyal ihtiyaçların karşılanması ve benlik duygusunun geliştirilmesidir. Ayrıca, pop müzik dinleyenler, klasik müzik dinleyenlere kıyasla belirgin olarak ayrılmışlardır. Örneğin, eski nesiller klasik müziği öncelikle eğitimsel bir faaliyet olarak görürken, genç nesiller pop müziği öncelikle sosyal ve eğlenceli bir araç olarak görme eğilimindedir. Bu sonuçlara göre, gençlerin müzik yoluyla kendilerini ifade ettiği ve duygusal doyuma ulaştıkları görülmüştür.

Tarrant vd., (2000) yaptıkları çalışmada İngiliz ve Amerikalı gençlerin müzik tercihlerinin nedenlerini karşılaştırmalı olarak analiz eden bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada 245 ergen üzerinde yaptıkları karşılaştırmalı bir ankette gençlerin müzik dinleme nedenlerinin kültürler arası büyük benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Katılımcılar, müzik dinlemek için 11 olası sebebin kendileri için geçerliliğini değerlendirmiş; faktör analizi sonucunda tıpkı İngiliz ergenler gibi Amerikalı ergenlerin de müziği kendini gerçekleştirme, duygusal ihtiyaçları karşılama ve sosyal ihtiyaçları karşılama olmak üzere üç ana nedenle dinlediği bulunmuştur. Bunun dışında Amerikalı gençlerin İngiliz gençlerine göre sosyal aktivitelerde ve grup ortamlarında daha fazla müzik dinledikleri görülmüştür. Bu çalışma, farklı ülkelere gençlerin benzer psikososyal ihtiyaçlarla müziğe yöneldiğini göstermiştir. Ayrıca kültürel farklılıklardan kaynaklı da bazı nüansların olduğu gözlemlenmiştir.

Sosyal Kimlik Teorisi ekseninde 14-15 yaş grubundaki ergenlerin müzik tercihlerini sosyal kimlik ve akran grupları açısından inceleyen bir başka çalışmada gençlerin dâhil oldukları grup içinde ve diğer gruplar arasındaki müzik tercihleri incelenmiştir. Araştırmaya İngiltere, West Midlands bölgesindeki erkek okulundan 97 öğrenci katılmıştır. Bu çalışma da öğrencilerin kendi okulları ve başka okullardaki öğrencilerin grup özellikleri ile beraber dans, pop, klasik caz ve heavy metal gibi müziklere olan ilgileri ölçülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak 11'li Likert ve Özsaygı ölçeği kullanılmıştır.

İstatistiksel olarakta Manova ve Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, gençler belirli müzik türlerini benimseyerek sosyal gruplarla özdeşleşiyor ve hatta arkadaşlarını, onlarla paylaştıkları müzik tercihlerine göre sınıflandırdıkları görülmüştür. Örneğin; lise ortamında, gençlerin müzik tercihlerine dayalı olarak “rock hayranı”, “rap hayranı” veya “pop hayranı” gibi etiketler sosyal kimlik kategorileri olarak ortaya çıkmıştır. Gençler, kendi tercih ettikleri müzik türlerine göre başkalarının kişilikleri ve yaşam tarzları hakkında yargılarda bulunmaya başlamışlardır. Ayrıca, müziğe dayalı bir grup kimliğine sahip olmanın kişinin özgüvenine olumlu etkisi olduğu da tespit edilmiştir. Tercih ettikleri müzik türünü paylaşan bir arkadaş grubunun parçası olan daha genç yaştaki bireyler, özgüven ve sosyal kabul düzeylerinde artış yaşamışlardır. Bu çalışmanın bulgularına göre (Tarrant vd., 2001), ergenlerin müzik tercihleri yalnızca kişisel bir tercih meselesi değil, aynı zamanda grup kimliği ve aidiyet duygusu oluşturma bir aracı olmaktadır.

Uçan (2005), teorik çalışmasında müziğin günümüz gençliğinin gelişim yıllarında oynadığı önemli role büyük önem vermektedir. Uçan, müziğin insanların kişisel ve sosyal gelişimleri üzerinde derin bir etkiye sahip olması nedeniyle kültürün temel taşlarından biri olduğunu savunmaktadır. Çalışmaya göre, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde müziğe maruz kalmak, duyuşsal zekanın gelişmesi ve kültürel aidiyet duygusunun derinleşmesi ile ilişkilidir. Özellikle, müziğin ergenlik döneminde değerlerin ve kimliklerin oluşumunda önemli bir etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir. Bu sayede öğrenciler, müzik aracılığıyla farklı kültürlere maruz kalırken aynı zamanda toplumsal norm ve değerleri de özümsemektedir.

Sınıf içi ve sınıf dışı müzik eğitimini karşılaştıran bir çalışmada Green (2006), gençlerin müziksel gelişimleri için ders dışı etkinliklere katılımının giderek artan önemini vurgulamıştır. Çalışmanın ana sonuçlarından biri de gençlerin arkadaşlarından ve internetten ipuçları toplayarak enstrüman çalmaya ve şarkı söylemeye başladığı, müzik okuluna gitme ihtiyacı hissetmedikleri olmuştur. Bu çalışmanın sonuçları, müzik notalarını dinlemekten ziyade kulak eğitiminin önceliklendirildiğini göstermektedir. Dahası, öğrenmenin taklit ederek çalmayı ve hata yaparak öğrenmeyi de içerdiğine inanılmaktadır. Ayrıca, daha deneyimli müzisyenlerle karşılaştırıldığında, gençler yaparak öğrenmeye daha fazla değer vermektedir. Diğer taraftan, çoğu okul tabanlı müzik programı, bir nota kâğıdından klasik repertuar okumak ve çalmak gibi geleneksel uygulamaları vurgulamaktadır. Bunun nedeni bu yöntemlerin daha geleneksel olarak görülmesidir.

Öğrenciler günlük yaşamlarında birçok müzik geleneğiyle karşılaşır; ancak bu yaklaşımlar bu gelenekleri yansıtmaz. Green (2006) eğitimcilerin ders planlarına popüler müzik unsurlarını dahil etmelerinin yanı sıra, derslerine kulaktan öğrenme tekniklerini de dahil etmelerini önermektedir. Araştırma öğrencilerin okuldayken kendi müzik miraslarıyla bağlantı kurabildiklerinde motivasyon seviyelerinin yükseldiğini göstermektedir. Bunun nedeni, öğrenciler arasında kendi topluluğuna ait olma duygusunun artmış olmasıdır.

Aydoğan ve Gürsoy'un (2007) yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin yaşadıkları kaygı düzeyi ile dinledikleri müzik arasındaki olabilecek ilişkiyi araştırmışlardır. Bu çalışma da bir grup lise son sınıf öğrencisinin sınav dönemindeki kaygı düzeyleri ölçekle ölçülmüş ve müzik dinleme sıklıkları ve dinledikleri müzik türleri karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, günde ortalama 3 saatten fazla müzik dinleyen öğrencilerin sınav kaygısı puanlarının, hiç veya çok az müzik dinleyenlere kıyasla biraz daha düşük olduğunu göstermiştir. Özellikle enstrümantal ve klasik müzik dinleyen öğrencilerin çalışma esnasında daha sakin kaldıkları, çok yüksek tempolu veya sözlerinde agresif tema içeren müzikler dinleyen bazı öğrencilerde ise dönem dönem dikkat dağınıklığı ve gerginlik artışı yaşandığını tespit etmişlerdir. Bu çalışma da elde edilen bulgular her ne kadar kesin bir nedensellik ortaya koymasa da, uygun müzik türlerini dinlemenin stres yönetimine olumlu katkı sağlayabileceği düşüncesini güçlendirmiştir. Araştırmacılar, lise gençlerinin sınav stresiyle başa çıkmak için tıbbi tedavilere yönelmeleri yerine müzik gibi sanatsal yöntemlere yönelebileceğini ve bunun stresin azaltılmasına katkı sunabileceğini belirtmişlerdir.

Colley (2008)'in 18–24 yaş arası gençlerle yaptığı çalışmada, kızların ve erkeklerin tercih ettiği türler arasında anlamlı farklar saptanmıştır. Genç kadınlar, ortalama olarak pop, dans ve romantik müzik türlerine erkeklere kıyasla daha yüksek ilgi göstermiş; genç erkekler ise rock, heavy metal ve rap gibi sert veya ritmik vurgusu ağır türleri kadınlardan daha fazla tercih etmişlerdir. Bu farklılıkların bir kısmı, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle açıklanmıştır. Örneğin heavy metal gibi sert ve agresif müzikler toplumsal olarak erkeksilik ile ilişkilendirilirken, duygusal sözlü pop şarkıları ise kadınsılık ile ilişkilendirilmiştir.

Baker ve Bor (2008) gençlerin tercih ettikleri müzik türleri ile ruh sağlığı göstergeleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalarında medyada sıkça tartışılan, heavy metal, rap, country müzik türlerinin (örneğin emo, heavy metal, rap, country) gençlerin antisosyal davranışları, intihar, şiddet, uyuşturucu kullanımı gibi riskli davranışlara yol açıp

açmadığını bilimsel literatürle değerlendirilmiştir. Çalışma deneysel bir yöntemi kapsamamaktadır. Literatür taranarak mevcut çalışmaların verileri incelenerek analiz çalışması yürütülmüştür. Avustralya’da aşırı düzeyde heavy metal veya çok karanlık müzik türlerine bağımlı şekilde düşkün olan bazı gençlerde depresif belirtilerin ve intihar düşüncelerinin genel ortalamaya göre daha yüksek oranda görülebildiğini tespit etmiştir. Öte yandan çalışmada müzik tercihinin pozitif zihinsel sağlıkla da ilişkisi incelenmiştir. Buna göre yaratıcı, neşeli ve enerjik müzikleri seven gençlerin dışadönük ve sosyal açıdan daha aktif olabildiği, melankolik müzikleri tercih eden gençlerin ise daha içe dönük veya hassas yapıda olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca müziğin kişilerde meydana gelen davranış türlerinin nedeni olmadığı tam tersine kişinin psikolojik durumunun yansımaları olabileceği tespit edilmiştir. Son olarak bu çalışmada müziğin mental rahatsızlıkları teşhis etmeden bir kanıt olup olmayacağı konusunda bilimsel bir kanıtın olmadığı belirtilmiştir.

Miranda ve Claes (2009) tarafından Kanada’da yürütülen bir çalışmanın bulguları, müziğin ergenlerin duygularını yönetme biçiminde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bir çalışmada, 14 ila 18 yaş arasındaki ergenlerin depresyon, öfke veya yalnızlık duyguları yaşadıklarında rahatlama aracı olarak müziğe yönelme olasılıklarının en yüksek olduğu bulunmuştur. Raporlara göre bazı ergenler kendilerini ifade etmek ve rahatlamak için ya depresif ya da şiddet içerikli müzik kullanmışlardır; ironik olarak, bunun faydalı olduğu derece, farklı depresyon derecelerine sahip ergenler arasında değişmiştir. Örneğin, araştırmalar, ağır ve karanlık müzikleri düzenli olarak dinlemenin, klinik olarak depresyonda olan ergenlerde depresif düşünceleri güçlendirebileceğini, ancak hafif sıkılmış ergenlerin anlaşılmış ve rahat hissetmelerine yardımcı olabileceğini göstermiştir. Bu, ağır ve karanlık müzik dinlerken meydana gelen olguya benzerdir. Öte yandan, ergenler için en önemli başa çıkma stratejilerinden biri, duygularını kontrol etmenin bir yolu olarak müziği kullanmalarıdır. Örnek olarak, toplanan veriler, şarkılar başkaları tarafından anlaşılmasa bile, dinleyen ergenlerin bazılarının şarkıları anladıklarını iddia ettiğini ortaya koymaktadır. Müziğin terapötik değeri bu sonuçla gösterilmiştir.

Uslu ve Vural (2011), aynı alanda çalışan 35 müzik eğitimcisinin müzik tarzlarını ve zevklerini Niğde Müzik Öğretmenliği bölümündeki 87 müzik öğretmeni adayıyla karşılaştırmak ve analiz etmek için bir anket metodolojisi kullanmışlardır. Sonuçlar, müzik öğretmenlerinin öğrencilerine kıyasla gün boyunca daha sık müzik dinlediğini göstermiştir. İki grupta da müziksel uğraşlara çok fazla zaman ayırmaktadır ve müziği kültürel anlayış aracı olarak dinlemeye vurgu yapmaktadır. Müzik zevkleri söz konusu olduğunda,

öğrenciler kimseden etkilenmezken, müzik eğitimcileri genellikle ailevi etkilerle şekillenmiştir. Öğrenciler daha çok Türk halk müziğine yönelirken, öğretmenlerin ise daha çok Türk sanat müziğine yönelmiş olduğu görülmüştür.

Gençlerin müzik katılımı ile akademik performans arasındaki ilişki yakın zamanda yapılan bir çalışmanın konusuydu. Avustralyalı lise öğrencilerinin katıldığı deneysel bir çalışmada, arka plan müziğinin çalışma üzerindeki etkileriyle ilgili dikkate değer sonuçlar gözlemlenmiştir. Sessizce ders çalışan veya sevmedikleri yabancı müzikleri dinleyen öğrencilere kıyasla, basit görevler ve kültürel olarak uygun yumuşak müzikler içeren görevleri olan ergenler daha uzun süre odaklanma eğiliminde olmuştur. Müziğin daha karmaşık görevlerde potansiyel olarak dikkat dağıtabileceği kaydedilmiştir. Bu çalışmaya göre, müzik gençler tarafından sadece eğlenmek için değil, aynı zamanda odaklanmak ve rahatlamak için de kullanılmaktadır. Düzenli bir uygulama olarak, birkaç çocuk en sevdikleri yavaş tempolu müzik eşliği ile ödevlerinin yapmışlardır. Sonuçlar, öğretmenlerin ders planlarken öğrencilerin müzik zevklerini hesaba katmaları gerektiğini ve öğretmenlerin öğrenmelerine yardımcı olacağını düşünmeleri durumunda müziğin daha yapılandırılmış bir ortamda çalınmasından öğrencilerin faydalanabileceğini göstermektedir (Chin ve Rickard, 2012).

Bonneville-Roussy vd., (2013) yaptığı çalışmada müzik tercihinin yaşla birlikte değişim gösterdiğini ve ergenlikte belirgin bir şekillenme sürecinden geçtiğini belirtmiştir. 12-20 yaş arası gençleri 5 yıl takip eden bu çalışmada, ergenlerin sert ve yüksek enerjili müzik (ör. hard rock, hip-hop) sevgisinin erken gençlikte zirve yapıp yaş ilerledikçe biraz azaldığını, buna karşın sofistike müzik (örn. caz, klasik) beğenisinin genç gençlik ve erken yetişkinlikte hafifçe arttığı bulunmuştur. Ayrıca ergenlikte müzik tercihlerinin davranışsal göstergelerle ilişkili olabileceği saptanmıştır. Örneğin sürekli olarak agresif ve asi temalı müzik dinleyen gençlerde kavga eğilimi ve okulda sorun yaşama durumları gibi dışa vurumcu problem davranışlarının görülme oranı bir miktar daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, çalışmada gençlerin müzik zevkinin ergenlik dönemi sonunda yani yaklaşık olarak 18–20 yaş civarı görece kalıcı hale geldiği ve bu dönemde bireylerin müzik kimliklerinin oturduğu belirtilmiştir.

Yağışan (2013) Van Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında saldırganlık eğilimleri ile müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma yürütülmüştür. 200'den fazla üniversite öğrencisine tercih ettikleri müzik türü ile ilgili bir anket ve standart bir saldırganlık ölçeği verilmiştir. Farklı türde müzik dinleyen

grupların saldırganlık puanları karşılaştırıldığında, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Daha spesifik olmak gerekirse, yapılan araştırmalar sert ve saldırgan müzik (örneğin heavy metal ve hardcore rap) tercih eden öğrencilerin, soft pop veya klasik müzik dinleyen öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek düzeyde fiziksel saldırganlık ve öfke sergilediğini göstermiştir. Öğrencilerin tasavvuf veya Türk Halk Müziği gibi sakinleştirici müzik tercihleri ile daha düşük düzeyde saldırganlık arasında bir ilişki bulunmuştur. Öte yandan, çalışmanın yazarları saldırganlık ile belirli müzik türleri arasında doğrudan bir bağlantı kurmanın zor olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, doğal olarak daha saldırgan olan bireyler, mizaçlarına uygun müzik seçme yeteneğine sahiptir. Ayrıca, bireylerin duyguları üzerinde kontrol sağlayamamalarının, sürekli olarak saldırgan müziğe maruz kalmaları ve bunun sonucunda da sürekli olarak yüksek düzeyde gerginlik yaşamaları sonucu ortaya çıkabileceği ileri sürülmüştür.

Teknoloji, günümüz gençliğinin müzik geleneklerine derinlemesine yerleşmiştir. Krause vd., (2015) tarafından İngiltere'deki üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, dijital cihazların gençlerin dinleme alışkanlıkları ve müziğe erişimleri üzerinde derin bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya göre çoğunluğun müzik dinlemek için akıllı telefonlarını kullandıkları görülmüştür. Ayrıca ruh hallerine göre çalma listeleri oluşturup ve yeni müzikler keşfetmek için YouTube ve Spotify gibi web sitelerini kullanılmaktadırlar. Ayrıca, günlük hayatlarını sürdürürken, gençlerin yaklaşık üçte ikisinin arka planda müzik çaldığı görülmüştür. Bu çalışma, kişinin istediği zaman müziğe erişebilme yeteneğinin, radyoya veya kasetlere güvenen önceki nesillerin aksine, gençler arasında farklı bir kişiselleştirilmiş müzik deneyimine yol açtığını ortaya çıkarmıştır. Ergenler ve genç yetişkinler duygularını ifade etmek ve yönetmek için müziği kullanılmaktadırlar. Bu sonuçlara dayanarak, teknolojinin gençlerin kendi benzersiz müzik kimliklerini yaratmalarına izin verdiği açıktır; günümüzde, her genç insan müzik endüstrisini kendi beğenisine göre şekillendirme gücüne sahiptir.

Yazıcı ve İrven (2015) müzik eğitimi alan üniversite öğrencileri ile diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin müzik zevklerini karşılaştırdıkları nicel bir çalışma da uzmanlık eğitimi almanın müzik tercihlerinde belirgin bir farklılık yaratıp yaratmadığını incelemiştir. 300'ü aşkın üniversite öğrencisine uygulanan anket sonuçları, konservatuvar veya müzik öğretmenliği öğrencilerinin klasik batı müziği, caz gibi türlere daha aşina ve ilgili olduğunu; buna karşın diğer fakültelerdeki öğrencilerin büyük çoğunluğunun ana akım pop ve rock dışında türlere çok az ilgi gösterdiğini ortaya koymuştur. Örneğin müzik

bölümündeki öğrencilerin %65'i klasik müzikten hoşlandığını belirtirken, mühendislik veya iktisat öğrencilerinde bu oran %15'in altında kalmıştır. Bununla birlikte, her iki gruptaki öğrencilerin de günlük yaşamlarında en sık dinledikleri türün pop müzik olduğu ortak bulgusu dikkat çekmiştir.

Kamalı ve Temiz (2017) tarafından Niğde'de bir devlet ortaokulunda gerçekleştirilen çalışmada, ortaokul öğrencilerinin en çok hangi müzik türlerini tercih ettiği ve bu tercihleri hangi faktörlerin şekillendirdiğini bulmaya çalışan bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma da 280'den fazla öğrenciye anket uygulanmış ve sonuçlara göre öğrencilerin en sevdiği türlerin başında pop müzik geldiği, onu sırasıyla rap, hip-hop ve rock türlerinin izlediği saptanmıştır. Klasik müzik ve Türk Halk Müziği ise öğrenciler tarafından en az tercih edilen türler olmuştur. Elde edilen veriler, öğrencilerin müzik tercihlerinde medya ve arkadaş çevresinin etkili olduğunu göstermiştir. Çalışma da öğrenciler, bir şarkıyı sevmelerinde o şarkıyı icra eden sanatçının cool ve popüler olmasının ayrıca şarkının klibinin çekiçi olmasının önemli etkenler olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra aile faktörü nispeten zayıf bulunmuştur. Örneğin öğrencilerin çoğu, anne ve babalarının dinlediği müzikleri sıkıcı bulduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmada ayrıca cinsiyet farkı gözlemlenmiştir. Kız öğrenciler Türkçe pop müziğini erkeklerden daha fazla tercih ederken, erkek öğrenciler arasında rap müzik dinleme oranı daha yüksek çıkmıştır. Bu çalışma, ortaokul çağındaki gençlerin müzik zevklerinin büyük ölçüde popüler kültür dinamikleri tarafından belirlendiğini ve geleneksel müziklere ilgilerinin düşük kaldığını ortaya koymuştur.

Nurlu ve Gülden (2017) tarafından Kırıkkale ilinde yapılan bir başka bir çalışmada ise, ortaokul öğrencilerinin Türkçe ve yabancı müziklere bakış açısı kültür aktarımı bağlamında ele alınmıştır. Görüşme ve anket teknikleri ile tarama modelinin kullanıldığı çalışmada 2014-2015 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan 5., 6., 7., ve 8., sınıflardan oluşmak üzere 168 öğrenciye çeşitli sorular sorulmuştur. Elde edilen veriler frekans ve yüzdelerle görselleştirilmiştir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin %75.59'u hem yerli hem de yabancı müzik dinlediğini, %6.54'ü ise yalnızca yabancı müzik dinlediğini ve %17,85'i ise yalnızca yerli müzik dinlediğini belirtmiştir. Bu da öğrencilerin büyük kısmının günlük hayatlarında en çok yabancı pop şarkıları dinledikleri anlamına gelmektedir. Bunun nedeni olarak yabancı şarkıların daha hareketli ve modern olmaları şeklinde cevaplar vermişlerdir. Ayrıca yabancı dilini geliştirmek isteme nedeni de belirtilmiştir. Öte yandan Türkçe müzik denince akla gelenlerin ne olduğu sorulmuş;

öğrencilerin çoğu yalnızca güncel Türkçe pop şarkıcılarını (örneğin Aleyna Tilki, Tarkan gibi isimleri) ve birkaç klasik arabesk/fantezi parçasını sayabilmiştir. Geleneksel halk türküleri veya sanat müziği örneklerini bilen ve dinleyen öğrenci oranının çok düşük olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, öğrenciler ders kitaplarında veya okuldaki etkinliklerde karşılaştıkları türkülere tamamen yabancı olmadıklarını, ancak bunları eski ve kendilerine göre olmayan şekilde nitelendirmişlerdir. Sonuç olarak çalışma, genç kuşağın müzik beğenilerinin küresel pop kültür etkisinde şekillendiğini; kültür aktarımı açısından bakıldığında okulların bu gençlere Türk müzik kültürünü sevdirmede zorlandığını ortaya koymuştur.

Yapılan ayrı bir çalışmada, ilkokul öğrencilerinin müzikal ve genel gelişim özellikleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir (Mutlu Yıldız ve Karakelle, 2017). Sonuçlar, çocukların ritim algısının, melodi hafızasının ve müzik zevkinin yaşla birlikte önemli ölçüde arttığını, müzik beğenisinin belirgin bir şekilde 10-11 yaşlarında genişlemeye başladığını göstermiştir. Çalışmada 6-11 yaş aralığındaki çocuklar incelenmiştir. Yedi yaşında tekerlemeler ve çizgi film müzikleri dinlemekten hoşlanan bir çocuk, on bir yaşında pop şarkıları beğenmeye başladığında, şarkı sözlerine daha fazla dikkat etmeye ve hatta belki de anlamaya başlamaktadır. Sonuçlara göre, çocukların müzik zevkleri zamanla değişmekte ve olgunlaştıkça daha karmaşık bestelerden hoşlanmaya başlamaktadırlar.

Uluçay (2018) Türkiye’de bir güzel sanatlar lisesinde gerçekleştirdiği araştırmasında lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerinin şiddet eğilimleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. 150 öğrenciye şiddet eğilimi ölçeği uygulanmış ve en çok dinledikleri müzik türü sorulmuştur. Bulgular, ağır metal/rock dinleme sıklığı yüksek olan öğrencilerin şiddete eğilim puanlarının, Türk Sanat Müziği veya hafif müzik dinleyen akranlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Özellikle sözlerinde isyan, öfke temaları barındıran şarkıları sürekli dinleyen gençlerde sözel ve fiziksel saldırganlığa eğilim daha fazla görülmüştür. Buna karşın, ilahi/manevi müzikler veya yumuşak duygusal şarkılar tercih eden öğrencilerin ölçek puanları bariz biçimde daha düşük kalmıştır. Çalışma neticesinde, şiddet içerikli müzik ve görüntülere maruz kalmanın gençler üzerinde olumsuz etkiler doğurabileceği ve bunu azaltmak için okullarda öğrencilere farklı müzik türlerinin eleştirel analizinin yaptırılması ve şiddeti özendiren içeriklerin tartışılması önerilmiştir.

Polat (2018), nesiller arası müzik geleneği aktarımı üzerine yaptığı araştırmanın bir parçası olarak, somut olmayan kültürel mirasa ilişkin görüşlerini ölçmek için müzik dersi

almamış eğitim bölümü öğrencilerine bir anket uyguladı. Sonuçlara göre, halk müziği, geleneksel enstrümanlar ve yerel müzik, öğretmen adaylarının çoğunluğunun çok az ilgi gösterdiği veya anladığı miras unsurları arasındaydı. Bu lise öğrencilerinin müzik dersini gerçekten umursamadıkları ve derste olmadıklarında pop müzik dinlemekle daha çok ilgilendikleri ortaya çıktı. Araştırmacılar, müzik kültürünün yalnızca müzik derslerine değil, eğitimin tüm alanlarına nüfuz etmesi gerektiğini, çünkü bu öğrencilerin ileride öğretmen olacaklarını ve böylece kültürel aktarımda rol oynayacaklarını vurgulamıştır. Araştırma, çeşitli alanlardan eğitimcilerin müzik geleneklerini sınıf eğitimlerine nasıl daha iyi dahil edebileceklerini, örneğin bölgenin geleneksel müziğini tarihi olayları resmetmek için nasıl kullanabilecekleri konusunda önerilerde bulunmuştur.

Şenoğlu Özdemir ve Can (2019), müzik öğretmenliği bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin dinleme ve deneyim alışkanlıklarını inceleyen bir araştırma yürütmüşlerdir. Çalışmaya göre, müzik eğitimi öğrencilerinin çoğunluğu pasif bir şekilde değil, tam dikkatle dinlemiştir. Müzik öğrencileri, müzik bestelerini yapısal unsurları ve bireysel enstrümanları açısından inceleyerek bir eğitim biçimi olarak dinlemeye olan takdirlerini göstermektedirler. Çalışırken veya sadece rahatlamak istediklerinde, aynı yaştaki diğer çocuklar müzik dinlemektedir. Çok çeşitli popüler müzik stilleri dinlemelerine rağmen, çeşitli enstrüman öğrencileri genellikle boş zamanlarını enstrümanlarının repertuarını uygulayarak geçirmektedirler. Bu çalışmada, geleceğin müzik eğitimcilerine aktif dinleme becerileri öğretmenin ve onlara müzik dinleme eğitimi sağlamanın önemi vurgulanmıştır.

Özkan Köse ve Yüksel (2019) tarafından Türkiye'de müzik öğretmeni olmayı hedefleyen bireylerin hem bölgesel hem de küresel müzik geleneklerine ilişkin bilgi ve bakış açısı düzeyini belirlemek amacıyla bir anket yapılmıştır. Müzik öğretmeni pozisyonu için aday olanların çoğunluğu, bu müzik türlerini normal derslerinde öğrendiklerine inandıkları için gençleri Türk müzik modları ve halk müziği türleriyle tanıştırmamanın zor olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar okuldan mezun olduktan sonra sınıflarda çalışmayı amaçlamaktadır. Bu sınıflarda, geleneksel motifleri popüler müzikten örneklerle birleştirerek öğrencilerin dikkatini çekmeyi planlamaktadırlar. Buna bir örnek, gitar eşliğinde şarkının pop versiyonunu kullanarak öğrencilerine geleneksel halk şarkısı "Uzun İnce Bir Yoldayım"ı öğretmeyi amaçladığını belirten aday bir müzik öğretmeni olabilir. Öğrenciler, bu yenilikçi yöntemleri kullanarak kültürel miras öğelerini dahil etme fırsatına sahiptir. Çalışmanın bulguları genel olarak çağdaş müzik eğitimcilerinin kültürel geleneklerin korunmasına yönelik yeni yaklaşımlara açık olduklarını ve gençlerin müziği

ile ülkenin kapsamlı müzik tarihi arasında bir bağ kurmaya istekli olduklarını göstermektedir.

Başka bir çalışma da ise çocukluk ve ergenlikte alınan müzik eğitiminin genel gelişim üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Sökezoğlu Atılğan (2020) tarafından Türkiye’de ilkokul ve ortaokul çağındaki çocuklar üzerine yapılan bir araştırmada, enstrüman çalma veya koro çalışması gibi düzenli müzik eğitiminin öğrencilerin dil gelişimi, işitsel dikkat, ritim duygusu ve özgüven gibi yönlerini gözle görülür bir şekilde olumlu etkilediğini belirlemiştir. Müzik eğitimi alan öğrencilerin ritmik sayma, yabancı dil telaffuzu ve işitsel hafıza testlerinde almayanlara göre daha başarılı olduğu rapor edilmiş; ayrıca bu öğrencilerin grup halinde çalışma becerileri ve kendini ifade etme yeteneklerinin de geliştiği vurgulanmıştır. Bu çalışma, okullardaki müzik programlarının öğrencilerin sadece müziksel becerilerini değil, aynı zamanda bütüncül gelişimlerini desteklediğini göstermekte ve müzik kültürünün eğitim yoluyla genç nesillere aktarılmasının önemini ortaya koymuştur.

Lorenzo-Quiles vd., (2020)’e göre, 940 Brezilyalı lise öğrencisi (14-20 yaş arası) müzik tercihlerini beş geniş kategoride sıralamıştır: yoğunluk, özgünlük, incelik, modernlik ve yumuşaklık. Katılımcı lise öğrencileri, birkaç tür yumuşak müziği en popülerden (klasik ve caz) en az popülerlere (akustik pop ve soft rock) doğru sıralamıştır. Öğrencilerin müzik tercihlerindeki cinsiyet farklılıkları açıkça görülmüştür. Erkeklerin yüksek sesli, çağdaş müziğe olan eğilimlerinin aksine, kızlar daha incelikli, orijinal melodileri tercih etmektedir. Yaş değişkeninin analizine göre, özellikle 14-16 yaş aralığındaki gençler ve ergenler, daha yumuşak, daha duygusal yüklü müzik tarzlarını tercih etmektedir ve daha sert müziğe olan tercihleri büyüdükçe giderek azalmaktadır. Regresyon analizlerine göre, kronolojik yaşla karşılaştırıldığında cinsiyet, müzik tercihlerinin daha sağlam bir öngörücüsüdür. Bu çalışmanın sonuçları, demografik değişkenlerin gençlerin müzik zevkleri ve kümeleme örüntüleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu gösteren önceki araştırmaların sonuçlarını desteklemektedir.

Taş (2020), Konya'daki 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin müzik tercihlerine ilişkin yaptığı çalışmada önemli bulgular elde etmiştir. Araştırma kapsamında 27 ilkokul öğrencisi, 27 veli ve 12 öğretmenle görüşmeler ve anketler yapılmış ve çocukların en çok Rap'i tercih ettiği ortaya çıkmıştır. Rap'in yerini canlı pop ve elektronik dans müziği almıştır. En düşük tercih ise klasik müzik olmuştur. Dikkat çeken bir bulgu ise çocukların okul şarkılarından hoşlanmaması olmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu müzik dersinde çocuk şarkılarını çocukça

veya sıkıcı bulmuş ve bunun yerine YouTube'daki çocuk rap yıldızlarının müziklerini tercih etmiştir. Görüşmeler, bu durumun velileri ve eğitimcileri endişelendirdiğini göstermiştir. Yetişkinler çocuk rap müziğini etkisiz ve kalitesiz bulmuştur. Bu çalışma, dijital medyanın ilkokul çocuklarının müzik tercihlerini değiştirdiğini, geleneksel çocuk şarkılarının yerini popüler kültür ürünleriyle değiştirdiğini ortaya koymuştur.

Mutlu Yıldız (2022) yaptığı çalışmada lise düzeyindeki öğrencilerin müzik dinleme alışkanlıkları ile somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, Isparta Süleyman Demirel Fen Lisesi'nde öğrenim gören 353 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin müzik dinleme alışkanlıkları (hangi tür müzikleri dinledikleri, hangi araçlarla müzik dinledikleri vb.) ile somut olmayan kültürel mirasa karşı tutumları arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma da veriler anket ile toplanmıştır.

Macaristan'da Szabó vd., (2024) tarafından 9-19 yaş aralığında 1.159 öğrenciyle yapılan bir çalışmada dört temel müzik türüne verilen yanıtlar analiz edilmiştir: popüler müzik, rock, klasik sanat müziği ve halk müziği. Öğrenciler, çevrimiçi bir anket aracılığıyla çeşitli türlerden örnek müzik videoları izlemiş ve beğeni düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırmalar, genç bireylerin ağırlıklı olarak klasik popüler müzik ve rock müzik performanslarını tercih ettiğini, klasik Batı müziği ve geleneksel halk müziğine olan ilginin azaldığını göstermiştir. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere kıyasla halk müziği hariç tüm türlere daha yüksek puanlar verirken, erkekler halk müziğine kızlardan önemli ölçüde daha olumlu yanıt vermiştir. Yaş demografisi incelendiğinde, en genç kohortun (9-12 yaş) popüler müziğe belirgin bir tercih gösterdiği, 13-16 yaş grubunun ise rock müziğine önemli ölçüde eğilim gösterdiği görülmüştür. Daha büyük demografik grupta (17-19), tüm türlerdeki puanlar nispeten dengeli olmuştur; ancak, ilerleyen yaşla birlikte ortalama müzik beğenisinde genel bir düşüş olmuştur. Bulgular, genç bireylerin popüler müziğe karşı evrensel bir eğilime sahip olduğunu, klasik ve yerel türlere çok az ilgi gösterdiğini, ayrıca cinsiyet ve yaşın müzik tercihlerindeki farklılıkları etkilediğini ortaya koymaktadır (Szabó vd., 2024).

2.2. Müzik Kültürü Üzerine Yapılan Tezler

Gazi Üniversitesi'nde Müzik Dinleme ve Müzik Kültürü dersinin taslağının hazırlanması ile ilgili yapılan bir yüksek lisans tezi için müzik öğretmeni olmaya hazırlanan

öğrenciler ders taslağı hakkında geri bildirimde bulunmuşlardır. Tekeli (2013) tarafından yapılan ve öğretmen adaylarının çoğunun mevcut dinleme etkinliklerini yetersiz bulunduğunu gösteren bu araştırmaya göre, öğrenci merkezli ve modern müzik örneklerini içeren yeni bir dinleme dersi programına ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır. Adaylara göre, öğrenciler kendilerini klasik Batı müziği örneklerini dinlemekle sınırlamamalı, bunun yerine popüler kültür, sinema ve diğer etnik kökenlerden gelenler de dâhil olmak üzere daha geniş bir yelpazedeki müzik tarzlarını keşfetmelidir. Bir başka öneri de ise; öğrencilerin bu materyal hakkında sınıf içi pozitif tartışma ortamını ve öğrenme sürecini güçlendirmek için kısa sunumlar yapılmasıdır. Bu tez, günümüz gençliğinin ilgisini çekmekte başarısız olan eğitim materyallerinin gözden geçirilmesi ihtiyacını vurgulamış ve öğrencilerin kendi müzik geçmişlerini müzik kültürü müfredatına dahil eden bir yöntemin önemini ortaya koymuştur. Bulguların MEB'e ulaştığı ve son yıllarda müzik derslerinin müfredatında popüler müzikle ilgili konulara daha fazla yer verilmeye başlandığı bildirilmiştir.

Müzik öğretmenliği programı ile diğer öğretmenlik programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının müzik dinleme alışkanlıklarındaki değişimler Özen (2016) tarafından yapılan bir yüksek lisans tezinde incelenmiştir. Tez kapsamında 2016-2017 eğitim öğretim döneminde müzik öğretmenliği ve dokuz farklı öğretmenlik alanında eğitim göre toplam 2., 3. ve 4. sınıf 180 öğretmen adayının verileri betimsel tarama yöntemi ile alınmıştır. Elde edilen veriler daha sonra SPSS 21 programı ile çeşitli testlerle analiz edilmiştir. İlk yıl, öğrenciler çoğunlukla kendi enstrümanlarını çalmaya ve popüler müziğe odaklanırken, dördüncü yıla gelindiğinde ilgi alanları klasik batı müziği, caz ve deneysel müziği içerecek şekilde genişlemiştir. Bu sonuç öğrencilerin dört yıllık sıkı müzik eğitiminin getirdiği genişlemiş müzik zevklerinin bir sonucu olarak görülmüştür. Aynı bölümde farklı enstrümanlar eğitimi alan öğrencilerin dinleme alışkanlıkları da analiz edilmiştir. Örneğin yaylı çalgılar ve piyano eğitimi alanlar klasik müziği, üflemliler çalgılar ve gitar eğitimi alanlar ise caz ve blues'u tercih etme eğiliminde olmuştur. Geleceğin müzik eğitimcilerinden çok çeşitli müzik tarzlarını öğretmeleri beklendiğinden, tez, müzik eğitimi programlarının öğrencilere çeşitli türlerden müzikler dinletme ve dinlemelerini sağlama konusunda daha iyi bir iş çıkarması gerektiğini savunmaktadır.

Kaş (2019), lise öğrencilerinin geleneksel müzik ve popüler müzik türleri hakkındaki bilgi yeterliliklerini ölçmek ve müzik türlerin hakkındaki bilgilerini karşılaştırarak müzik kültürlerine dair bilgi düzeylerini ortaya çıkarmak için bir tez çalışması yapmıştır. Tez kapsamında nicel araştırmaya dayalı betimsel tarama modeli

kullanılmış ve 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden anket yolu ile veri toplanmıştır. Araştırma sırasında veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Bu anket geleneksel ve popüler müzik türlerine ilişkin doğru-yanlış sorular ve müzik türleriyle ilgili görsel içerikli sorular olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu öğrencilerin geleneksel müzik türleri hakkında bilgilerinin zayıf olduğu ve bunun tersine pop müzik bilgilerinin ise daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Doğan (2020) tarafından yapılan Sivas ilinin Zara ilçesindeki dört lisede öğrenim gören 727 öğrenciyi kapsayan bir çalışmada, taşra bölgesindeki lise gençlerinin müzik beğeni profillerini ortaya konulmuştur. Araştırmada öğrencilerin en çok dinledikleri ilk üç tür sırasıyla Türkçe pop, Arabesk/Fantezi ve Rap/Hip-hop olarak bulunmuştur. İlginç bir şekilde, öğrencilerin %60'ından fazlası günlük müzik dinleme aracı olarak cep telefonunu kullandığını ve internetten şarkı dinlediğini belirtmiştir. Radyo ve televizyon eskiye kıyasla oldukça geri planda kalmıştır. Canlı müzik deneyimi ise çok düşüktür. Büyük çoğunluk hiç konsere gitmediğini, okul korosu/dinletisi gibi etkinliklere katılmadığını ifade etmiştir. Ayrıca araştırmada elde edilen sonuçlara göre cinsiyet farkları dikkat çekici olmuştur. Erkek öğrenciler Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Arabesk türlerini kızlara göre anlamlı derecede daha fazla tercih ederken; kız öğrenciler Türkçe pop, Anadolu rock ve yabancı pop müzikleri erkeklerden daha fazla sevdiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular, kırsal bölgedeki gençlerin müzik zevkinde hem evrensel popüler eğilimlerin hem de yerel/milli motiflerin bir karışımının görüldüğünü göstermektedir. Çalışma teknolojisinin yaygınlaşmasıyla taşradaki gençlerin de şehirdeki akranlarıyla benzer müzikleri dinleyebildiğini ancak aile ve çevrenin etkisiyle hala geleneksel türlere belirli ölçüde bağlı kaldığını vurgulamıştır.

Harris (2020) lise öğrencilerinin müzik topluluklarına katılmalarının onların müzik kimliklerine ve müzik dinleme tercihlerine olan etkisini araştırmıştır. Bu çalışma nitel eylem araştırması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada lise öğrencilerinin müzik kimlikleri ve onu oluşturan öğeler ve dinledikleri müzik türlerin ne olduğu araştırılmıştır. Ayrıca bir bando ya da koro gibi bir müzik grubunda aktif rol almasının lise öğrencilerinin müzik kültürleri ve dinleme tercihlerinin nasıl etkilediği araştırılmıştır. Harris 2017-2018 eğitim öğretim yılı boyunca bu çalışmayı kendi çalıştığı okulda gerçekleştirmiştir. Veri toplama ve analizi iki yıl sürmüştür. Bu araştırma sırasında veri toplanırken beş aşama takip edilmiştir. Birinci aşamada öğrencilerin müzik kimliklerini ve tercihlerinin belirlendiği bir anket gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada öğrenciler dinledikleri şarkılarla ilgili

düşüncelerini kaydederek birinci dinleme günlüğünü oluşturmuşlardır. Üçüncü aşamada öğrencilerin oluşturdukları dinleme günlüklerine dair geri bildirimlerin alınmıştır. Dördüncü aşamada ikinci dinleme günlüğü oluşturularak yeni dinleme kayıtları oluşturulmuştur. Son aşama da ise öğrenciler ile bireysel görüşmeler yapılmış ve derinlemesine analizler elde edilmiştir. Tez sonucunda öğrencilerin okulda katıldıkları müzik programındaki müzikler ile kendi müzik tercihlerinin birebir örtüşmediği görülmüştür. Ayrıca okul konserlerinde genellikle daha klasik ve geleneksel repertuarlar yer almasına rağmen öğrencilerin en çok dinlediği müzik pop müzik olmuştur. Sonuç olarak okul müzik programlarının öğrencilerin kimliklerine daha çok hitap edecek şekilde hazırlanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bir başka tez çalışmasında ise Öztürk (2020), Sivas ili merkez ilçesindeki Anadolu Liselerinde görev yapan branş öğretmenlerinin müzik kültür düzeylerini belirlemek için bir tez çalışması yapmıştır. Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin eğitim düzeyleri, müzik yetenekleri, mesleki deneyimleri, cinsiyet, yaş ve çalgı çalma durumları gibi değişkenlerin öğretmenlerin müzik kültürleri ile ilişkisi araştırılmıştır. Bu tezde kullanılan yöntem tarama modeli ve anket yöntemleri olmuştur. Tarama modeli, geçmişte ya da mevcut durumda var olan bir durumu değiştirmeden, olduğu şekilde tanımlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Anket yöntemi ise, araştırma konusuna ilişkin hazırlanmış sorular yoluyla veri toplama sürecidir. Veri toplama aracı olarak Müzik Kültürü Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analiz edilmesinden sonra bazı bulgular elde edilmiştir; Öğretmenlerin müzik kültürü üzerinde daha çok bireysel yetenek, ilgi ve becerilerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Birçok öğretmenin müziğe bir eğlence aracı olarak baktığı ve günlük yaşamlarında müziğe çok fazla zaman ayırmadıkları ortaya çıkmıştır.

Satun (2021) yılında yaptığı çalışmada Tunceli yöresinde kullanılan klarnetin Tunceli müzik kültürü içindeki yeri ve bu aşamaya geliş sürecini araştırmak için bir tez çalışması yapmıştır. Bu çalışmalarında Avrupa kökenli olan klarnetin bu yöreye nasıl geldiği, yöre müzik kültürü içinde nasıl yer edindiği, çevre illerin bu duruma katkısının ne olduğu gibi soruları araştırmıştır. Veri toplama sırasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve katılımcı gözlem yöntemleri kullanılmış bu yöntemleri uygulamak için Tunceli ve Tunceli dışında yaşayan kaynak kişilerle birçok görüşme gerçekleştirilmiştir. Kaynak kişiler kartopu örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Görüşmeler sırasında kamera ve cep telefonu vasıtasıyla kayıtlar alınmıştır. Ayrıca araştırma yöntemi olarak etnomüzikoloji temelli bir yöntem olan Durum Çalışması (Case Study) yöntemi kullanılmıştır. Çalışma

sonucunda klarnetin Tunceli kültüründe sadece bir eğlence aracı değil aynı zamanda bir kültürel öge durumuna geldiği tespit edilmiştir. Komşu illerden Elazığ'ın klarnetin Tunceli kültürüne yerleşmesinde önemli etkisi olduğu bulunmuştur. Fakat Elazığ klarnet tavrından farklı olarak Tunceli'deki tavrın daha ağır ve farklı bir ritmik düzende çalındığı tespit edilmiştir.

Müzik kültürü üzerine yapılan başka bir tez çalışmasında Yıldız (2022) Mor Petrus ve Mor Pavlus Kilise'lerine ait müziksel unsurların Adıyaman türkülerine ve müzik kültürüne olan etkisi araştırılmıştır. Yapılan çalışma nitel bir çalışmadır. Çalışma kapsamında TRT arşivinden Adıyaman'a ait türküler elde edilerek bunların makam analizi yapılmıştır. Ayrıca Süryani cemaatinin müzik kültürü hakkında literatürden geniş çaplı bilgi elde edilmiştir. Tez sonucunda yapılan değerlendirmeler Adıyaman'ın zengin etnik ve kültürel varlığının yerel halk müziği üzerinde belirgin bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle Süryani Hristiyan müziği ile yöresel müziğin önemli benzerlikler taşıdığı belirlenmiştir.

Özen (2023) İstanbul'da bulunan bir İmam Hatip Ortaokulu ve bir de Vakıflar Ortaokulu olmak üzere iki okuldaki öğrenciler üzerinde yaptığı tez çalışmasında ortaokul öğrencilerinin müzik beğenilerini analiz etmeyi amaçlamış ve bunun için bir ölçek geliştirmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin en beğendikleri şarkıcılar ve şarkılar tespit edildikten sonra, seçilen müzik örnekleri üzerinden bir puanlama işlemi yapılmış ve bu veriler doğrultusunda öğrencilerin müzik tercihleri sistematik olarak incelenmiştir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi uygulanmıştır. İlk olarak öğrencilerin en çok beğendikleri şarkıcılar ve şarkılar belirlenmiş daha sonra ise öğrencilerin beğenileri puanlandırılmıştır. Veri toplama aracı olarak öğrenci veri formu, ses kesitleri ve ölçek formu kullanılmıştır. Tez kapsamında elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin çok çeşitli müzikleri beğendikleri ve bu beğenilerin öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sosyo-kültürel durumları ile bağlantılı olabileceğini tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler arasında pop, rap ve elektronik müzik türlerinin daha çok beğenildiği gözlemlenmiştir.

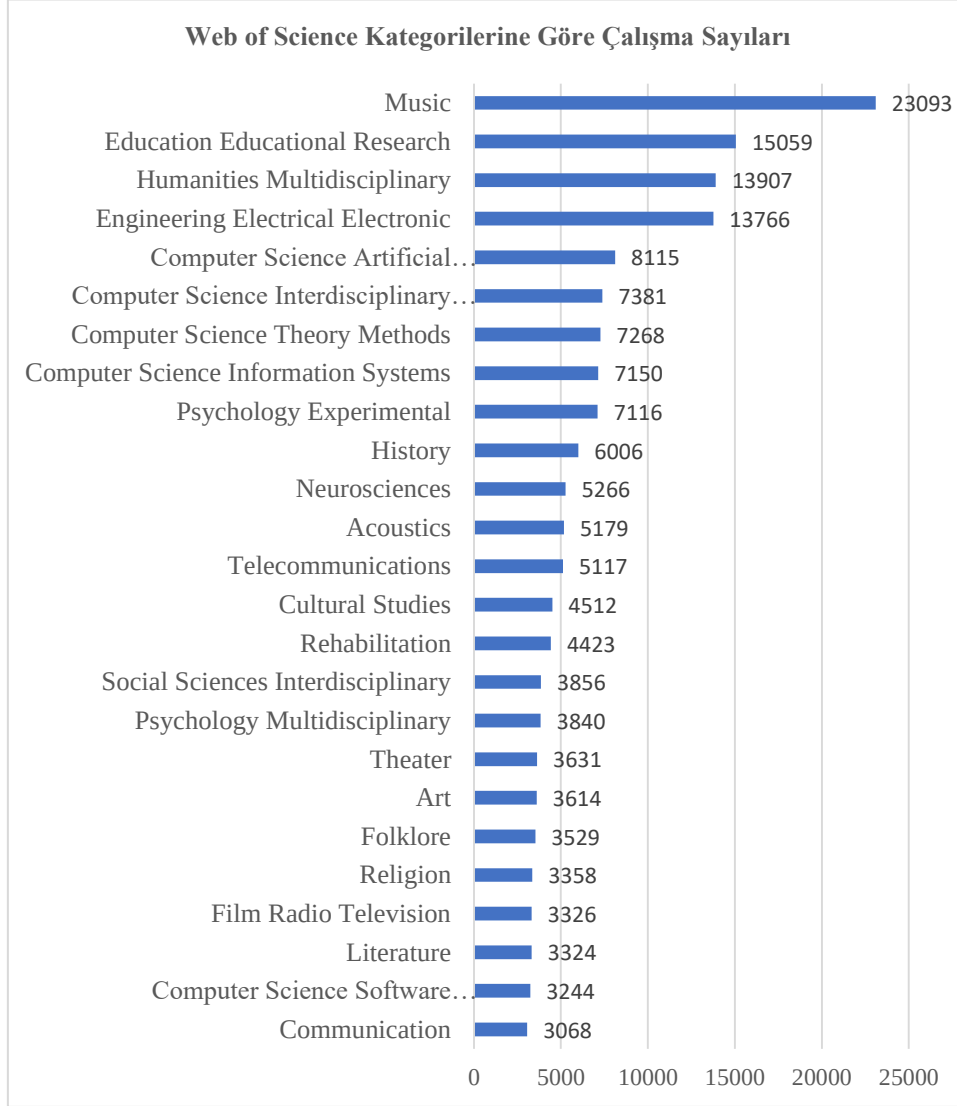
Arıkan (2024)'ın yaptığı doktora tez çalışmasında rap müzik yapan gençlerin müzik üretim aşamalarında yaşadıkları ortamın, bulundukları sosyal ve ekonomik koşulların etkilerini incelemişlerdir. Böylece bir bütün olarak rap müzik yapan gençlerin gündelik yaşamla olan ilişkileri farklı boyutlar göz önüne alınarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma nitel bir araştırma olup çalışma da bireylerin belirli bir olgu veya deneyim hakkındaki kişisel algılarını, yaşantılarını ve bu yaşantıların onlara ne ifade ettiğini

derinlemesine anlamak için kullanılan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Doğrudan katılımcıların deneyimlerine odaklanılarak onların olguları betimleme açıları esas alınmıştır. Ayrıca toplumsal eşitsizliklerin, güç dengesizliklerinin ve sistematik ayrımcılığın bireylerin yaşamlarında nasıl etkili olduğunu analiz etmek ve bu yapılarla mücadele etmeye çalışan bir sosyal hizmet pratiği geliştirmek için Baskı ve Ayrımcılık Karşısı Sosyal Hizmet Yaklaşımı'nı kuramsal bir yaklaşım olarak benimsemişlerdir. Örneğin bu yaklaşım gençlerin ekonomik yoksulluk, dışlanma ve kültürel ayrımcılığa uğramalarından kaynaklı mağduriyetlerini rap müzikle yansıttıklarını ön plana çıkarır. Çalışma da yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formu, saha gözlem notları ve sesli kayıtlar gibi veri toplama araçları kullanılmıştır. Çalışma sonucunda gençlerin rap müziğini yoksulluğa ve ayrımcılığa karşı bir araç olarak gördükleri ve kendilerini bu yollar ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca gençlerin yaşadıkları yoksul mahallelerin ürettikleri rap müziği şekillendirdiğinde belirlenmiştir. Gençler Rap müzik ile kendi kimlikleri ifade edebilmekte ve aynı zamanda toplumsal dayanışma ve kolektif eylem için de bir araç haline getirdikleri görülmüştür.

2.3. Bibliyometrik Analiz Çalışmaları

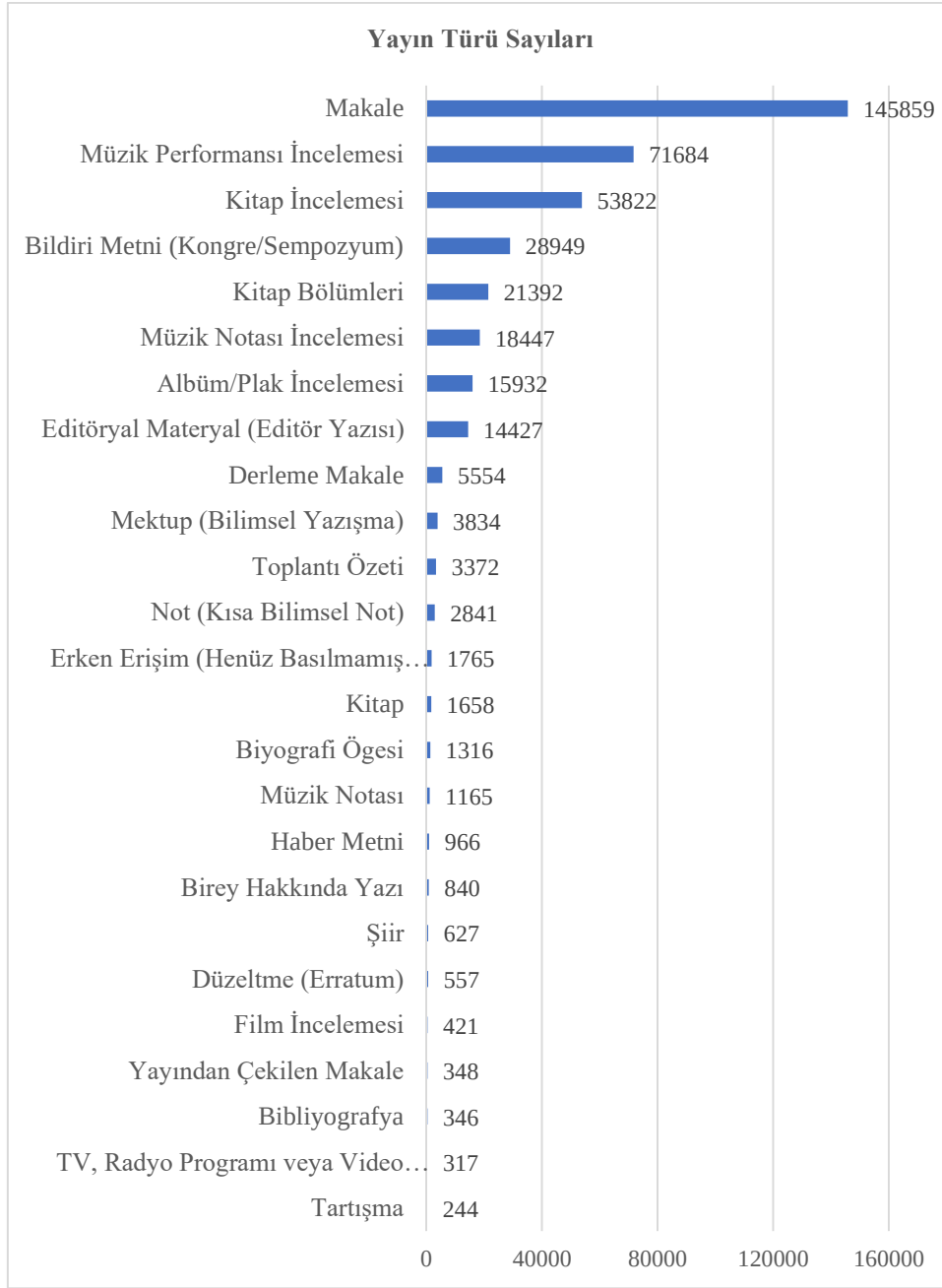
Bibliyometrik analiz adı verilen bir çalışma tekniği, bilimsel makalelerin niceliksel veya sayısal olarak incelenmesini mümkün kılar (Tekin vd., 2024; Tekin vd., 2025). Akademik yazımda bilginin yaratılması, yayılması, etkileşimleri ve bilgi gelişimindeki örüntüleri incelemek için kullanılır. Belirli bir alanda, öne çıkan yazarları, yayınları, enstitüleri ve anahtar kelime eğilimlerini belirlemek için bilimsel aktivitenin ölçülmesi özellikle tercih edilir (Burkut vd., 2025; Erdoğan vd., 2025). Bu bölümde Müzik alanında yapılmış tüm çalışmalar Web of Science (WoS) veritabanı kullanılarak gösterilmiştir. Müzikle ilgili toplam 371.144 çalışma yapılmıştır. WoS veritabanında birçok bilimsel kategori mevcuttur. Şekil 2.1'de Müzik ile ilgili en fazla çalışma yapılan ilk 25 kategorileri ilgili kategorilerde yapılan çalışma sayılarına göre verilmiştir. Buna göre Music kategorisinde 230.930 çalışma yapılmıştır. Bunu 15.059 çalışma ile Education Educational Research, 13.907 çalışma ile Humanities Multidisciplinary, 13.766 çalışma ile Engineering Electrical Electronic ve 8.115 çalışma ile Computer Science Artificial Intelligence alanları takip etmektedir. En az çalışma yapılan son üç kategori ise 3.324 çalışma ile Literature, 3.244 çalışma ile Computer Science Software Engineering ve 3.068 çalışma ile

Communication kategorisi olmuştur. Yapılan çalışmalar müziğin multidisipliner yönünde güçlü olduğunu göstermektedir.

Şekil 2.1. Kategorilere göre müzik alanında yapılan çalışma sayıları

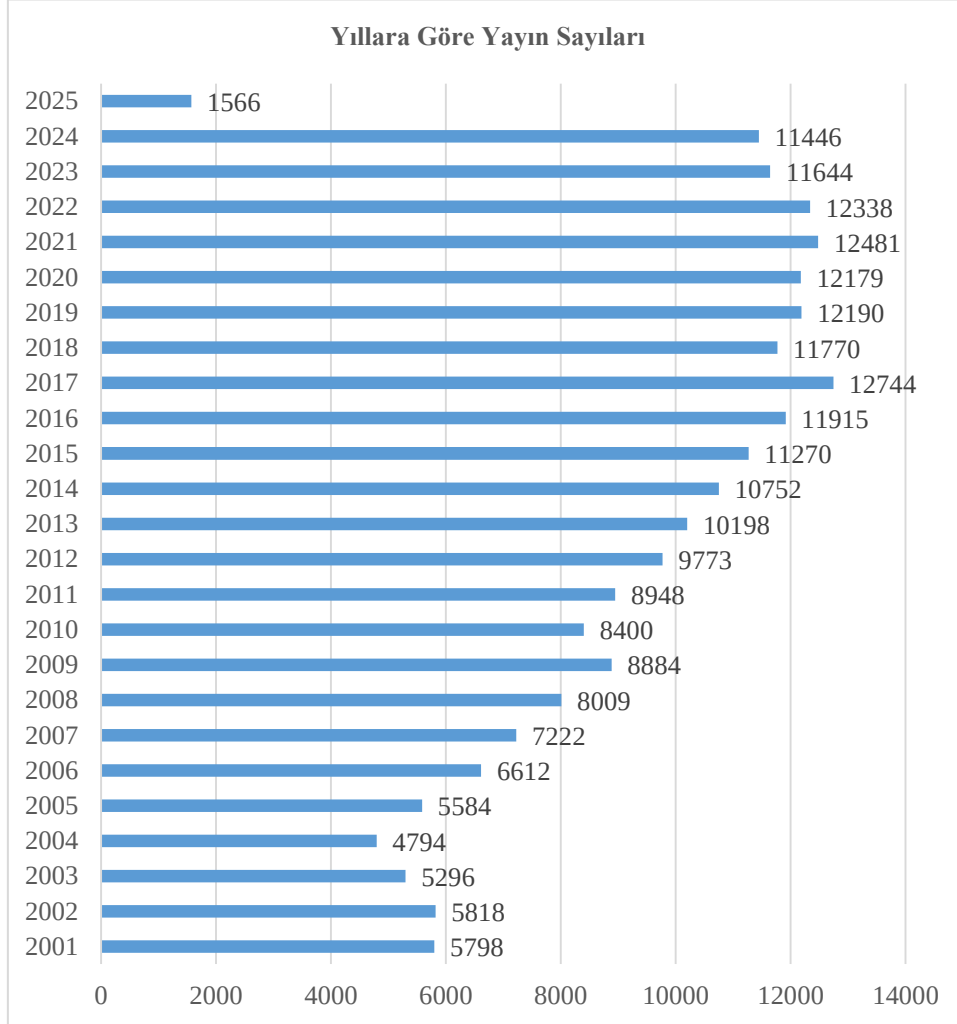
Müzik alanında hangi türden yayınların kaç tane yapıldığı bu alanda ilginç bir istatistiktir. Şekil 2.2’de müzik alanında yapılan yayınların türlerini ve sayılarını göstermektedir. Bu veriler gösterilirken en fazla yayın yapılan ilk 25 yayın türü seçilmiştir.

Şekil 2.2. Müzik alanında yayın türlerine göre yayın sayıları

Bu göre en fazla yapılan yayın türü 145859 ile Makale (Article) olmuştur. Bunu en ikinci sırada 71684 yayın ile Müzik Performansı İncelemesi (Music Performance Review) ve üçüncü sırada 53822 yayın ile Kitap İncelemesi (Book Review) izlemektedir. Bunların ardından Bildiri Metni (Proceeding Paper) 28949 yayın, Kitap Bölümleri (Book Chapters) 21392 yayın, Müzik Notası İncelemesi (Music Score Review) 18447 yayın, Albüm/Plak İncelemesi (Record Review) 15932 yayın ve Editöryal Materyal (Editorial Material) 14427 yayın ile en fazla yayın yapılan yayın türleri arasındadır. En az yayın türlerine bakıldığında ise 346 yayın ile Bibliyografya (Bibliography), 317 yayın ile TV,

Radyo Programı veya Video İncelemesi (TV Review, Radio Review Video) ve 244 yayın ile Tartışma (Discussion) türünde yapılmıştır.

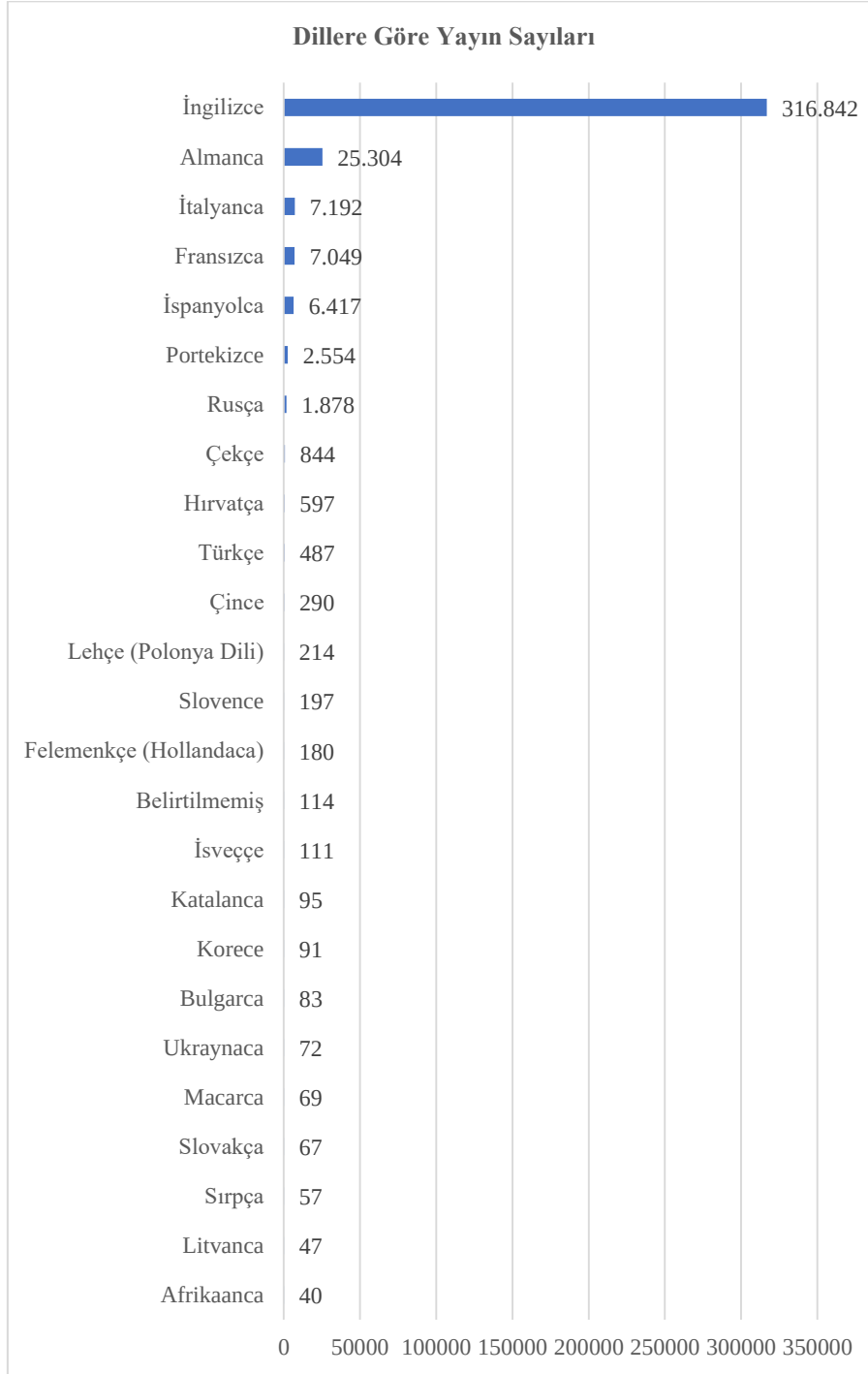

Şekil 2.3. Müzik alanında yıllara göre yapılan yayın sayıları

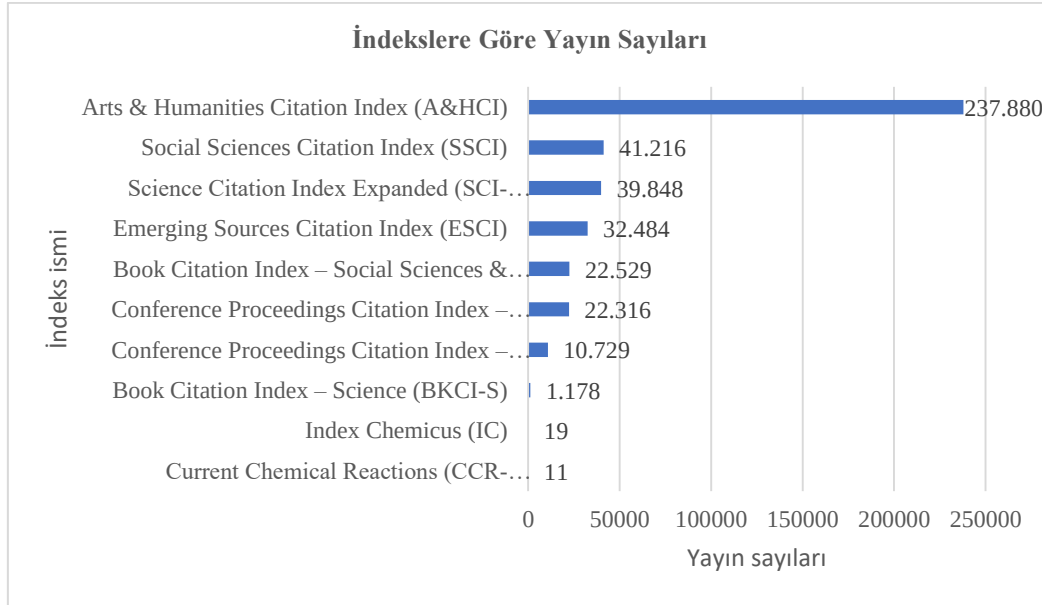
Şekil 2.3'te son 25 yıl dikkate alınarak müzik alanında yıllara göre yapılmış yayın sayıları gösterilmiştir. Genel olarak bakıldığında 2001 yılında günümüze kadar yayın sayılarının artarak geldiği görülmektedir. 2024 yılında yapılan yayın sayısı 2001 yılında yapılan yayın sayısının neredeyse iki katı kadardır. 2017 yılı ise 12744 yayın sayısı ile en fazla yayın yapılan yıl olmuştur. Yayınların bu şekilde artmasının nedenlerinden birinin internetin ve bilgisayar teknolojilerinin gelişip yaygınlaşması olarak söylenebilir.

Dillere göre yayın sayılarına baktığımızda Şekil 2.4'te en çok yayın yapılan dilin İngilizce olduğu görülmektedir. İngilizce dilinde 316.842 yayın yapılmıştır. Bunu 25.304 yayın ile Almanca, 7.192 yayın ile İtalyanca, 7.049 yayın ile Fransızca ve 6.417 yayın ile İspanyolca izlemektedir. Türkçe'de 487 yayın yapılmıştır. En az yayın yapılan diller ise 57

yayınla Sırpça, 47 yayınla Litvanca ve 40 yayın ise Afrika dillerinde yapılmıştır.

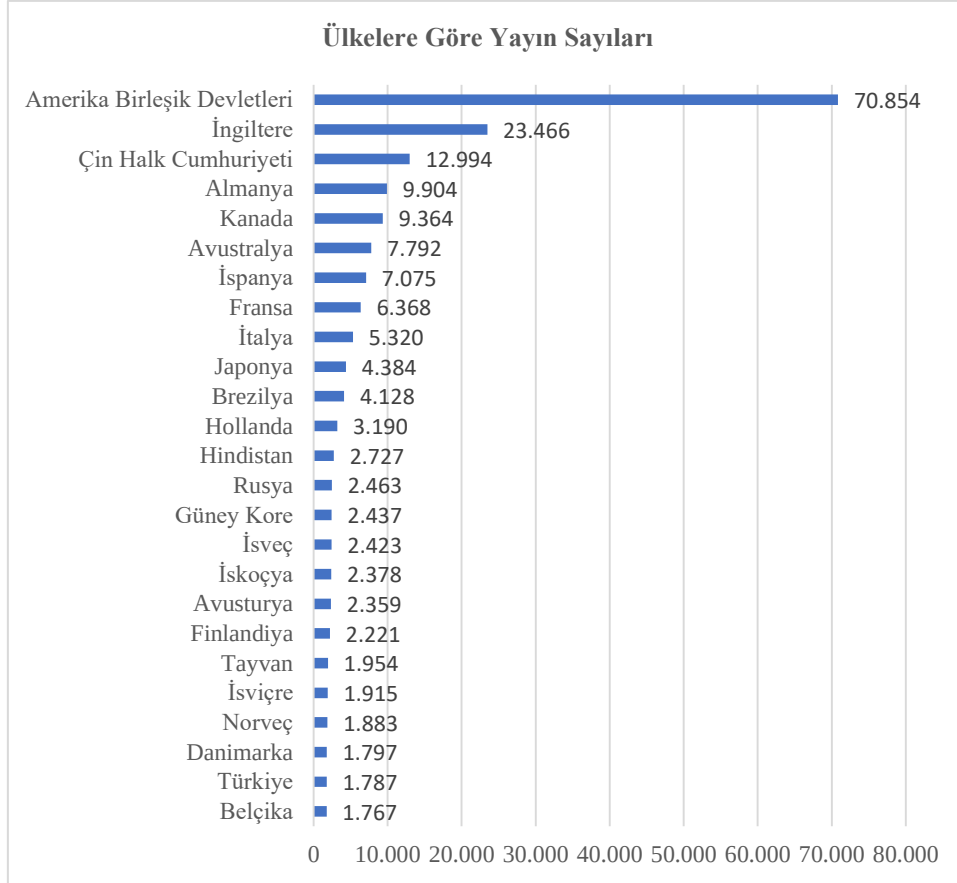
Şekil 2.4. Dillere göre yapılan yayın sayıları

Şekil 2.5. İndekslere göre müzik alanındaki yayın sayıları

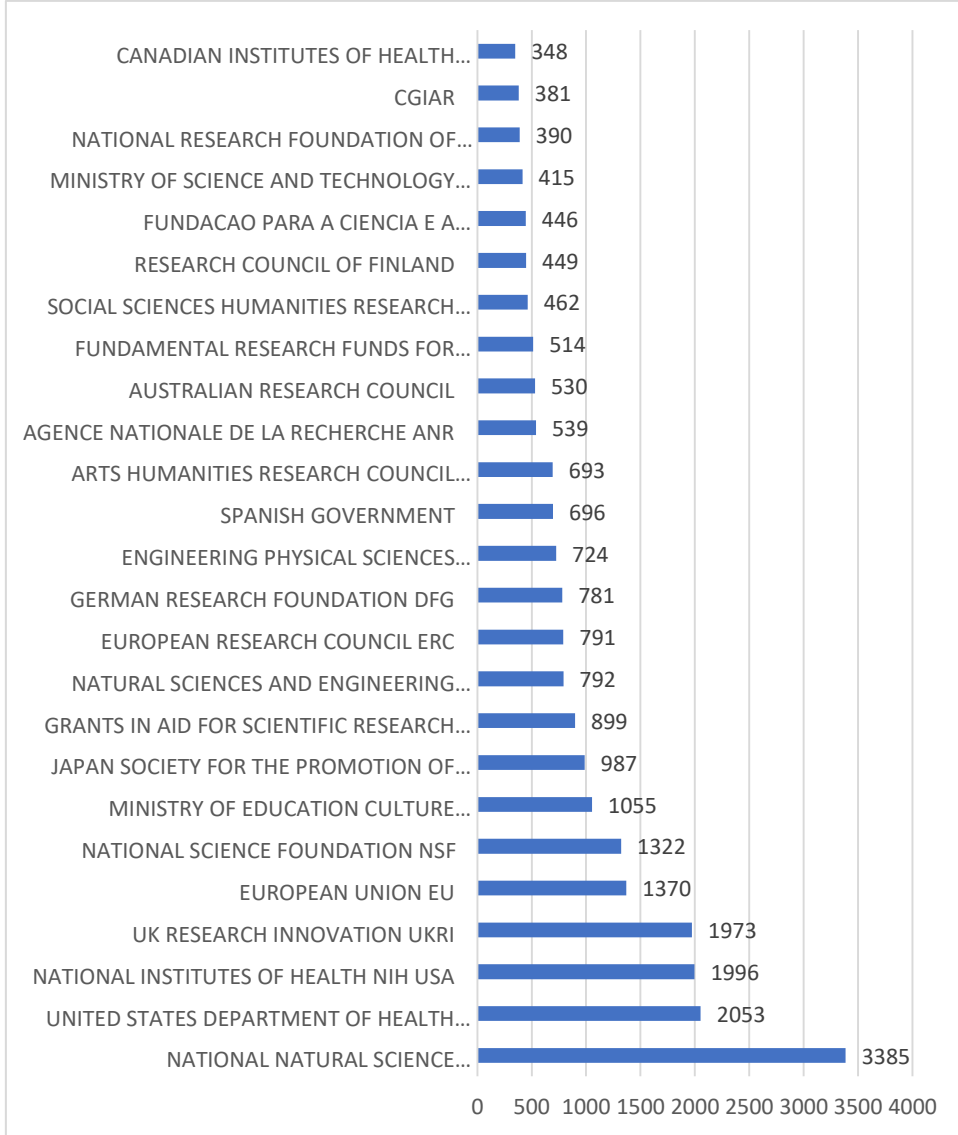
Müzik alanında yapılan yayınları bilimsel indekslere göre sıraladığımızda ise Şekil 2.5'te en fazla yayın yapılan indeksin 237.880 yayın ile Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) olduğu görülmektedir. İkinci ve üçüncü sırada ise 41.216 yayınlı Social Sciences Citation Index (SSCI) ve 39.848 yayınlı Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) indeksleri yer almaktadır. Bu indeksleri ise 32.484 yayınlı Emerging Sources Citation Index (ESCI) ve 22.529 yayınlı Book Citation Index – Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH) indeksleri izlemektedir. En az yayın yapılan indeksler ise 19 yayınlı Index Chemicus (IC) ve 11 yayınlı Current Chemical Reactions (CCR-EXPANDED) indeksleri olmuştur.

Şekil 2.6'da en çok yayın yapan ilk 25 ülkenin yayın sayıları verilmiştir. Ülkelerin yaptıkları yayın sayılarına bakıldığında hangi ülkenin bu alanda daha aktif olduğu görülebilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri 70.854 yayınlı en fazla yayın yapan ülke konumundadır. Kendisine en yakın ülke 23.466 yayınlı İngiltere olmuştur. İngiltere'nin ardından 12.994 yayınlı Çin Halk Cumhuriyeti, 9.904 yayınlı Almanya, 9.364 yayınlı Kanada, 7.792 yayınlı Avustralya ve 7.075 yayınlı İspanya gelmektedir. En az yayın yapan ülkeler ise sırasıyla 1.797 yayınlı Danimarka, 1.787 yayınlı Türkiye ve 1.767 yayınlı Belçika olmuştur.

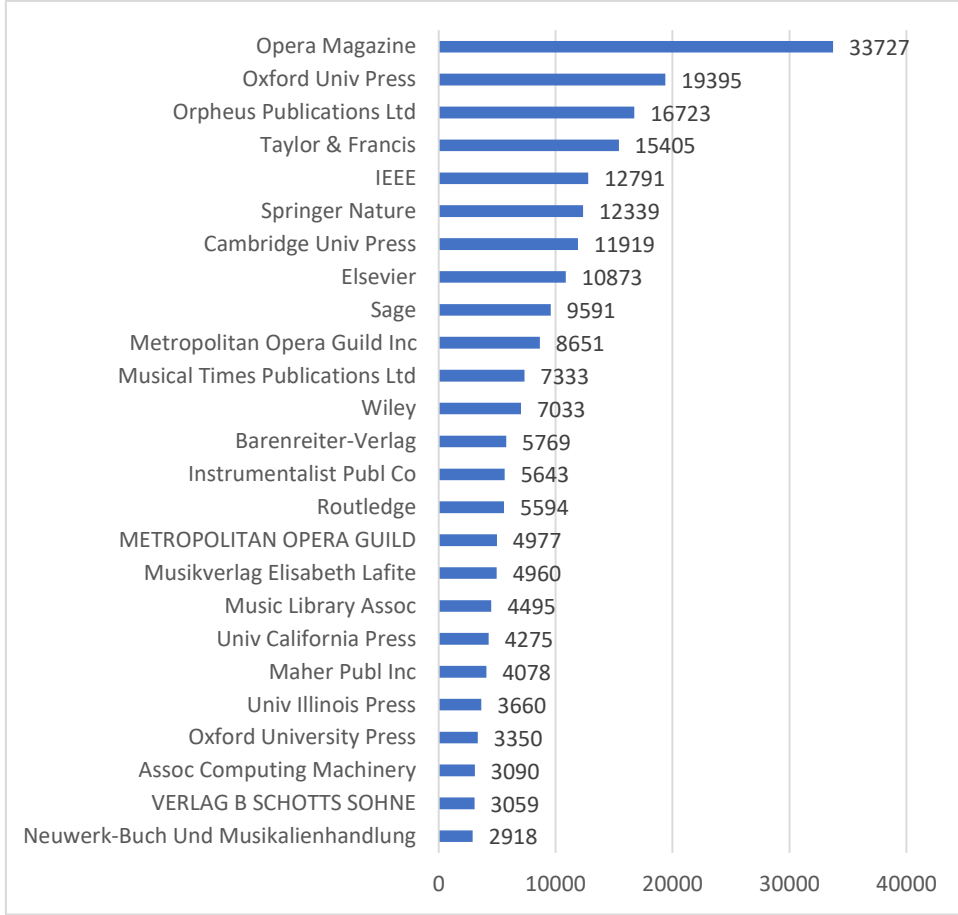
Şekil 2.6. Müzik alanında ülkelerin yayın sayıları

Şekil 2.7’de müzik alanında yapılan çalışmalara en çok finans sağlayan ilk 25 kuruluş görülmektedir. Buna göre 3385 destek ile National Natural Science Foundation of China en fazla destek sağlayan kuruluş olmuştur. İkinci olarak 2053 destek ile United States Department of Health Human Services ve 1996 destek ile National Institutes of Health NIH USA üçüncü en fazla destek sağlayan kuruluş olmuştur. Bunları sırası ile 1973 destekle UK Research Innovation UKRI, 1370 destekle European Union EU, 1322 destekle National Science Foundation NSF ve 1055 destekle Ministry Of Education Culture Sports Science And Technology Japan Mext kuruluşları gelmiştir. İlk 25 kuruluş içinde en az destek sağlayan üç kuruluş ise 390 destek ile National Research Foundation of Korea, 381 destek ile CGIAR ve 348 destek ile Canadian Institutes of Health Research olmuştur. Bu verilere bakıldığında Çin, ABD, Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği’nin müzik alanında yapılan çalışmalara önem verdiği ve desteklediği sonucu iddia edilebilir.

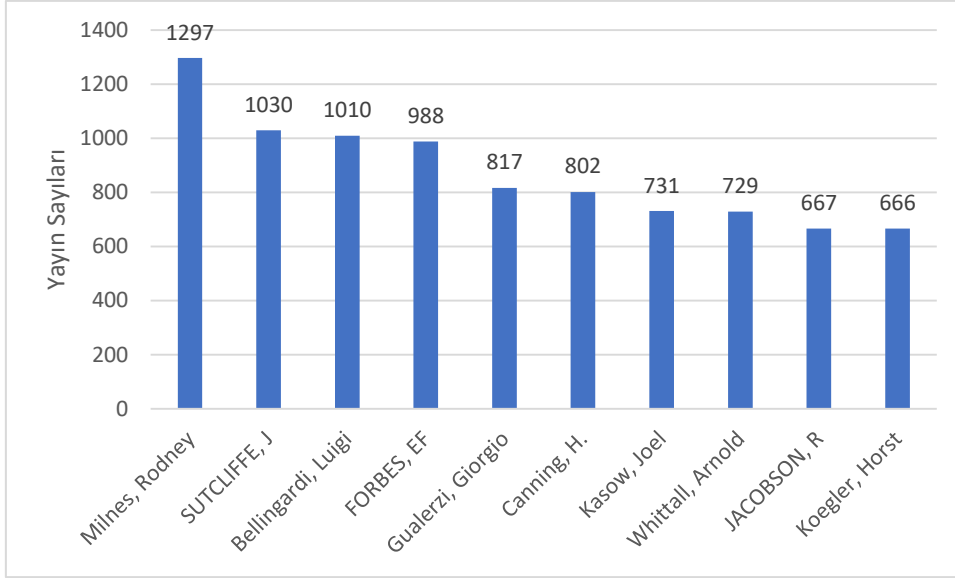
Şekil 2.7. Müzik alanındaki çalışmalara en çok finansman sağlayan kuruluşlar

Şekil 2.8’de müzik alanından en çok yayın yapan ilk 25 yayın evinin yayınladıkları yayın sayıları görülmektedir. Opera Magazine 33727 yayınlı en fazla yayın yapan yayın evi olmuştur. Ardından 19395 yayın ile Oxford University Press yayın evi gelmektedir. Üçüncü en çok yayın yapan yayın evi ise 16723 yayınlı Orpheus Publications Ltd olmuştur. Bunları 15405 yayın ile Taylor & Francis, 12791 yayın ile IEEE ve 12339 yayın ile Springer Nature yayın evi gelmiştir.

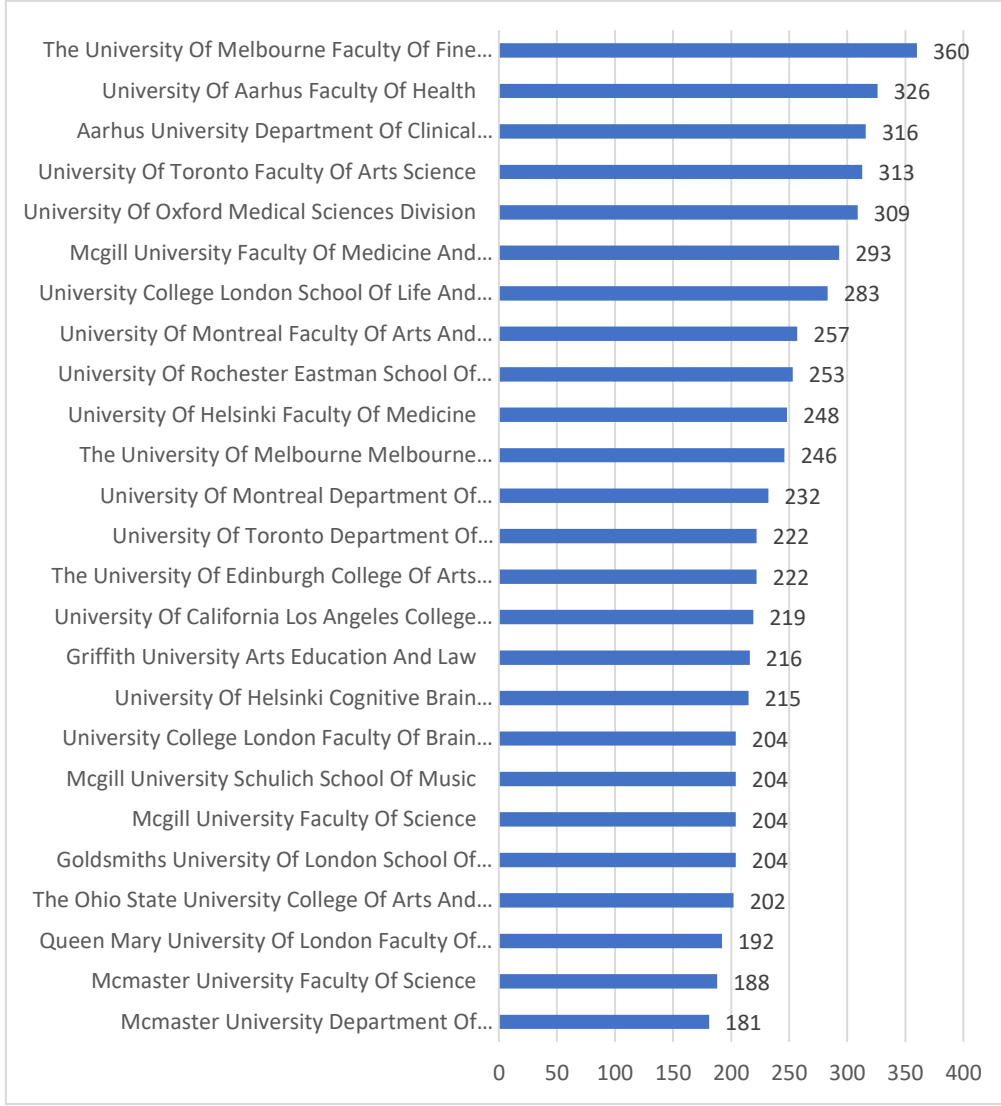
Şekil 2.8. Yayın evlerine göre müzik ile ilgili yayınlar

Şekil 2.9’da müzik alanında en çok yayın yapan ilk 10 yazar verilmiştir. Bu yazarların en çok yayın yapandan en az yayın yapana doğru sıralanmıştır. Buna göre Milnes, Rodney 1297 yayınla en çok yayın yapan yazar olmuştur. Bu yazarı 1030 yayınla Sutcliffe, J ve 1010 yayınla Bellingardi, Luigi takip etmektedir. Dokuzuncu ve onuncu sırada ise sırası ile 667 yayınla Jacobson, R ve 666 yayınla Koegler, Horst yer almıştır.

Şekil 2.9. Müzik alanında en çok yayın yapan ilk 10 yazar

Müzik yayınlarının en çok hangi fakülte ve bölüm tarafından yapıldığı dünyada bu alanda en çok çalışan üniversitelerin hangileri olduğunu bilmek açısından önemlidir. Şekil 2.10’da en yayın yapan 25 fakülte ve bölümler gösterilmiştir. Bu veriler WOS’ın elde edebildiği verilerdir. Buna göre çok yayın yapan fakülte ve üniversiteler sırası ile The University of Melbourne Faculty of Fine Arts And Music, University of Aarhus Faculty of Health, Aarhus University Department of Clinical Medicine, University of Toronto Faculty of Arts Science ve University of Oxford Medical Sciences Division’dur. İlk 25 üniversite içinde en az yayın yapan üç üniversite ise Queen Mary University of London Faculty Of Science And Engineering McMaster University Faculty o Science ve McMaster University Department Of Psychology Neuroscience Behaviour bölümleridir. Bu verilere bakıldığında müzik alanında batı ülkelerinin yaygınca çalışma yaptığı sonucuna varılmıştır. Bu ülkeler müziği önemsemekte ve desteklemektedirler.

Şekil 2.10. Müzik alanında en çok yayın yapan ilk 25 bölüm ve fakülteler

3. YÖNTEM

Bu çalışmada, katılımcıların müzik tercihlerini ve bu tercihler üzerinde etkili olan faktörleri incelemek amacıyla kategorik veri analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma, nicel verilerin frekans ve yüzde dağılımları üzerinden analiz edilmesine dayanmaktadır. Çalışmanın örneklemini, Tunceli'deki farklı liselerde öğrenim gören toplam 507 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, ailenin mesleki durumu, gelir düzeyi ve memleket gibi değişkenler Tablo 4.1'de frekans ve yüzde dağılımlarıyla sunulmuştur. Veri toplama aşamasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılarak müzik türleri, dinleme sıklığı, tercih nedenleri ve çevresel etkiler gibi değişkenler ölçülmüştür.

Araştırmanın veri analizi kısmında çeşitli istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. İlk olarak, tanımlayıcı istatistikler kapsamında katılımcıların demografik özellikleri ve müzik tercihleri, frekans (f) ve yüzde (%) dağılımlarıyla ifade edilmiştir (Tablo 4.1- 4.13). Çoktan seçmeli soruların analizinde ise birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği sorular için toplam yanıt sayısı ve katılımcı bazlı yüzdeler hesaplanmıştır (Tablo 4.2, 4.9, 4.10, 4.11). Bu yaklaşım, katılımcıların müzik zevklerindeki çeşitliliği ve çok türliliği ortaya koymayı mümkün kılmıştır.

Çalışmada ayrıca kategorik karşılaştırmalar yapılmış ve çapraz tablolar (crosstabs) oluşturularak farklı değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu kapsamda cinsiyet ile müzik türü (Tablo 4.4), okul türü ile müzik türü (Tablo 4.5), aile mesleği ile müzik türü (Tablo 4.6-4.7), gelir düzeyi ile müzik türü (Tablo 4.8) ve memleket ile müzik türü (Tablo 4.9) arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Her bir kategorik değişkenin müzik tercihleri üzerindeki farklılaştırıcı etkisi, frekanslar üzerinden karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

Araştırmada müzik dinleme sıklıklarını ölçmek amacıyla 5 düzeyli maddeler kullanılmıştır. "Hiç" (1) ile "Her Zaman" (5) arasında puanlanan bu maddeler sayesinde, her müzik türünün hangi ortamlarda ne sıklıkla dinlendiği aritmetik ortalama (A. Ort) ve standart sapma (SS) değerleriyle sayısal olarak ifade edilebilmiştir (Tablo 4.3).

3.1. Araştırma Modeli

Bu tez, nicel araştırma yöntemine dayalı olarak yapılandırılmıştır ve temel olarak tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, belirli bir evrenden seçilen örneklem

aracılığıyla mevcut durumun betimlenmesini amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu anlamda Betimsel (Descriptive) Model kullanılmıştır. Bu tezde 2024–2025 eğitim öğretim yılında Tunceli merkez ilçesindeki farklı lise türlerinden seçilen 507 öğrenciye anket uygulanmış; öğrencilerin müzik tercihleri, müzik dinleme alışkanlıkları, dil tercihleri ve inanç temelli müzikle ilişkileri gibi konular standartlaştırılmış kapalı uçlu sorularla toplanmıştır. Elde edilen veriler frekans, yüzde ve çapraz tablolarla analiz edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Tunceli ili Merkez ilçesinde öğrenim görmekte olan lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Tunceli ili Merkez ilçesinde bulunan olan Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi, Tunceli Anadolu Lisesi, Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi ve Tunceli Atatürk Mesleki Teknik Anadolu Lisesi olmak üzere toplam beş farklı lisede 9., 10., 11., ve 12. sınıflarda öğrenim görmekte olan öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Tunceli merkez ilçesindeki farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerden veri toplamak amacıyla nicel temelli, yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır. Anket, literatürde yer alan benzer çalışmalar temel alınarak oluşturulmuş ve şu bölümleri içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde katılımcılara sorulan soruların bölümler bazında sonuçları tablolar halinde verilmiş. Ayrıca bu tablolardaki sonuçlar detaylı bir biçimde açıklanmıştır. İlk olarak katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) istatistikleri Tablo 1’de verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Bu bölümde ankete katılan öğrencilerin cinsiyet, okul, sınıf, anne ve baba mesleği, ailelerinin gelir düzeyleri ve memleketleri gibi özel bilgileri elde edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda öğrencilerin müzik kültürleri ve tercihleri ile demografik özelliklerinin arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Tablo 4.1’de öğrencilerin demografik bilgileri gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin istatistikler

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	248	48.9
	Erkek	259	51.1
Okul	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Listesi	38	7.5
	Tunceli Anadolu Lisesi	199	39.3
	Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi	204	40.2
	Spor Lisesi	40	7.9
	Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi	25	4.9
Sınıf	9. Sınıf	159	31.4
	10. Sınıf	132	26.0
	11. Sınıf	106	20.9
	12. Sınıf	110	21.7
Anne Meslek	Ev Kadını	275	54.2
	Memur	115	22.7
	İşçi	45	8.9
	Serbest Meslek	55	10.8
	Emekli	3	0.6
	Fikrim yok	13	2.6
Baba Meslek	İşsiz	17	3.4

	İşçi	89	17.6
	Memur	160	31.6
	Serbest Meslek	190	37.5
	Emekli	40	7.9
Gelir Düzeyi	Oldukça Düşük	13	2.6
	Düşük	46	9.1
	Orta	329	64.9
	İyi	95	18.7
	Oldukça İyi	21	4.1
Memleket	Tuncelili	390	76.9
	Tuncelili Değil	114	22.5
Müziksel etkinliğe katılma sıklığı	Hiç	204	40.2
	Bazen	165	32.5
	Fırsat Buldukça	90	17.8
	Çoğu Zaman	19	3.7
	Her Zaman	12	2.4

Tablo 4.1 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin %48.9'unun kadın, %51.1'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların öğrenim gördükleri okullara göre dağılımları incelendiğinde, en yüksek oranda öğrencinin Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi (%40.2) ve Tunceli Anadolu Lisesi (%39.3) olmak üzere bu iki okuldan geldiği, diğer okulların ise daha düşük oranlarda temsil edildiği dikkat çekmektedir. Sınıf düzeylerine göre dağılım incelendiğinde, en fazla katılımın 9. sınıf düzeyinde (%31.4) olduğu, bunu sırasıyla 10. sınıf (%26.0), 12. sınıf (%21.7) ve 11. sınıf (%20.9) öğrencilerinin izlediği görülmektedir. Katılımcıların annelerinin meslek dağılımına bakıldığında, büyük çoğunluğun ev kadını (%54.2) olduğu, ardından memur (%22.7), serbest meslek (%10.8) ve işçi (%8.9) gruplarının geldiği, çok düşük oranlarda emekli (%0.6) ve fkrim yok (%2.6) ifadelerinin yer aldığı gözlemlenmektedir. Baba meslek dağılımı incelendiğinde, en büyük grubun serbest meslek mensuplarından oluştuğu (%37.5), ardından memur (%31.6) ve işçi (%17.6) meslek gruplarının geldiği, daha az oranda ise emekli (%7.9) ve işsiz (%3.4) bireylerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Ailelerin gelir düzeyi açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların çoğunluğunun orta gelir düzeyine (%64.9) sahip olduğu, bunu iyi (%18.7), düşük (%9.1), oldukça iyi (%4.1) ve oldukça düşük (%2.6) gelir düzeylerinin takip ettiği görülmektedir. Son olarak, katılımcıların memleket durumuna bakıldığında, büyük çoğunluğun (%76.9) Tuncelili

olduğu, %22.5’lik bir kesimin ise farklı illerden geldiği tespit edilmiştir. Öte yandan, hiç müziksel etkinliğe katılmayanlar (%40.2) oldukça yüksek bir orana sahiptir. Bu oran, çalışmaya katılan bireylerin neredeyse yarısının müziksel etkinliklere katılmadığını ya da çok düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bazen müziksel etkinliğine katılanlar (%32.5) ise müzik etkinliklerine katılımı düzenli olmayan ama zaman zaman tercih eden bir grubu temsil etmektedir. Fırsat buldukça katılanlar(%17.8), müzik etkinliklerini sevseler de zaman ya da koşullara bağlı olarak bu alışkanlığı sürdürebilen bireyleri göstermektedir. Çoğu zaman ve her zaman müzik etkinliklerine katılanların oranı toplamda sadece %6.1 olup, düzenli müzik etkinliklerine katılma alışkanlığı olan katılımcıların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

4.2. Katılımcıların Dinlediği Müzik Türleri

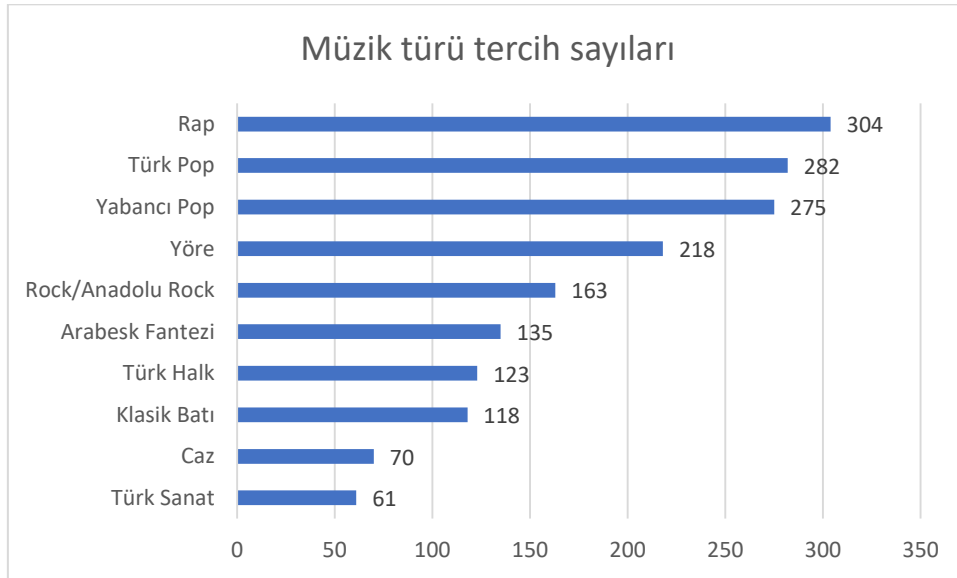
Bu bölümde anket formunun 2. bölümünde yer alan; katılımcıların dinledikleri müzik türlerini belirlemek için sorulan çoktan seçmeli sorulara verilen yanıtlardan elde edilen sonuçlar verilmiştir. Öğrencilere Türk Halk, Türk Sanat, Arabesk Fantezi, Türk Pop, Rock/Anadolu Rock, Klasik Batı, Yabancı Pop, Caz, Rap ve Yöre müzik türlerinden hangilerini dinledikleri sorulmuştur. Bu bölümde öğrencilere çoktan seçmeli cevap verme imkânı sağlanmıştır. Tablo 4.2’de öğrencilerin dinledikleri müzik türlerine göre verdikleri tercihler gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Katılımcıların dinlediği müzik türlerine ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri

Müzik Türleri	Yanıt Sayısı	Müzik Türlerine Göre %	Katılımcılara Göre %
Türk Halk	123	7.0%	25.1%
Türk Sanat	61	3.5%	12.4%
Arabesk Fantezi	135	7.7%	27.5%
Türk Pop	282	16.1%	57.4%
Rock/Anadolu Rock	163	9.3%	33.2%
Klasik Batı	118	6.7%	24.0%
Yabancı Pop	275	15.7%	56.0%
Caz	70	4.0%	14.3%
Rap	304	17.4%	61.9%

Yöre	218	12.5%	44.4%
Toplam	1749	100.0%	356.2%

Tablo 4.2’de katılımcıların tercih ettikleri müzik türlerine ilişkin çoktan seçmeli soruya verdikleri yanıtların dağılımı görülmektedir. Verilere göre, en fazla tercih edilen müzik türü %61.9 oranla rap müzik olurken, bunu sırasıyla Türk pop müziği (%57.4) ve yabancı pop müziği (%56.0) izlemektedir. Bu bulgu, genç bireylerin daha çok popüler müzik türlerine yöneldiğini ve güncel müzik akımlarını takip ettiklerini göstermektedir. Katılımcıların yaklaşık üçte biri rock/Anadolu rock (%33.2) ve yöresel müzikler (%44.4) gibi türleri de dinlediğini belirtmiş, bu da geleneksel ve yerel müziklerin hâlâ önemli bir dinleyici kitlesi bulduğuna işaret etmektedir. Daha az tercih edilen türler arasında ise Türk sanat müziği (%12.4), caz (%14.3) ve klasik batı müziği (%24.0) yer almakta olup bu türlerin gençler arasında görece daha sınırlı bir dinleyici kitlesine hitap ettiği görülmektedir. Toplam frekansın (n=1749) %100’ü aşması (%356.2) çoktan seçmeli bir sorudan kaynaklanmakta olup, her bir katılımcının birden fazla müzik türünü seçme hakkına sahip olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum, katılımcıların müzik zevklerinin çeşitliliğini ve çok türliliğini yansıtmaktadır.

Şekil 4.1. Öğrencilerin tercih ettikleri müzik türlerine göre tercih sayıları

Şekil 4.1’ de Müzik türlerine göre öğrencilerin dinleme sayılarının sıralaması verilmiştir. Buna en çok dinlenen müzik türü 304 tercihle rap olmuştur. Bunu 282 öğrenci

ile Türk Pop ve 275 ile yabancı pop takip etmektedir. En çok dinlenen dördüncü müzik türü ise yöre müziği olmuştur. En az dinlenen müzik türü ise Caz ve Türk sanat müziği olmuştur.

Ayrıca öğrencilerin dinledikleri müzik türlerini ne sıklıkla dinlediklerini ölçmek için Hiç, Bazen, Fırsat Buldukça, Çoğu Zaman ve Her Zaman seçenekleri sunulmuştur. Dinleme sıklığının dinlenen müzik türünün öğrencilerin yaşamlarında ne kadar etkili olduğu ve yer edindiğinde bu şekilde ölçülmek istenmiştir.

Tablo 4.3’de verilen katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklıklarına ilişkin veriler incelendiğinde, her müzik türü için tercih düzeyleri farklılık göstermektedir. Türk Halk Müziği, katılımcıların %48.1’i tarafından hiç dinlenmemektedir; sadece %2.5’i her zaman dinlediğini belirtmiştir. Türk Sanat Müziği için bu oran daha da düşüktür; %61.2’si hiç dinlemezken yalnızca %1.3’ü bu türü her zaman dinlemektedir. Arabesk-Fantezi Müzik, %44.4’lük bir kesim tarafından hiç dinlenmemekle birlikte, %11.7’si fırsat buldukça, %7.9’u çoğu zaman ve %4.9’u her zaman dinlemektedir; bu da türün daha dengeli bir dinleyici kitlesi olduğunu gösterir. Türk Pop Müziği, diğer türlere kıyasla daha yaygın olarak dinlenmektedir. Katılımcıların sadece %18.1’i bu türü hiç dinlemediğini belirtirken, %21.6’sı fırsat buldukça, %23.7’si çoğu zaman ve %10.7’si her zaman dinlemektedir.

Tablo 4.3. Katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklıklarının dağılımlarına ilişkin istatistikler

Müzik Türü		Hiç	Bazen	Fırsat Buldukça	Çoğu Zaman	Her Zaman	A. Ort	SS
Türk Halk Müziği	f	231	177	31	29	12	1.78	0.983
	%	48.1	36.9	6.5	6.0	2.5		
Türk Sanat Müziği	f	286	140	20	15	6	1.53	0.826
	%	61.2	30.0	4.3	3.2	1.3		
Arabesk-Fantezi Müzik	f	209	147	55	37	23	1.98	1.147
	%	44.4	31.2	11.7	7.9	4.9		
Türk Pop Müzik	f	88	126	105	115	52	2.83	1.274
	%	18.1	25.9	21.6	23.7	10.7		
Rock-Anadolu	f	177	137	68	56	34	2.22	1.263
	%	37.5	29.0	14.4	11.9	7.2		
Klâsik Batı Müziği	f	222	132	53	38	14	1.89	1.093
	%	48.4	28.8	11.5	8.3	3.1		
Yabancı Pop Müzik	f	110	108	84	107	78	2.87	1.404
	%	22.6	22.2	17.2	22.0	16.0		

Caz Müzik	f	295	102	26	23	12	1.59	0.986
	%	64.4	22.3	5.7	5.0	2.6		
Rap Müzik	f	63	127	82	119	90	3.1	1.334
	%	13.1	26.4	17.0	24.7	18.7		
Kendi yöre müziği	f	150	121	64	65	79	2.59	1.461
	%	31.3	25.3	13.4	13.6	16.5		

Benzer şekilde, Rock/Anadolu Rock türü de görece yaygındır; hiç dinlemeyen oranı %37.5 iken, %14.4'ü fırsat buldukça, %11.9'u çoğu zaman ve %7.2'si her zaman dinlemektedir. Klasik Batı Müziği, daha az dinlenen türlerden biridir; %48.4'ü hiç dinlemezken sadece %3.1'i bu türü her zaman tercih etmektedir. Buna karşılık, Yabancı Pop Müzik, geniş bir dinleyici kitlesine sahiptir; hiç dinlemeyen oranı %22.6 iken, %16'sı her zaman dinlediğini ifade etmiştir. Bu dağılım, yabancı pop müziğin hem fırsat buldukça (%17.2) hem de çoğu zaman (%22) dinlenen bir tür olduğunu ortaya koyar. Caz Müziği, en az tercih edilen türlerden biridir; %64.4'ü bu müziği hiç dinlememektedir. Her zaman dinlediğini belirtenlerin oranı ise yalnızca %2.6'dır. Öte yandan, Rap Müziği, en yaygın şekilde dinlenen türdür. Katılımcıların sadece %13.1'i bu türü hiç dinlemediğini belirtirken, %17'si fırsat buldukça, %24.7'si çoğu zaman ve %18.7'si her zaman dinlediğini ifade etmiştir. Bu oranlar, Rap müziğin özellikle genç bireyler arasında oldukça popüler olduğunu göstermektedir. Son olarak, kendi yöre müziği de dikkat çekici bir dinlenme düzeyine sahiptir; %31.3'ü hiç dinlemezken, %13.4'ü fırsat buldukça, %13.6'sı çoğu zaman ve %16.5'i her zaman dinlemektedir. Buna göre, yerel kültürel bağların müzik tercihinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, popüler müzik türlerinin (Türk Pop, Rap, Yabancı Pop) daha sık dinlendiği, klasik ve geleneksel türlerin ise görece daha az tercih edildiği görülmektedir.

4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri

Öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre hangi müzikleri dinledikleri kadın ve erkek öğrencilerin müzik kültürleri hakkında geniş kapsamlı bilgiler verebilir. Bu bağlamda bu bölümde öğrencilerin cinsiyetlerine göre müzik tercihleri verilmiştir.

Tablo 4.4 Katılımcıların cinsiyetlerine göre müzik dinleme türleri

		Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	Türk Halk	62	61	123
	Türk Sanat	34	27	61
	Arabesk Fantezi	63	72	135
	Türk Pop	169	113	282
	Rock/Anadolu Rock	85	78	163
	Klasik Batı	68	50	118
	Yabancı Pop	168	107	275
	Caz	42	28	70
	Rap	139	165	304
	Yöre	102	116	218
Toplam		246	245	491

Tablo 4.4 incelendiğinde, Türk pop, yabancı pop, klasik batı, Türk sanat, Türk halk ve caz müzik türlerinde kadın katılımcıların dinleyici sayısının erkeklere göre daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle Türk pop müziği (%67.4 kadın) ve yabancı pop müziği (%61.1 kadın) tercihlerinde bu fark belirginleşmektedir. Bu durum, kadın katılımcıların daha çok melodik ve duygusal yönü ağır basan müzik türlerine eğilimli olabileceğini düşündürmektedir. Buna karşılık, rap müzik, arabesk-fantezi ve yöresel müzikler gibi türlerde erkek katılımcıların daha yüksek oranlarda tercih gösterdiği görülmektedir. Özellikle rap müzik, erkekler arasında daha yaygın bir dinlenme oranına sahiptir (165 erkek, 139 kadın). Bu, erkek katılımcıların daha ritmik ve söz odaklı müzik türlerine ilgi duyduklarını gösterebilir. Rock/Anadolu rock türünde ise cinsiyetler arasında görece dengeli bir dağılım gözlemlenmektedir (85 kadın, 78 erkek), bu da bu türün her iki cinsiyet tarafından benzer oranlarda tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

4.4. Katılımcıların Okullarına Göre Dinledikleri Müzik Türleri

Bu bölümde Tunceli yerelinde öğrencilerin başarı durumlarına ve yeteneklerine göre gittikleri okulların sonuçları okul bazlı olarak değerlendirilmiştir. Buna göre bu okullarda okuyan öğrencilerin müzik kültürleri ölçülebilir ve bu sonuçlar diğer parametreler ile karşılaştırılıp değerli sonuçlar elde edilmiştir. Tablo 4.5'te bu bölümde elde edilen sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Katılımcıların okullarına göre müzik dinleme türleri

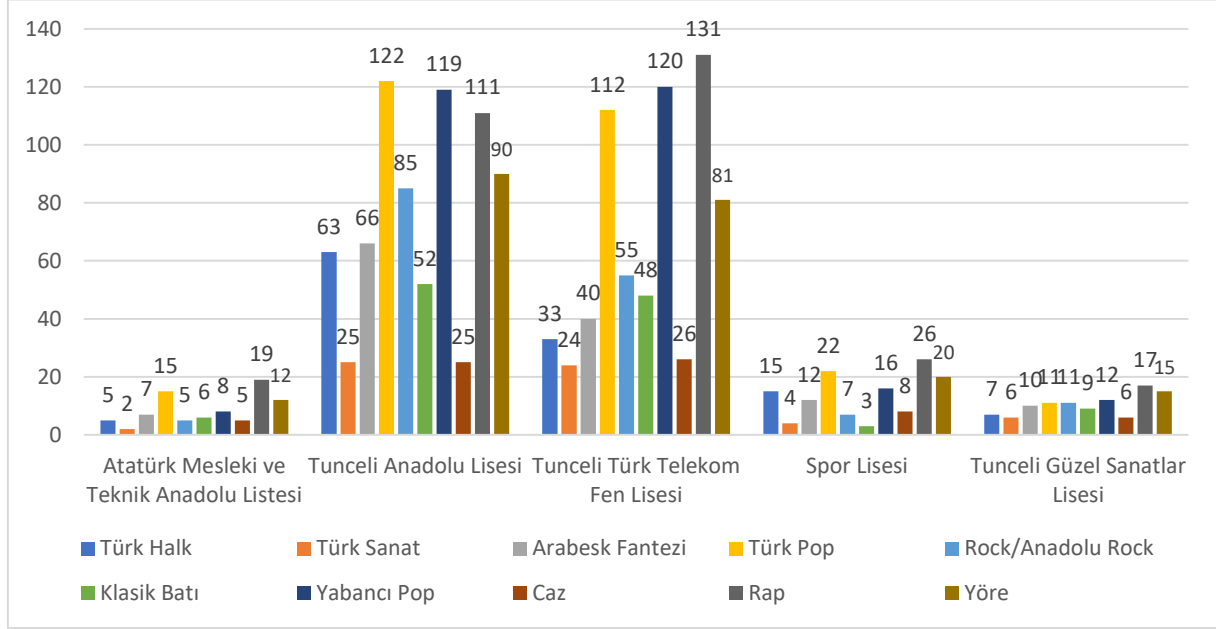
		Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Listesi	Tunceli Anadolu Lisesi	Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi	Spor Lisesi	Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi	Toplam
Okul	Türk Halk	5	63	33	15	7	123
	Türk Sanat	2	25	24	4	6	61
	Arabesk Fantezi	7	66	40	12	10	135
	Türk Pop	15	122	112	22	11	282
	Rock/Anadolu Rock	5	85	55	7	11	163
	Klasik Batı	6	52	48	3	9	118
	Yabancı Pop	8	119	120	16	12	275
	Caz	5	25	26	8	6	70
	Rap	19	111	131	26	17	304
	Yöre	12	90	81	20	15	218
Toplam		35	197	198	37	24	491

Tablo 4.5’te, Tunceli Anadolu Lisesi ve Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi öğrencilerinin birçok müzik türünde diğer okullara kıyasla daha yüksek düzeyde temsil edildiği görülmektedir. Bu durum, bu okullardaki öğrenci sayısının fazlalığı ile açıklanabilirken, aynı zamanda daha geniş bir müzik yelpazesine erişim ve kültürel çeşitliliğin etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Özellikle rap, yabancı pop ve Türk pop gibi güncel ve popüler müzik türlerinin, tüm okullar arasında en yaygın tercih edilen türler olduğu dikkat çekmektedir. Rap müzik, özellikle Fen Lisesi (n=131) ve Anadolu Lisesi (n=111) öğrencileri arasında öne çıkarken; yabancı pop müziğin Fen Lisesi (n=120) ve Anadolu Lisesi (n=119) öğrencileri tarafından benzer yoğunlukta dinlendiği görülmektedir. Bu bulgu, akademik düzeyi yüksek okullarda öğrenim gören öğrencilerin, küresel müzik akımlarına daha fazla ilgi gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Klasik batı, Türk sanat ve caz müzik türleri ise daha düşük frekanslarla temsil edilmekle birlikte, Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri arasında bu türlerin görece daha yüksek oranda tercih edildiği görülmektedir. Bu, sanat eğitimi alan öğrencilerin klasik ve sanatsal müzik türlerine olan duyarlılıklarının daha fazla olabileceğini göstermektedir. Son olarak, yöresel müzikler, tüm okullarda önemli bir dinleyici kitlesine sahip olup, özellikle

Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencileri arasında daha yaygın dinlenmektedir. Bu durum, yerel kültürel kimliğin müzik tercihleri üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Şekil 4.2. Liselere göre müzik türü tercihi sayıları

Şekil 4.2’de anketlerin yapıldığı liselerin müzik türlerini tercih sayıları gösterilmiştir. Veri toplanan liselerin öğrenci sayıları değişkenlik gösterdiğinden liselerin kendi içlerindeki müzik dinleme tercihleri bu şekil üzerinden rahatlıkla kıyaslanabilir.

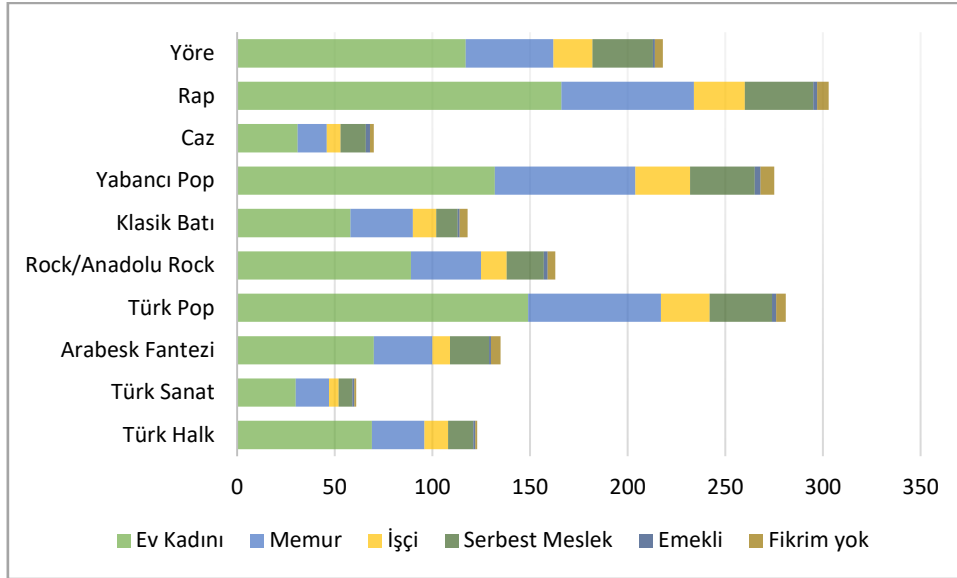
4.5. Katılımcıların Anne ve Babalarının Mesleklerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri

Anne ve baba mesleğinin öğrencilerin müzik tercihlerine etkisinin ölçülmesi müzik kültürü ve bunun devamlılığı açısından önemli veriler içerebilir. Bu bağlamda öğrencilere anne ve babalarının meslek durumları ile ilgili ev kadını, memur, işçi, serbest meslek, emekli ve fikrim yok gibi seçenekleri seçmeleri istenmiştir. Tablo 4.6 ve Tablo 4.7’de sırası ile öğrencilerin anne ve baba mesleklerine göre dinledikleri müzik türlerinin sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.6. Katılımcıların annelerinin mesleklerine göre müzik dinleme türleri

		Ev Kadını	Memur	İşçi	Serbest Meslek	Emekli	Fikrim yok	Toplam
Anne Meslek	Türk Halk	69	27	12	13	1	1	123
	Türk Sanat	30	17	5	7	1	1	61
	Arabesk Fantezi	70	30	9	20	1	5	135
	Türk Pop	149	68	25	32	2	5	281
	Rock/Anadolu Rock	89	36	13	19	2	4	163
	Klasik Batı	58	32	12	11	1	4	118
	Yabancı Pop	132	72	28	33	3	7	275
	Caz	31	15	7	13	2	2	70
	Rap	166	68	26	35	2	6	303
	Yöre	117	45	20	31	1	4	218
Toplam		265	111	44	54	3	13	490

Tablo 4.6’da katılımcıların annelerinin mesleklerine göre müzik türlerine ilişkin dağılımları incelendiğinde, en çok dinlenen müzik türünün rap müzik olduğu görülmektedir ($f = 303$). Bu türü sırasıyla Türk pop ($f = 281$), yabancı pop ($f = 275$) ve yöresel müzikler ($f = 218$) takip etmektedir. Katılımcıların annelerinin büyük bir kısmı ev kadınıdır ($f = 265$) ve bu gruptaki öğrenciler, hemen her müzik türünde diğer meslek gruplarına göre daha yüksek temsil oranına sahiptir. Özellikle rap ($f = 166$), Türk pop ($f = 149$) ve yabancı pop ($f = 132$) müzikleri, ev kadını olan annelere sahip öğrenciler tarafından en çok tercih edilen türlerdir. Memur olan annelere sahip katılımcılar arasında ise Türk pop ($f = 68$), yabancı pop ($f = 72$) ve rap ($f = 68$) türleri ön plana çıkmaktadır. Bu gruptaki öğrencilerin daha çok güncel ve popüler müzik türlerine yöneldiği görülmektedir. Benzer şekilde serbest meslek sahibi annelere sahip katılımcılar da en çok rap ($f = 35$), yabancı pop ($f = 33$) ve Türk pop ($f = 32$) türlerini dinlemektedir. Bu durum, çeşitli müzik türlerinin tüm meslek gruplarında belli düzeyde benimsendiğini, ancak ev kadını ve memur gruplarında bu tercihin daha belirgin hale geldiğini göstermektedir. Daha az dinlenen müzik türleri arasında ise caz ($f = 70$) ve Türk sanat müziği ($f = 61$) yer almaktadır. Bu türlerin özellikle memur ve serbest meslek sahibi annelere sahip öğrenciler tarafından daha fazla tercih edildiği dikkat çekmektedir. Şekil 4.3’te öğrencilerin anne mesleklerine göre müzik tercihlerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

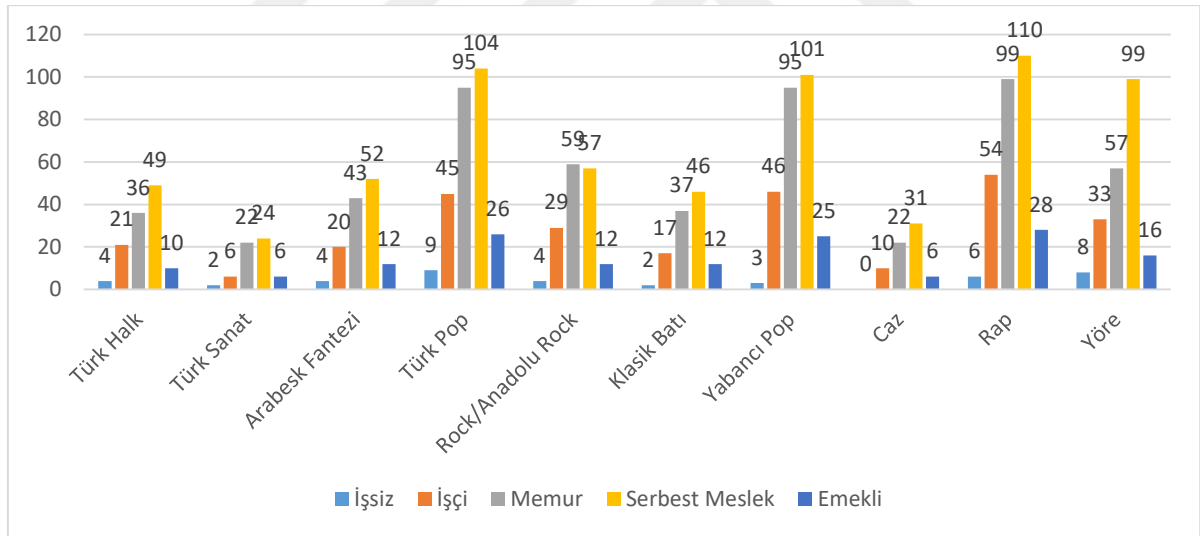
Şekil 4.3. Anne mesleklerine göre müzik tercihlerinin karşılaştırılması

Tablo 4.7’de katılımcıların babalarının meslek gruplarına göre müzik türlerine ilişkin dağılımları incelendiğinde, genel eğilimlerin annelerin mesleki durumuna benzer bir biçimde seyrettiği görülmektedir. Katılımcıların en çok tercih ettiği müzik türü yine rap olmuştur ($f = 297$). Bunu sırasıyla Türk pop ($f = 279$), yabancı pop ($f = 270$) ve yöresel müzikler ($f = 213$) izlemiştir. Özellikle serbest meslek sahibi babalara sahip katılımcılar, müzik türlerinin tamamında yüksek frekanslarla temsil edilmiştir.

Tablo 4.7. Katılımcıların babalarının mesleklerine göre müzik dinleme türleri

Baba meslek		Serbest Meslek					Toplam
		İşsiz	İşçi	Memur	Emekli		
	Türk Halk	4	21	36	49	10	120
	Türk Sanat	2	6	22	24	6	60
	Arabesk Fantezi	4	20	43	52	12	131
	Türk Pop	9	45	95	104	26	279
	Rock/Anadolu Rock	4	29	59	57	12	161
	Klasik Batı	2	17	37	46	12	114
	Yabancı Pop	3	46	95	101	25	270
	Caz	0	10	22	31	6	69
	Rap	6	54	99	110	28	297
	Yöre	8	33	57	99	16	213
Toplam		17	85	151	187	40	480

Bu durum, serbest meslek grubundaki bireylerin çocuklarının daha geniş bir müzik yelpazesine ilgi duyduğunu düşündürmektedir. Memur olan babalara sahip öğrenciler, ağırlıklı olarak rap (f = 99), Türk pop (f = 95) ve yabancı pop (f = 95) dinlemektedir. Bu bulgu, memur ebeveyne sahip öğrencilerin daha çok güncel ve popüler müzik türlerine yöneldiğini desteklemektedir. Benzer şekilde, işçi olan babalara sahip öğrenciler de özellikle rap (f = 54) ve Türk pop (f = 45) gibi ritmik ve dinamik müzik türlerine ilgi göstermektedir. İşsiz olan babalara sahip öğrenci sayısı oldukça sınırlı olmakla birlikte, bu gruptaki öğrenciler arasında en fazla dinlenen tür yöresel müzikler (f = 8) olmuştur. Bu grupta genel olarak tüm müzik türlerine olan ilginin düşük düzeyde olduğu gözlenmektedir. Emekli olan babalara sahip öğrenciler ise görece daha dengeli bir dağılım sergilemiş; en fazla tercih edilen türler rap (f = 28), Türk pop (f = 26) ve yöresel müzikler (f = 16) olmuştur. Sonuç olarak, öğrencilerin müzik tercihlerinde ailedeki sosyoekonomik dinamiklerin etkili olabileceğini söylenebilir. Şekil 4.4'te ankete katılan öğrencilerin müzik türlerini tercih etme sayıları görsel olarak karşılaştırılmıştır.

Şekil 4.4. Öğrencilerin baba mesleklerine göre müzik türü dinleme tercihleri

4.6. Katılımcıların Ailelerinin Gelirlerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri

Öğrencilerin dinledikleri müzik türleri, müziği dinledikleri diller, gittikleri müzik etkinlikleri, çaldıkları müzik aletleri vb. müzik kültürünün çok boyutlu yönlerinin öğrencilerin ve ailelerinin ekonomik durumları ile olan ilişkisini belirlemek için bu bölümde öğrencilerin ekonomik durumları ile dinledikleri müzik türleri arasındaki ilişki çıkarılmaya

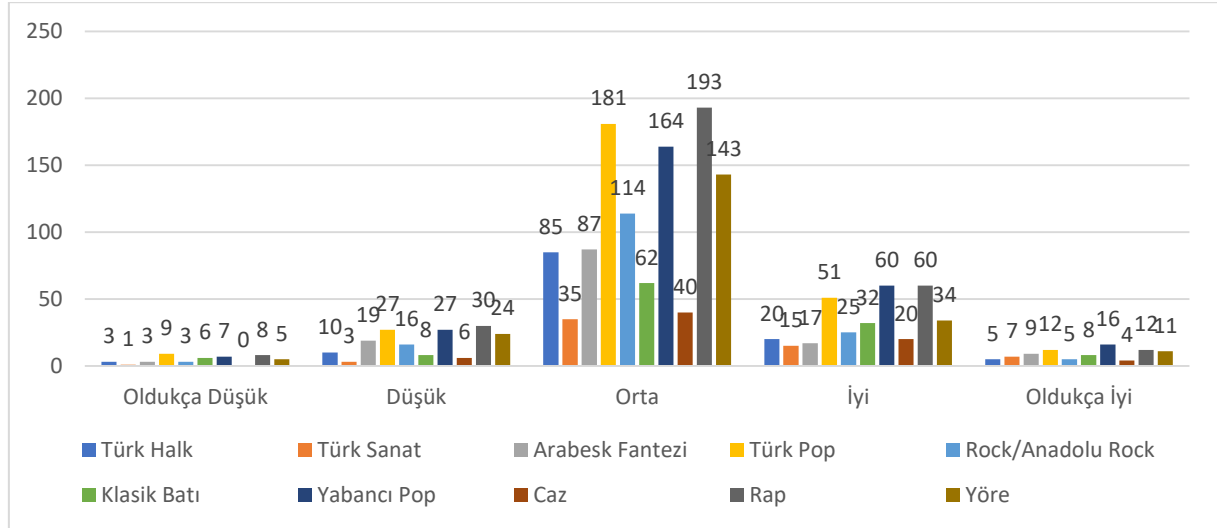
çalışılmıştır. Tablo 4.8’de katılımcıların gelir durumlarına göre tercih ettikleri müzik türleri gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Katılımcıların gelirlerine göre müzik dinleme türleri

		Oldukça Düşük	Düşük	Orta	İyi	Oldukça İyi	Toplam
Gelir	Türk Halk	3	10	85	20	5	123
	Türk Sanat	1	3	35	15	7	61
	Arabesk Fantezi	3	19	87	17	9	135
	Türk Pop	9	27	181	51	12	280
	Rock/Anadolu Rock	3	16	114	25	5	163
	Klasik Batı	6	8	62	32	8	116
	Yabancı Pop	7	27	164	60	16	274
	Caz	0	6	40	20	4	70
	Rap	8	30	193	60	12	303
	Yöre	5	24	143	34	11	217
Toplam		13	45	317	94	20	489

Tablo 4.8’de katılımcıların hane gelir düzeyine göre müzik türü tercihlerine bakıldığında, gelir seviyesi arttıkça müzik türü çeşitliliği ve frekansı anlamlı biçimde değişmektedir. Tüm gelir gruplarında en çok tercih edilen tür yine rap müzik olmuştur ($f = 303$), bunu Türk pop ($f = 280$) ve yabancı pop ($f = 274$) izlemiştir. Bu durum, popüler kültüre ait müziklerin sosyoekonomik farklılıklardan bağımsız olarak geniş bir dinleyici kitlesi tarafından tercih edildiğini göstermektedir. Orta Gelir Grubu ($f = 317$): En geniş örneklem bu grupta yer almakta ve tüm müzik türlerinde en yüksek frekanslara sahip olduğu görülmektedir. Bu grup içinde özellikle rap ($f = 193$), Türk pop ($f = 181$) ve yabancı pop ($f = 164$) açık ara öne çıkmaktadır. Bu durum, orta gelir düzeyindeki öğrencilerin daha çok güncel ve gençlik odaklı müzik türlerini benimsediklerini göstermektedir. Düşük ve Oldukça Düşük Gelir Grupları ($f = 45$ ve $f = 13$): Bu gruplarda katılımcı sayısının görece az olmasına rağmen, Arabesk Fantezi ve yöresel müzikler gibi daha geleneksel ve duygusal yoğunluğu yüksek türlerin tercih edildiği gözlemlenmektedir. Örneğin, düşük gelir grubunda Arabesk Fantezi ($f = 19$) ve Yöre ($f = 24$) türlerinin dinlenme oranı, diğer türlere kıyasla öne çıkmaktadır. Bu türler, sosyoekonomik olarak daha alt gruplarda duygusal ifade ve aidiyet aracı olarak değerlendiriliyor olabilmektedir. İyi ve Oldukça İyi Gelir Grupları ($f = 94$ ve $f = 20$): Bu gruplarda Klasik Batı Müziği ($f = 32$ ve $f = 8$) ile Caz ($f = 20$ ve $f = 4$) gibi daha

az yaygın ancak kültürel sermaye açısından yüksek kabul edilen türlerin daha fazla tercih edildiği dikkat çekmektedir. Aynı zamanda bu gelir düzeyinde yabancı pop ve rap müziğe olan ilgi de yüksek kaldığı söylenebilir (örneğin, rap: $f = 60$ ve $f = 12$). Şekil 4.5'te öğrencilerin ailelerinin gelir grupları dikkate alınarak en çok tercih edilen müzik türleri görsel olarak ifade edilmiştir.

Şekil 4.5. Ailelerinin gelir gruplarına göre öğrencilerin müzik türü tercihleri

4.7. Katılımcıların Memleketlerine Göre Dinledikleri Müzik Türleri

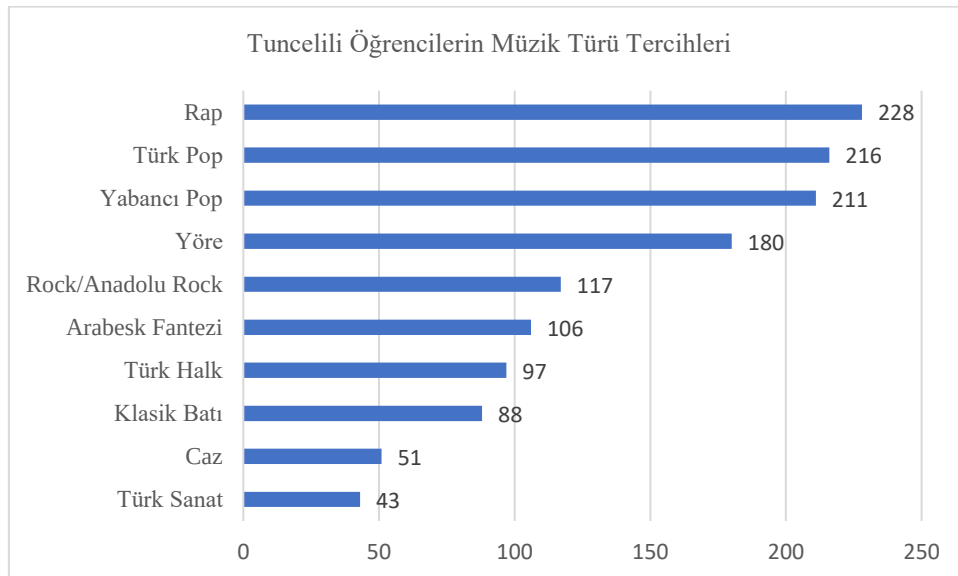
Tunceli ilinde tayin yoluyla gelen devlet memurları ve görevlileri nüfusa göre önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca fen lisesi ve güzel sanatlar lisesi gibi liselere sınav ve yetenek başarısı ile gelen öğrenciler mevcuttur. Bu bağlamda hem Tuncelili öğrencilerin müzik kültürlerini belirlemek hem de ile dışardan gelen öğrencilerin müzik kültürlerini ortaya çıkarmak için öğrencilere memleketleride sorulmuştur. Böylelikle öğrencilerin memleketlerine göre müzik tercihlerini ne olduğu ölçülebilmıştır. Tablo 4.9'da öğrencilerin memleketlerine göre müzik türü tercihleri gösterilmiştir.

Tablo 4.9'a göre, katılımcıların memleketlerinin Tunceli olup olmaması müzik tercihlerinde belirli farklılıklar yaratmaktadır. Tuncelili katılımcılar tüm müzik türlerinde sayısal olarak daha fazla temsil edilmekle birlikte, özellikle yöresel müziklerde ($f = 180$, %47.7) yüksek bir orana sahiptir; bu da yerel kimliğin müzik tercihi üzerindeki etkisini göstermektedir.

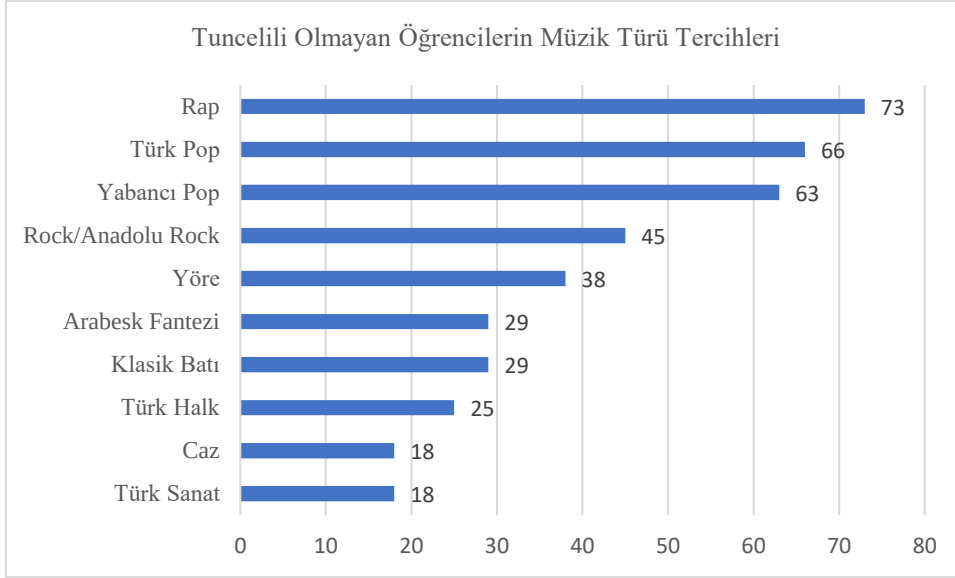
Tablo 4.9. Katılımcıların memleketlerinin Tunceli olup olmamalarına göre müzik dinleme türleri

Memleket	Tunceli'li	Tunceli'li Değil	Toplam
Türk Halk	97	25	122
Türk Sanat	43	18	61
Arabesk Fantezi	106	29	135
Türk Pop	216	66	282
Rock/Anadolu Rock	117	45	162
Klasik Batı	88	29	117
Yabancı Pop	211	63	274
Caz	51	18	69
Rap	228	73	301
Yöre	180	38	218
Toplam	377	111	488

Rap, Türk pop ve yabancı pop gibi türler her iki grupta da yüksek tercihlere sahiptir; ancak rap müziğin Tuncelili olmayanlar arasında oransal olarak daha çok tercih edilmesi (%65.8) dikkat çekicidir. Caz ve klasik Batı müziği gibi daha niş türler ise genel olarak daha düşük tercihlere sahip olmakla birlikte, Tuncelili bireylerde kısmen daha yaygındır. Bu veriler, bazı müzik türlerinde yerel kimliğin etkili olduğunu, ancak küresel müzik türlerinin memleket bağımsız şekilde yaygınlaştığını ortaya koymaktadır. Aşağıda Şekil 4.6 ve 4.7’de Tuncelili ve Tuncelili olmayan öğrencilerin hangi müzik türlerini tercih ettikleri ayrı ayrı gösterilmiştir. Yöre müziğinin ve Türk halk müziğinin; Tuncelili öğrencilerin dinledikleri müziklerin sıralamasına bakıldığında Tuncelili olmayan öğrencilerin müzik tercihi sıralamasına göre daha üst sıralarda olduğu görülmektedir.

Şekil 4.6. Tuncelili öğrencilerin müzik türü dinleme tercihleri

Şekil 4.7. Tunceli’li olmayan öğrencilerin müzik türü dinleme tercihleri

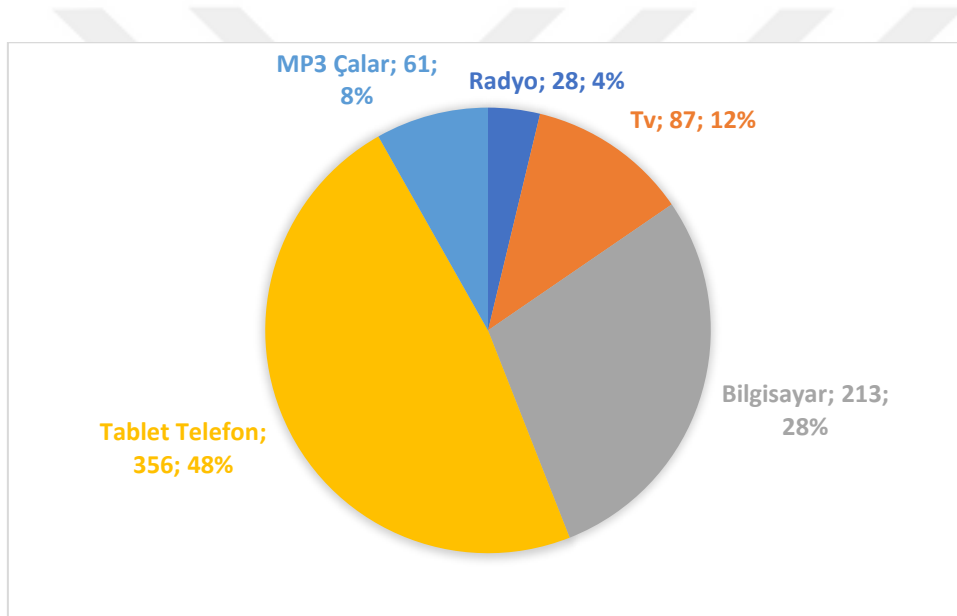
4.8. Katılımcıların Kullandıkları Müzik Dinleme Araçları ve Katılımcıların Müzik Dinleme Amaçları

Öğrencilerin müziği dinlemek için kullandıkları araçlar müziğe ulaşma biçimlerini ve hızlarını belirlemektedir. Bu durum müziğin öğrencilerin hayatlarına etki etme süresini ve etki etme gücünü de belirlemektedir. Bu bölümde dijitalleşen dünya da öğrencilerin geleneksel dinleme araçlarına olan ilgilileri ve modern dinleme araçlarını kullanma durumları ölçülmek istenmiştir. Böylece öğrencilerin hangi platformlardan müziğe ulaştığı ve etkilendikleri araçlar belirlenmiştir. Ayrıca müzik dinleme amaçlarının da ölçmek için öğrencilere Sosyalleşmek, Bos Zamanını Geçirmek, Eğitim Kültür, Rahatlamak Dinlenmek gibi seçenekler sorulmuştur. Müzik dinleme araçları ile amaçları belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 4.10. Katılımcıların müzik dinleme araçlarına ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri

Müzik Dinleme Araçları	Yanıt Sayısı	Müzik Dinleme Araçlarına Göre %	Katılımcılara Göre %
Radyo	28	3.8%	5.7%
Tv	87	11.7%	17.8%
Bilgisayar	213	28.6%	43.5%
Tablet Telefon	356	47.8%	72.7%
MP3 Çalar	61	8.2%	12.4%
Toplam	745	100.0%	152.0%

Tablo 4.10’a göre, katılımcıların müzik dinleme araçları tercihinde açık bir şekilde dijitalleşmenin etkisi gözlemlenmektedir. En çok tercih edilen araç, %72.7 oranıyla akıllı telefon ve tabletler olurken, bilgisayarlar da %43.5 ile önemli bir yer tutmaktadır. Buna karşın geleneksel araçlar olan televizyon (%17.8) ve radyo (%5.7) daha düşük oranlarda kullanılmaktadır. MP3 çalar ise %12.4’lük bir oranla sınırlı düzeyde tercih edilmektedir. Toplam yanıtların %152’si, katılımcıların birden fazla müzik dinleme aracını tercih ettiğini göstermektedir; bu da gençlerin veya katılımcıların müzik dinleme alışkanlıklarında çeşitliliğe ve dijital araçlara yönelimin yüksek olduğunun bir belirtisi olabileceği söylenebilir. Şekil 4.8’de elde edilen verilere göre öğrencilerin müzik dinlerken hangi müzik dinleme araçlarını kullandıkları grafik olarak verilmiştir.

Şekil 4.8. Öğrencilerin müzik dinlemek için kullandıkları araçlar

Tablo 4.11. Katılımcıların müzik dinleme amaçlarına ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri

Müzik Dinleme Amacı	Yanıt Sayısı	Müzik Dinleme Amacına Göre %	Katılımcılara Göre %
Sosyalleşmek	42	5.9%	8.5%
Bos Zaman	199	27.8%	40.4%
Eğitim Kültür	49	6.8%	9.9%
Rahatlamak Dinlenmek	427	59.6%	86.6%
Toplam	717	100.0%	145.4%

Tablo 4.11'e göre, katılımcıların müzik dinleme amaçları arasında en yaygın tercih edilen amaç, %86.6 ile rahatlamak ve dinlenmek olmuştur. Bu, müziğin bir gevşeme ve stres azaltma aracı olarak önemli bir rol oynadığını göstermektedir. İkinci sırada, boş zaman değerlendirme amacıyla müzik dinleme %40.4 oranı ile dikkat çekmektedir. Sosyalleşmek amacıyla müzik dinleme ise %8.5 ile daha az tercih edilmiştir. Eğitim ve kültürel amaçlarla müzik dinleme de %9.9'luk bir oranla daha düşük bir tercih edilme oranına sahiptir. Katılımcıların müzik dinleme amaçları, müziğin kişisel bir dinlenme ve rahatlama aracı olarak kullanımının yaygın olduğunu ve bunun sosyal veya eğitimsel amaçlardan daha baskın olduğunu ortaya koymaktadır.

4.9. Katılımcıların Çaldıkları Enstrümanlar

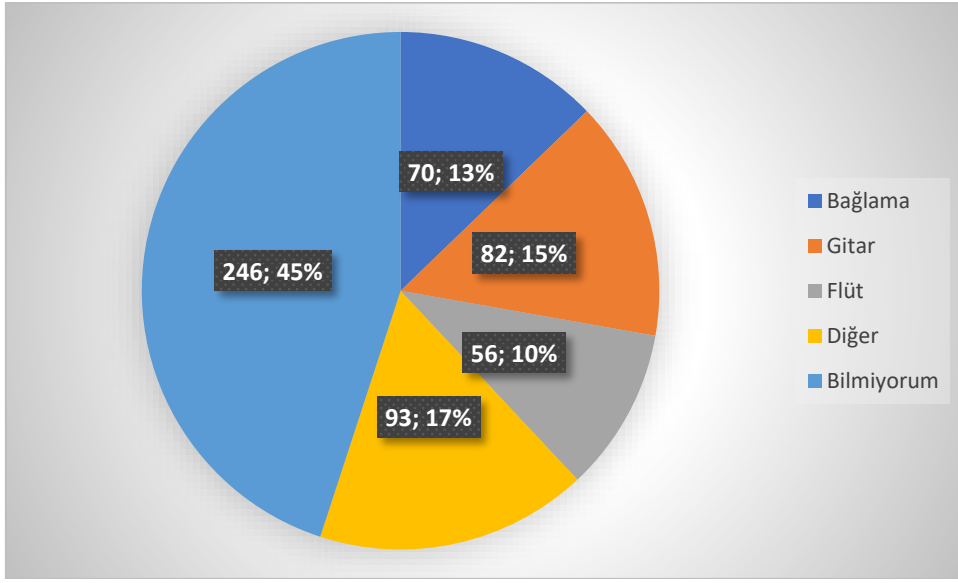
Tunceli müzik kültüründe Alevilik çok önemli bir yer tutmaktadır. Alevi müziğinin icrasında ise bağlama çok önemli bir yer tutmaktadır. Müzik kültürünün mevcut durumunu ve geçmişteki kültürel öğelerin günümüzde hangi oranda yer bulduğunu anlamak içinde bağlama önemli bir gösterge olabilir. Bu açıdan öğrencilere sunulan çalgı aleti seçenekleri ile bu durum ölçülmeye çalışılmıştır. Ankette bağlama ve temel çalgı aletleri ölçülmeye çalışıldığı için seçenekler dar tutulmuştur. Diğer ile sunulan seçenek piyano ve keman gibi müzik aletlerini içermektedir.

Tablo 4.12. Katılımcıların çalmayı bildikleri enstrümanlara ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarının istatistikleri

	Yanıt Sayısı	Çalmayı Bildikleri Enstrümanlara Göre %	Katılımcılara Göre %
Bağlama	70	12.8%	14.8%
Gitar	82	15.0%	17.3%
Flüt	56	10.2%	11.8%
Diğer	93	17.0%	19.6%
Bilmiyorum	246	45.0%	51.9%
Toplam	547	100.0%	115.4%

Tablo 4.12'e göre, katılımcıların çalmayı bildikleri enstrümanlara ilişkin çoktan seçmeli yanıtlarında en yüksek oran %51.9 ile "Bilmiyorum" seçeneğinde yer almaktadır; bu durum, katılımcıların yarısından fazlasının herhangi bir enstrüman çalma bilgisine sahip

olmadığını göstermektedir. Geri kalan yanıtlar incelendiğinde, %19.6 ile “Diğer” enstrümanlar, %17.3 ile gitar, %14.8 ile bağlama ve %11.8 ile flüt gibi seçeneklerin öne çıktığı görülmektedir. Bu dağılım, gitar ve bağlama gibi erişilebilir ve popüler çalgıların gençler arasında daha çok tercih edildiğini gösterirken, müzikle aktif olarak ilgilenen bireylerin oranının genel katılımcı grubuna kıyasla sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Şekil 4.9’da öğrencilerin bir müzik aleti çalma oranları pasta grafik kullanılarak görselleştirilmiştir.

Şekil 4.9. Müzik aleti çalma oranları

Bağlama çalmanın Tunceli kültüründeki öneminden dolayı ailede bağlama çalma durumunda ölçülmek istenmiştir. Bu amaçla öğrencilere ailelerinde bağlama çalan birilerinin olup olmadığı sorulmuştur. Tablo 13’te katılımcıların ailelerinde bağlama çalmayı bilme durumlarına ilişkin f ve % istatistikleri verilmiştir.

Tablo 4.13. Katılımcıların ailelerinde bağlama çalmayı bilme durumlarına ilişkin dağılımları

		f	%
Ailede bağlama çalmayı bilme durumları	Evet	240	47.3
	Hayır	190	37.5
	Fikrim yok	71	14.0
Toplam		507	100.0

Tablo 4.13'e göre, toplam 507 katılımcıdan 240'ı (%47.3) ailelerinde bağlama çalan bir kişinin bulunduğunu ifade etmiştir. Bu bulgu, bağlamanın aile içinde önemli bir kültürel ve müzikal aktarım aracı olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, 190 katılımcı (%37.5) ailesinde bağlama çalan bir birey olmadığını belirtmiştir. Bu oran da bağlamanın her ailede yer almadığını, ancak yaygın sayılabilecek bir düzeyde temsil edildiğini ortaya koymaktadır. "Fikrim yok" diyen 71 katılımcı (%14.0) ise bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmüştür.

4.10. Çevresel Faktörlerin Müzik Tercihleri Üzerine Etkisi

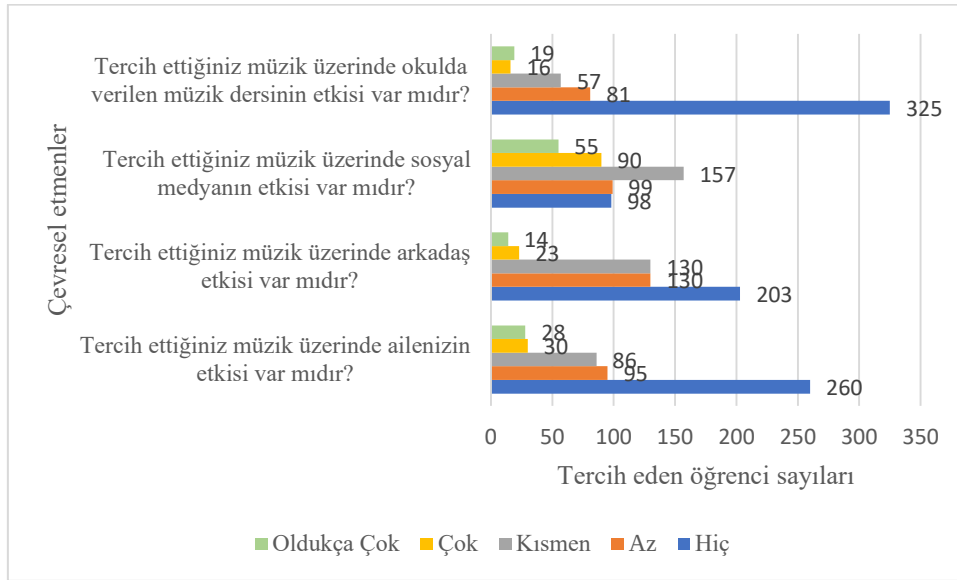
Öğrencilerin müzik tercihlerinde nelerden etkilendiklerini belirlemek müzik eğitimi ve kültürün devamlılığı açısından bazı fikirler verebilir. Bu açıdan öğrencileri etkileyebilecek arkadaş, aile, sosyal medya ve müzik dersi gibi çevresel etkenler seçenek olarak sunulmuştur.

Tablo 4.14. Katılımcıların müzik tercihleri üzerinde çevrelerinin etkilerine ilişkin istatistikler

Müzik tercihi üzerindeki etkiler		Hiç	Az	Kısmen	Çok	Oldukça Çok	A. Ort	SS
Tercih ettiğiniz müzik üzerinde ailenizin etkisi var mıdır?	f	260	95	86	30	28	1.94	1.199
	%	52	19	17	6	6		
Tercih ettiğiniz müzik üzerinde arkadaş etkisi var mıdır?	f	203	130	130	23	14	2.03	1.05
	%	41	26	26	5	3		
Tercih ettiğiniz müzik üzerinde sosyal medyanın etkisi var mıdır?	f	98	99	157	90	55	2.81	1.254
	%	20	20	31	18	11		
Tercih ettiğiniz müzik üzerinde okulda verilen müzik dersinin etkisi var mıdır?	f	325	81	57	16	19	1.64	1.055
	%	65	16	11	3	4		

Tablo 4.14'teki analizler sonucunda, katılımcıların müzik tercihleri üzerinde çevresel faktörlerin etkisinin farklı düzeylerde olduğu görülmüştür. En az etkili çevresel unsurun okulda verilen müzik dersi olduğu tespit edilmiş, katılımcıların %65'i bu faktörün hiç etkisi olmadığını belirtmiştir. Benzer şekilde, aile etkisi de çoğunlukla sınırlı kalmış; katılımcıların %52'si ailelerinin müzik tercihlerine hiçbir etkisi olmadığını ifade etmiştir. Arkadaş etkisi

açısından da benzer bir tablo görülmüş, katılımcıların %41'i arkadaşlarının müzik tercihlerini etkilemediğini belirtmiş, ancak %26'sı bu etkinin “az” ve %26'sı “kısmen” olduğunu ifade ederek dolaylı bir etkileşim olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşın, sosyal medya en etkili çevresel faktör olarak öne çıkmıştır; katılımcıların %31'i sosyal medyanın müzik tercihlerine “kısmen”, %18'i “çok” ve %11'i “oldukça çok” etkisi olduğunu dile getirmiştir. Şekil 4.10'da müzik tercihlerini etkileyen çevresel faktörleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Şekil 4.10. Müzik tercihlerini etkileyen çevresel faktörlerin karşılaştırılması

4.11. Katılımcıların Müzik Dinleme Dilleri

Tunceli ili üç tane dilin konuşulduğu çok dilli bir şehirdir. Şehirde Türkçenin yanı sıra Zazaca ve Kürtçe dilleri konuşulmaktadır. Şehrin büyük çoğunluğunun Zaza (Kırmanc) olmasından dolayı Türkçeden sonra en çok kullanılan dil ise Zazacadır. Kullanılan diller hem müzik kültürünü biçimlendirmekte hem de dillendikleri oranda temsil ettikleri kültürün güncel durumu hakkında bir fikir vermektedir. Çok kültürlülüğün müzik üzerindeki etkisini ölçmek için öğrencilere müziği dinledikleri dilleri sorulmuştur. Popüler kültürün etkisini de ölçmek için Türkçe, Zazaca ve Kürtçenin yanı sıra seçenekler İngilizce’de eklenmiştir. Tablo 15’te katılımcıların müzik dinleme dili tercihlerine yönelik soruya verilen çoktan seçmeli cevapların dağılım istatistikleri verilmiştir.

Tablo 4.15. Katılımcıların müzik dinleme dili tercihlerine yönelik çoktan seçmeli cevaplarının dağılımı

		Yanıt Sayısı	Müzik Türlerine Göre %	Katılımcılara Göre %
Müzik dinleme dili tercihi	Türkçe	371	34.9%	74.2%
	Yabancı	325	30.6%	65.0%
	Kürtçe	184	17.3%	36.8%
	Zazaca	171	16.1%	34.2%
	Fikrim yok	11	1.0%	2.2%
Toplam		1062	100.0%	212.4%

Katılımcıların müzik dinlerken tercih ettikleri diller çoktan seçmeli olarak sorulmuş ve toplamda 1062 yanıt alınmıştır. Tablo 14’te verilen sonuçlara göre, bireylerin birden fazla dilde müzik dinlediklerini göstermektedir. En çok tercih edilen dil Türkçe olup, 371 yanıtla tüm yanıtların %34.9’unu ve katılımcıların %74.2’sini oluşturmaktadır. Bunu yabancı diller (325 yanıt, %30.6 yanıt oranı, %65.0 katılımcı oranı) izlemektedir. Kürtçe (%17.3 yanıt, %36.8 katılımcı) ve Zazaca (%16.1 yanıt, %34.2 katılımcı) müzik dinleyenlerin oranı da dikkate değer düzeydedir. “Fikrim yok” seçeneğini işaretleyenlerin oranı oldukça düşüktür (%1.0 yanıt, %2.2 katılımcı). Katılımcılara göre yüzde toplamının %212.4 olması, birden fazla seçeneğin işaretlenmesine olanak tanındığını ve bireylerin çok dilli müzik dinleme eğiliminde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum, kültürel çeşitlilik ve çok dilliliğin müzik tercihleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

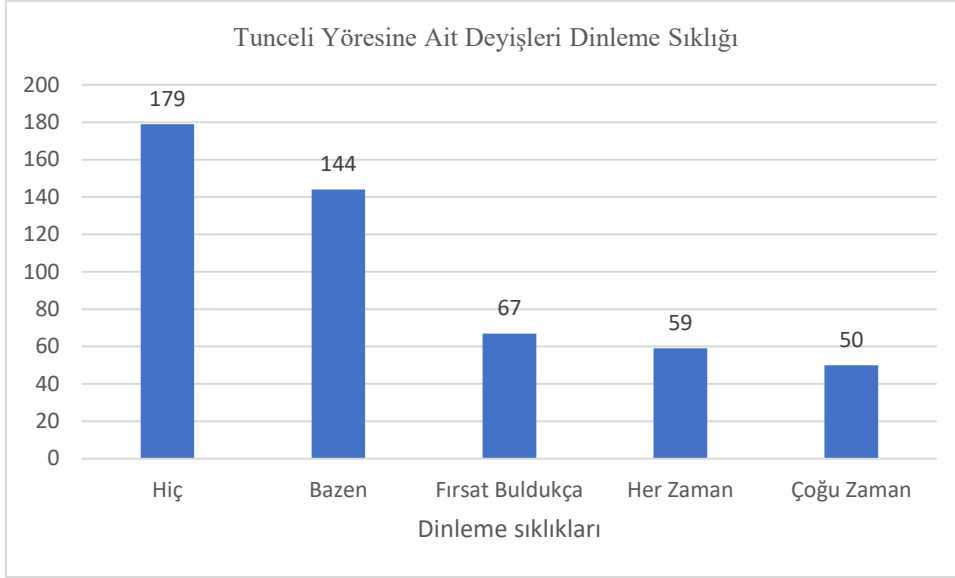
4.12. Katılımcıların Değiş Dinleme Sıklıkları ve Müzik Dinleme Dilleri Arasındaki İlişki

Çok dilli yapısının yanı sıra Tunceli dinsel açıdan Türkiye’nin özel bölgelerinden birisidir. Türkiye’nin çoğunluğu Alevi olan tek ilidir. Bu açıdan Alevilik kültürü kentin kültürel odak noktasını oluşturmakta; Anadolu Alevliği ile beraber bu inanç kültürü yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktarılmaktadır. Öğrencilerin bu kültürü ne kadar taşıdıklarını ölçmek için değişlerin dinlenme sıklıkları öğrencilere sorulmuştur.

Tablo 4.16. Katılımcıların Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme sıklıklarına ilişkin dağılımı

		f	%
Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme sıklığı	Hiç	179	35.3
	Bazen	144	28.4
	Fırsat Buldukça	67	13.2
	Çoğu Zaman	50	9.9
	Her Zaman	59	11.6
Toplam		507	100.0

Tablo 4.16'daki katılımcıların Tunceli yöresine ait deyişleri ne sıklıkla dinlediklerine yönelik dağılım incelendiğinde, en yüksek oran “Hiç” seçeneğine aittir. Toplam 507 katılımcıdan 179'u (%35.3) yöresel deyişleri hiç dinlemediğini belirtmiştir. Bu, her üç katılımcıdan birinin bu tür müzikle ilgilenmediğini göstermektedir. “Bazen” seçeneğini tercih edenlerin sayısı 144 (%28.4) ile ikinci sıradadır. Bu grup, zaman zaman bu tür müziğe yöneldiğini göstermektedir. “Fırsat buldukça” (67 kişi, %13.2), “Her zaman” (59 kişi, %11.6) ve “Çoğu zaman” (50 kişi, %9.9) seçenekleri ise daha sadık bir dinleyici kitlesini temsil etmektedir. Veriler, Tunceli yöresine ait deyişlerin katılımcıların büyük bir kısmı tarafından nadiren veya hiç dinlenmediğini; ancak hatırı sayılır bir kitlenin bu kültürel öğelere düzenli olarak ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle “Her zaman” ve “Çoğu zaman” seçeneklerini işaretleyen %21.5'lik grup, bu müzik türünün hala canlı ve sürdürülebilir olduğunu göstermektedir. Şekil 4.11'de öğrencilerin Tunceli yöresine ait deyişleri ne sıklıkla dinledikleri oran olarak büyükten küçüğe sıralanacak şekilde verilmiştir.

Şekil 4.11. Tunceli yöresine ait değişleri dinleme sıklığı

4.13. Ki Kare Testi ile Bazı Parametlerler Arasındaki İlişkilerin Analizi

Bu çalışma da Tunceli ilindeki lise öğrencilerinin müzik kültürleri analiz edildiği için bu noktada önem kazanan sonuçların birbirleri ile olan ilişkileri değerli bilgiler açığa çıkarabilir. Buradan hareketle Tunceli yöresine ait değişler ve müzik dinleme dilleri arasındaki ilişki, gelir düzeyleri ile değiş dinlemeleri arasındaki ilişki ve öğrencilerin gelir durumları ile tercih ettikleri müzik dilleri arasında bir ilişki olup olmadığı önemlidir. Özellikle dinlenen dil ile değişler arasındaki paralellik ya da tam tersi bir durum kültürün çok boyutlu aktarımı ve mevcut durumunu yorumlamak için yön gösterici olabilir. Bu bölümde bahsedilen ikili parametreler arasında Ki-Kare testi uygulanarak aralarındaki ilişki analiz edilmiştir.

4.13.1. Öğrencilerin Değiş Dinleme Sıklıkları ile Müzik Dinleme Dilleri Arasındaki İlişki

Öğrencilerin Tunceli yöresine ait değiş dinleme sıklıkları ile müzik dinleme tercihleri arasındaki bağlantı analiz edilmiş. Elde edilen sonuçlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Tablo 4.17’de Tunceli yöresine ait değişleri dinleme ile müzik dinleme dili yanıtlarına verilen çoktan seçmeli sorular arasındaki ilişki Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 4.17. Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme ile müzik dinleme dili yanıtları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması

Müzik Dinleme Dili (0=Seçeneği işaretlemeyen, 1=Seçeneği işaretleyen)	Tunceli Yöresel Deyiş Dinleme							χ^2	p- değeri
	Hiç	Bazen	Fırsat Buldukça	Çoğu Zaman	Her Zaman	Toplam			
Türkçe	0	60	31	6	11	23	131	22.303	0.0001*
	1	119	113	61	39	36	368		
Yabancı	0	45	50	27	22	33	177	21.445	0.0001*
	1	134	94	40	28	26	322		
Kürtçe	0	165	93	34	12	13	317	145.769	0.0001*
	1	14	51	33	38	46	182		
Zazaca	0	170	103	30	12	15	330	165.269	0.0001*
	1	9	41	37	38	44	169		
Fikrim yok	0	178	140	66	47	57	488	6.352	0.174
	1	1	4	1	3	2	11		
Toplam		179	144	67	50	59	499		

Tablo 4.17’deki analiz sonuçları, bazı müzik dinleme dillerine göre anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermektedir: Türkçe müzik dinleme tercihi ile Tunceli yöresel deyişlerini dinleme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=22.303$, $p=0.0001$). Yabancı müzik dinleme tercihi ile yöresel deyiş dinleme arasında da anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2=21.445$, $p=0.0001$). Ancak burada ilişki ters yönlü olabilir; yani yabancı müzik tercih edenlerin yöresel deyişleri daha az dinlediği söylenebilir. Kürtçe müzik dinleyenler ile yöresel deyiş dinleme arasında çok güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2=145.769$, $p=0.0001$). Zazaca müzik dinleyenler ile yöresel deyiş dinleme arasında da oldukça güçlü ve anlamlı bir ilişki vardır ($\chi^2=165.269$, $p=0.0001$). Öte yandan, “Fikrim yok” seçeneğini işaretleyen katılımcılar ile yöresel deyişleri dinleme arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($\chi^2=6.352$, $p=0.174$). Elde edilen bulgular özetlenecek olursa, ana dili ya da kültürel ilgisi doğrultusunda müzik tercihlerinde bulunan bireylerin, Tunceli yöresine ait müzikleri dinleme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Özellikle Kürtçe ve Zazaca müzik dinleyenlerin, yöresel deyişleri dinleme sıklığı belirgin biçimde fazladır. Türkçe müzik dinleyenlerde de bu eğilim görülmektedir. Buna karşın yabancı müzik tercih edenlerde yöresel müzik dinleme oranı görece düşüktür.

4.13.2. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Müzik Dinleme Dilleri Arasındaki İlişki

Tablo 4.18’de gelir düzeyi ile müzik dinleme dili yanıtlarına verilen çoktan seçmeli sorular arasındaki ilişki Ki-kare analizi ile test edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Türkçe müzik dinleme tercihi ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=1.162$, $p=0.884$). Yabancı müzik dinleme tercihi ile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2=17.364$, $p=0.002$). Bu durum, yabancı müzik dinleme oranının belirli gelir gruplarında daha yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle "iyi" gelir düzeyinde yabancı müzik dinleyenlerin oranı dikkat çekicidir. Kürtçe müzik dinleme ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=3.380$, $p=0.496$). Zazaca müzik dinleme tercihi ile gelir düzeyi arasında da anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($\chi^2=1.503$, $p=0.826$). “Fikrim yok” seçeneğini işaretleyenlerin gelir düzeyine göre dağılımı anlamlı bir fark göstermemektedir ($\chi^2=3.535$, $p=0.473$). Kısaca, yabancı müzik dinleme tercihi, katılımcıların gelir düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu da daha yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin yabancı müzik dinleme eğiliminin daha yüksek olabileceğini düşündürmektedir. Türkçe, Kürtçe ve Zazaca ise gelir düzeyi ile anlamlı ilişkisi bulunmamaktadır; bu tercihler, kültürel ve kişisel tercihlerle daha çok ilişkili olabilir.

Tablo 4.18. Gelir düzeyi ile müzik dinleme dili yanıtları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması

Müzik Dinleme Dili (0=Seçeneği işaretlemeyen, 1=Seçeneği işaretleyen)	Gelir Düzeyi							χ^2	p- değeri
	Oldukça düşük	Düşük	Orta	İyi	Oldukça iyi	Toplam			
Türkçe	0	4	11	85	29	6	135	1.162	0.884
	1	9	35	244	66	15	369		
Yabancı	0	4	14	137	18	8	181	17.364	0.002*
	1	9	32	192	77	13	323		
Kürtçe	0	9	25	207	66	13	320	3.38	0.496
	1	4	21	122	29	8	184		
Zazaca	0	10	28	219	64	13	334	1.503	0.826
	1	3	18	110	31	8	170		
Fikrim yok	0	13	45	320	95	20	493	3.535	0.473
	1	0	1	9	0	1	11		
Toplam	13	46	329	95	21	504			

4.13.3. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Değiş Dinleme Sıklıkları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin gelir düzeyleri ile değiş dinleme sıklıkları arasında nasıl bir ilişki olduğu analiz edilmiştir. Tablo 4.19’da gelir düzeyi ile Tunceli yöresine ait değişleri dinleme arasındaki ilişki Ki-kare analizi ile test edilmiştir. Tablo 4.19’a göre, $\chi^2=13.469$, p-değeri ise 0.638 olmakla birlikte, $p=0.639>0.05$ olduğundan, gelir düzeyi ile Tunceli yöresine ait değişleri dinleme sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 4.19. Gelir düzeyi ile Tunceli yöresine ait değişleri dinleme arasındaki ilişkinin karşılaştırılması

		Gelir Düzeyi						χ^2	p-değeri
		Oldukça Düşük	Düşük	Orta	İyi	Oldukça İyi	Toplam		
Tunceli yöresine ait değiş dinleme sıklığı	Hiç	6	14	110	39	7	176	13.469	0.638
	Bazen	4	13	94	26	7	144		
	Fırsat Buldukça	0	7	51	9	0	67		
	Çoğu Zaman	0	6	33	8	3	50		
	Her Zaman	3	6	35	12	3	59		
Toplam		13	46	323	94	20	496		

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez kapsamında Tunceli'deki Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Listesi, Tunceli Anadolu Lisesi, Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi, Spor Lisesi ve Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi olmak üzere toplam beş liseden 9., 10., 11., ve 12. sınıflardan olmak üzere 507 öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Bu anket kapsamında öğrencilere cinsiyetleri, anne meslekleri, baba meslekleri, ailelerinin gelir düzeyleri, Tuncelili olup olmadıkları, dinledikleri müzik türleri, dinledikleri müzik türlerini ne sıklıkla dinledikleri, müzik etkinliklerine katılma sıklıkları, ailelerinin müzik tercihlerindeki etkisi, arkadaşlarının ve sosyal medyanın müzik tercihleri üzerindeki etkisi, müzik dinlerken kullandıkları araçlar, müziği dinleme dilleri, Tunceli yöresine ait deyişleri dinleme sıklıkları, çaldıkları enstrümanlar ve ailelerinde bağlama çalan olup olmadığı ile ilgili sorular sorulmuştur. Böylece öğrencilerin müzik kültürleri hakkında geniş kapsamlı bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca öğrencilere ait çok boyutlu bilgilerin elde edilmesi müzik tercihleri ve diğer parametreler arasındaki ilişkileri analiz etme imkanı vermiştir.

Bireysel sonuçlar ışığında, öğrencilerin anneleri için en yaygın mesleğin, toplamın %54,2'sini oluşturan ev kadınlığı olduğu görülmüştür. Bunu işçiler, serbest meslek sahipleri ve kamu görevlileri takip etmektedir. Serbest çalışanlar babanın işgücünün %37,5'ini oluştururken, kamu görevlileri %31,6'sını oluşturmaktadır. %17 ile işçiler üçüncü meslek kategorisini oluşturmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı (%64,9) bu mesleki verilerle uyumlu olarak orta gelir grubuna girmektedir. İyi gelir düzeyi %18,7 tarafından bildirilmiştir. Yaklaşık %80'i Tunceli'den olmak üzere, öğrencilerin %40'ının müziksel etkinliklere hiç katılmadığı görülmektedir. Bunun olası bir açıklaması, öğrencilerin fazla müzik dinlememesi ya da katıldıkları müzik etkinliklerinin sevdikleri türlerden hiçbirini kapsamamasıdır.

Elde edilen bulgular, öğrenciler arasında güncel ve popüler müzik türlerinin belirgin bir biçimde öne çıktığını göstermektedir. Özellikle rap (%61.9), Türk pop (%57.4) ve yabancı pop müziği (%56.0) en yüksek tercih oranlarına sahiptir. Yöresel müzikler ise %44.4 oranında dinlenmekte olup, öğrencilerin müzik repertuvarında önemli bir yer tutmaktadır. Buna karşın klasik Batı müziği, Türk sanat müziği ve caz gibi türler genel öğrenciler içinde daha sınırlı bir dinleyiciye sahiptir; ancak Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri bu türlere diğer okul türlerine kıyasla daha yüksek düzeyde ilgi göstermektedir. Bu durum, sanat eğitimi alan bireylerin klasik ve sanatsal müzik türlerine karşı daha duyarlı

olabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, halk müziğinin Anadolu ve Fen liselerinde daha yaygın biçimde dinlenmesi, yerel kültürel kimliğin müzik tercihlerinde etkili olduğunu göstermektedir. Cinsiyet temelli değerlendirmelerde ise kız öğrencilerin yöresel müzik türlerine erkek öğrencilere oranla daha fazla ilgi gösterdiği, öte yandan erkek öğrenciler arasında popüler türlerin benzer düzeyde rağbet gördüğü belirlenmiştir.

Öğrencilerin müzik türlerini dinleme sıklıkları dinlenen müziklerin öğrenciler tarafından hangi yoğunlukta dinlendiği ile ilgili bilgiler vermiştir. Türk Halk Müziği, öğrencilerin %48.1'i, Türk Sanat Müziği ise %61.2'si tarafından hiç dinlenmemektedir. Türkiye'nin geleneksel müzik türleri olan bu müzik türleri popüler müzik türlerine oranla çok az dinlenmektedir. Bu da öğrencilerin büyük oranda popüler kültürün etkisi altında kaldığını göstermektedir. Örneğin Türk Pop Müziği'ni öğrencilerin %21.6'sı fırsat buldukça, %23.7'si çoğu zaman ve %10.7'si her zaman dinlemektedir. Yabancı pop müziği de aynı şekilde çok dinlenmektedir. Rap müzik ise en popüler müzik türü olmuştur. Öğrencilerin sadece %13.1'i Rap'i hiç dinlemediğini belirtmiştir. Öğrencilerin müziğe olan ilginin arttırmak için bu müzik türleri ağırlıklı olarak kullanılabilir.

Anne mesleğine göre incelendiğinde Rap, Türk Pop ve Yabancı Pop'un en fazla dinlenen müzikler arasında olduğu görülmektedir. Ancak bu müzik türlerinin annesi ev kadını ve memur olanlarda daha fazla dinlendiği görülmektedir. Ayrıca Caz ve Türk Sanat müziğinin annesi memur ve serbest meslek olanlarda daha fazla tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Bu öğrencilerin annelerinin gelir düzeyinin artması ile bu tür müzikler arasında bir ilişkiye işaret edebilir. Baba mesleği açısından bakıldığında babaları serbest meslek ile uğraşanların daha çeşitli müzikler dinledikleri ortaya çıkmıştır. Mesleklerle paralel olarak gelir durumları ile müzik türleri incelendiğinde gelir seviyesi arttıkça müzik türü çeşitliliği ve frekansının anlamlı biçimde arttığı belirlenmiştir. Tüm gelir gruplarında Rap, Türk Pop ve Yabancı Pop yine en çok dinlenen müzik türleri olmuştur. Ekonomik faktörler popüler kültürün etkilerinde bir değişiklik yaratmamıştır. Düşük ve Oldukça Düşük Gelir Gruplarındaki öğrencilerin sayısının az olmasına rağmen Arabesk Fantezi ve Yöresel müzikler gibi daha geleneksel ve duygusal yoğunluğu yüksek türlerin tercih edildiği gözlemlenmektedir. Orta gelir düzeyindeki öğrencilerin daha çok güncel ve gençlik odaklı müzik türlerini benimsedikleri belirlenmiştir. İyi ve Oldukça İyi Gelir Gruplarında ise diğer gruplara göre Klasik Batı Müziği ve Caz'ın dinlenme oranları daha fazla çıkmıştır.'

Öğrencilerin Tuncelili olup olmamaları tercih ettikleri müzik türlerini belirgin ölçüde etkilemiştir. Örneğin Tuncelili öğrenciler %47.7 oranında Yöresel Müziği tercih

etmişlerdir. Bu durum Tunceli'nin bir bütün olarak kendine özgü kültürel müzik mirasının gençler üzerine hala büyük oranda etkili olduğunu göstermektedir. Bunun dışında Rap, Türk Pop ve Yabancı Pop Tuncelili ve Tuncelili olmayan öğrenci grubun da en çok dinlenen müzik türleri olmuştur. Tuncelili olmayan öğrenciler arasında ise rap müzik %65.8 dinlenme oranı ile dikkat çekici bir oranda olmuştur.

Lise öğrencileri müzikle büyük ölçüde dinlenme odaklı bir ilişki kurmaktadır. Çoğu öğrenci için müzik; eğlenme, rahatlama, duygusal ifade ve motivasyon aracı olarak işlev görmektedir. Müzik dinlemek, ders çalışırken odaklanmayı artırma, spor yaparken tempo tutma veya moral bozukken rahatlama gibi çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Öte yandan, aktif olarak enstrüman çalan, şarkı söyleyen veya müzik üreten öğrencilerin oranı görece azdır. Yani, gençler arasında müzik tüketimi yaygın ve çeşitliken, müzikal yaratıcılık veya icra daha sınırlı bir grupta kalmaktadır. Bu dağılım, öğrencilerin müzikten beklentilerinin daha çok tüketim odaklı olduğunu, üretim odaklı deneyimlerin ise özel ilgi alanı olan daha az sayıda öğrenciyle sınırlı olduğunu göstermektedir.

Günümüz gençlerinin müzikle etkileşimi büyük ölçüde dijital platformlar üzerinden gerçekleşmektedir. Araştırmada öğrencilerin en çok akıllı telefon kullandıkları belirlenmiştir. Bu durum literatürde de gözlemlenmektedir. Çalışmalar gençlerin müzik dinleme alışkanlıklarının dijital cihazlarla büyük dönüşüm geçirdiği, çalma listelerini anlık ruh hallerine göre kişiselleştirdikleri ve çevrimiçi platformları müzik keşfi için birincil kaynak haline getirdikleri vurgulanmaktadır. Bir başka deyişle dijitalleşme, öğrencilerin istedikleri müziğe istedikleri an da ulaşmalarına imkân tanıyarak müzik deneyimlerini kişiselleştirmiş ve geleneksel ortamlara bağımlılığı azaltmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak, radyo gibi eski nesil araçlar arka planda kalmış; dijitalleşme, genç kuşağın müzikle kurduğu ilişkiyi temelden değiştirmiştir.

Öğrencilerin müzik seçimleri üzerinde en etkili faktörlerin kendi bireysel ilgi alanları ve sosyal medya olduğu gözlemlenmiştir. Akran grupları arasında paylaşılan popüler şarkılar veya internet aracılığıyla maruz kalınan trendler, bir müzik türünü benimsemede önemli rol oynamaktadır. Buna karşılık, aile ve okul çevresinin müzik tercihleri üzerindeki etkisi görece daha zayıf kalmaktadır. Nitekim araştırmaya katılan öğretmenlerin de gözlemleri, öğrencilerin müzik kültürünün şekillenmesinde en çok kişisel merak ve yeteneklerin belirleyici olduğu yönündedir. Dolayısıyla, öğrenciler büyük ölçüde kendi keşifleri ve arkadaş etkileriyle müzik zevklerini geliştirmekte, formal eğitim veya aile yönlendirmesi ikincil planda kalmaktadır. Bu bulgu, okul ortamında sunulan müzik

içeriklerinin öğrencilerin ilgilerine hitap etmediğinden, gençlerin müzik kültürünü daha çok okul dışı dinamikleri beslediğine işaret etmektedir.

Bir şehirde konuşulan dil veya diller kültürel öğeleri geçmişten geleceğe taşıma aracı olarak önemli bir rol oynayabilir. Müzik toplumların kültürünü diller aracılığı ile yansıtan büyük bir ayna görevi görmektedir. Burdan yola çıkılarak Tunceli’de dinlenen müziklerin hangi dilde dinlendikleri kentte bulunan kültürün ne oranda çeşitlilik gösterdiğinin bir yansıması olabilir. Çok dilli yapıya sahip Tunceli’de öğrenciler en çok Türkçe müzikleri dinlenmektedir. Bunun yanında yabancı müzikte %36 oranında dinlenmektedir. Ayrıca Kürtçe (%17.3 yanıt, %36.8 katılımcı) ve Zazaca (%16.1 yanıt, %34.2 katılımcı)’da ciddi oranlarda gençler tarafından dinlenilmektedir. Bu bakımdan çok dilli ve kültürel çeşitliliğin hakim olduğu bir müzik kültürü içinde bulunmaktadır. Ayrıca Tunceli’de değişler yerel kültürün önemli bir ögesidir. Elde edilen bulgular Tunceli yöresine ait değişlerin öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından çok az ya da hiç dinlenmediğini göstermektedir. Öbür yandan “Her zaman” ve “Çoğu zaman” seçeneklerini işaretleyen %21.5’lik grup, bu müzik türünün hala canlı ve devamlılığının olduğunu göstermektedir.

Tunceli’nin müzik kültürünün önemli göstergeleri olan değişler ve müzik dinleme dilleri arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması için Ki-kare analizi yapılmıştır. Buna göre Türkçe müzik dinleme tercihi ile Tunceli yöresel değişlerini dinleme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kürtçe ve Zazaca dillerinde müzik dinleyenlerle bu grubun değişleri dinleme durumları arasında oldukça güçlü bir bağ bulunmuştur. Yabancı dil dinleyenlerde ise bu ilişki daha düşüktür. Sonuç olarak yörede konuşulan dilleri tercih edenlerin yöresel değişleri dinleme sıklıkları belirgin derecede yüksektir. Bu da müzik dinleme dilleri ile kültür arasında çok sıkı bir bağ olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Gelir durumunun müzik dinleme ile ilişkisi Ki-kare yöntemi ile analiz edildiğinde gelir durumu yükseldikçe yabancı müzik dinleme oranının yükseldiği görülmüştür. Öbür yandan Türkçe, Kürtçe ve Zazaca dillerinde müzik dinlemenin gelir düzeyi ile anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ayrıca öğrencilerin gelir düzeyleri ile Tunceli yöresine ait değişleri dinleme sıklıkları arasında da belirgin bir bağ bulunamamıştır.

Elde edilen sonuçlara göre bu tez kapsamında şu önerilerde bulunulabilir

Müziğe olan ilginin artırılması için ortaöğretim kurumlarında müzik eğitim programları, öğrencilerin ilgi duyduğu güncel müzik türleri ve yerel müzik öğelerini kapsayacak şekilde yeniden gözden geçirilmelidir. Müfredatta Popüler Müzikler ile

Yöresel Halk Müziğine dengeli biçimde yer verilerek öğrencilerin derste işlenen müzikle günlük hayatta dinledikleri müziği ilişkilendirmeleri sağlanmalıdır. Zira gençlere cazip gelen Popüler müzik ve geleneksel türlerin eğitim ortamında yeterince temsil edilmemesi, öğrencilerin Geleneksel müzik kültürüyle bağlarını koparma riskini doğurmakta ve müzik eğitiminin kimlik ile kültürel sürekliliği teşvik etme işlevini zayıflatabilmektedir. Bu nedenle, müzik dersleri daha öğrenci merkezli ve zengin içerikli hale getirilmelidir. Okullar, müzik kulüpleri, korolar, orkestralar ve benzeri okul içi müzik etkinliklerini teşvik ederek öğrencilerin aktif katılımının sağlanması yararlı olacaktır. Örneğin, öğrenciler sevdikleri türlerde performans sergileyebilecekleri konserler, yetenek gösterileri veya yarışmalar düzenleyebilir. Okul yönetimleri ayrıca çalgı aleti temini ve mekân desteği sağlayarak müzikle uğraşan öğrencileri desteklemesi yararlı olacaktır.

Tunceli özelinde belediye ve diğer yerel yönetimler, gençlerin müzik kültürünü zenginleştirmek ve onların kültürel katılımını artırmak için çeşitli girişimlerde bulunmalıdır. Gençlere yönelik müzik festivalleri, konserler ve atölyeler organize edilerek öğrencilerin hem popüler müzik sanatçılarıyla buluşması hem de yerel sanatçıları tanınması sağlanabilir. Örneğin, yerel yönetimler okullar ile iş birliği yaparak her yıl gençlik müzik festivalleri düzenleyebilir. Bu festivallerde Türkçe Pop, Yabancı Pop veya Rap gibi türlerde gençlerin ilgisini çekecek sanatçıların yanı sıra Alevi-Bektaşî müziği, halk ozanları gibi Tunceli yöresinin kültürel değerlerini temsil eden performanslara da yer verilebilir. Ayrıca belediyeler, kültür merkezleri bünyesinde gençler için ücretsiz veya uygun maliyetli müzik kursları açarak aktif müzisyen sayısını artırabilir. Bu tip adımlar, genç neslin kendi memleketlerinin müzik mirasıyla etkileşimini güçlendirecek ve kültürel kimlik aidiyetini destekleyecektir. Ayrıca bu araştırma sonuçları müzik dersindeki müfredatın öğrencilerin müzik tercihlerinde çok az etkili olduğunu göstermiştir. Bu kapsamda okullardaki müzik eğitiminin geliştirilmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından müzik öğretmenlerine yönelik eğitimler düzenlenerek öğretmenlerin popüler gençlik müzik trendleri ve yerel müzik konusunda donanımlı hale gelmeleri sağlanabilir. Öğretmenlerin öğrencilerin müzik zevklerine duyarlı olmaları, ders içeriklerini bu doğrultuda zenginleştirmeleri teşvik edilebilir. Ayrıca okullar arası müzik yarışmaları düzenlenerek öğrencilerin müziğe olan ilgileri arttırılabilir. Bu tür yarışma ve etkinlikler, gençleri müzikle uğraşmaya motive edecek ve okullar arası kültürel etkileşimi arttıracaktır. İl düzeyinde Tunceli iline ait müziklerden oluşacak bir repertuvar kitabı hazırlanarak liselere dağıtılabilir. Bu sayede gençler Tunceli yöresine ait müzikleri keşfederek kendi kültürel zenginliklerin farkına

varabilir. Ayrıca eğitimden sorumlu yöneticilerin, okul müzik altyapısını iyileştirmeye yönelik bütçe ve kaynak ayırmaları da müzik alt yapısını gelişmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Araştırmalar, bir müzik topluluğunda aktif rol almanın gençlerin müzik kimliği ve tercihlerine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Bu bakımdan öğrenciler fırsat buldukça enstrüman çalmayı öğrenmeli, şarkı söylemeli veya arkadaşlarıyla birlikte küçük müzik grupları kurarak kendilerini ifade etmelidirler.

Müzik öğretmenleri başta olmak üzere tüm eğitimciler, öğrencilerin müzik beğenilerindeki çeşitliliği anlamaya ve derslerinde bunu dikkate almaya çalışmalıdır. Müzik dersi işlenişinde öğrenci merkezli yaklaşımlar benimsenmesi, öğrencilerin derse aktif katılımını artırabilir. Öğretmenler, sınıfta farklı türlerden (öğrencilerin sevdiği popüler şarkılardan yerel parçalara kadar) örnekler dinleterek öğrencilerin müzikal ufuklarını genişletebilir. Örneğin, bir müzik teorisi konusunu işlerken öğrencilerin ilgi duyduğu bir pop şarkısından veya yöresel bir ezgiden yola çıkarak konu daha da ilgi çekici hale getirilebilir. Ayrıca, müzik öğretmenleri okul içinde koro, orkestra ve folklor ekibi gibi etkinlikler organize ederek öğrencilerin birlikte müzik yapma deneyimi kazanmalarını sağlayabilir. Sadece müzik öğretmenleri değil, diğer branşlardaki öğretmenler de derslerinde müziğin motive edici gücünden faydalanabilir. Özellikle ergenlik çağındaki öğrencilerin müzik seçimleri bazen kaygı veya agresyon göstergesi olabileceğinden, öğretmenler rehberlik servisi ile iş birliği halinde müziği öğrencilerin ruhsal durumlarını destekleyen bir araç olarak kullanmayı da düşünebilirler. Giriş bölümünde bahsedildiği üzere Müzik akademik başarıya da olumlu yönde etkilemektedir. Bu konuda bir farkındalık oluşturmak için okul yönetimleri bu konuda daha detaylı olarak bilgilendirilebilir. Okullarında müzik çalışmalarının artırılması teşvik edebilir.

Bu tez kapsamında elde edilen bulgular, Tunceli ili özelinde kültür ve sanat yönetimi alanında geliştirilebilecek stratejilere önemli girdiler sağlamaktadır. Gençlerin müzik tercihlerinde popüler müzik türlerinin ağırlıkta olması fakat yöresel müziğin de ciddi bir paya sahip olması, kültür politikalarının hem küresel eğilimleri hem de yerel değerleri gözeterek tasarlanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda Tunceli’de kültür-sanat etkinliklerini yönetenlerin, gençlerin ilgisini çekecek projeler planlarken aynı zamanda kentin zengin müzik mirasını yeni kuşaklara aktarmayı hedeflemelidir. Örneğin, Tunceli’de düzenlenecek festivallerde sadece popüler müzik değil, yöresel müzik ve dans gösterilerine de yer verilerek eski ile yeninin buluşması sağlanabilir. Ya da tam tersine sadece yerel

müzik sanatçılarına değil de Türkçe Pop, Yabancı Pop ve Rap müzik yapan sanatçılarda konserlere davet edilebilir. İlde kültür ve sanat yönetimi stratejileri oluşturulurken kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları bu stratejilerin oluşturulmasına dâhil edilmeli ve bu yapılar arasında sağlıklı bir iş birliği sağlanması müzik kültürü aktarımı için yararlı olacaktır. Ayrıca gençlerin bu kültürel etkinliklerinin planlanmasına dâhil edilmesi hatta merkezi bir rol alması müzik kültürünün sürdürülebilirliği açısından elzemdir. Sonuç olarak, Tunceli’de kültür ve sanat alanındaki yöneticiler, bu araştırmanın sonuçlarından yararlanarak gençlere hem kendi geleneksel kültürel motiflerini benimsetecek hem de çağdaş dünyaya uyum sağlayacak kapsamlı bir müzik politikası geliştirebilirler. Bu strateji, Tunceli’nin özgün müzik kültürünün korunmasına hizmet ederken genç nesillerin sanatsal ifade alanlarını genişletecek ve kentin kültürel canlılığını geleceğe taşıyacaktır.

6. KAYNAKLAR

- Allsup, R.E.,** (2003). Mutual learning and democratic action in instrumental music education. *Journal of Research in Music Education*, 51(1), 24-37.
- Arıkan, E. S.,** (2024). Gençlerin gündelik hayatında rap müzik: Rap müzik kültürü bağlamında nitel bir araştırma (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Aydoğan, H., Gürsoy, R.,** (2007). Lise öğrencilerinde müzik dinleme alışkanlıkları ile sınav kaygısı düzeyi arasındaki ilişki (Bildiri). 6. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Ankara.
- Baker, F., Bor, W.,** (2008). Can music preference indicate mental health status in young people?. *Australasian Psychiatry*, 16(4), 284–288.
- Bakhshi, H., Cunningham, S., Mateos-Garcia, J.,** (2015). Public policy for the creative industries. *The Oxford handbook of creative industries*, 465-485.
- Barton, G.,** (2018). *The Relationship Between Music, Culture, and Society: Meaning in Music*. Springer.
- Beşiroğlu, Ş.,** (2011). Music education in the process of modernization in Turkey. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2778–2782.
- Bilton, C.,** (2017). A creative industries perspective on creativity and culture. In *The Palgrave handbook of creativity and culture research* (pp. 661-679). London: Palgrave Macmillan UK.
- Bilton, C.,** (2023). *Cultural Management: A Research Overview*. Routledge.
- Binark, M., Demir, E. M., Sezgin, S., Özsu, G.** (2024). Turkish Radio and TV Broadcasting Corporation's new streaming application and the continuity of music policy as an educational institution. *Radio Journal: International Studies in Broadcast & Audio Media*, 22(1), 75-94.
- Bloustien, G., Peters, M.,** (2011). *Youth, music and creative cultures: Playing for life*. Springer.
- Bodur, G.,** (2021). Multicultural music education in Turkey: Challenges and implications. *Journal of Music, Technology & Education*, 14(2), 203–219.
- Bonneville-Roussy, A., Rentfrow, P. J., Xu, M. K., Potter, J.** (2013). Music through the ages: Trends in musical engagement and preferences from adolescence through middle adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(4), 703–717.

- Bouerdieu, P., Loic, W.,** (2003). Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar, Nazlı Ökten (çev.), İstanbul: İletişim.
- Brown, A. R.,** (2008). Popular music cultures, media and youth consumption: Towards an integration of structure, culture and agency. *Sociology Compass*, 2(2), 388-408.
- Burkut, E. B., Tekin, S., Dal, M.,** (2025). Art and Museums in the Digital Age: An Overview of the Concepts and Spatial Design. *Online Journal of Art and Design*, 13(1), 73-87.
- Cengiz, D.,** (2022). Saklı Bir Kültürün Kadim Mirası: Geleneksel Dersim Müzik Kültürünün Temsiliyet Kodları ve Derleme Ezgiler Kataloğu. İzmir: Duvar Yayınları.
- Chen, J.,** (2022). On "Teaching" and "Learning" of Music Education in Senior High School. *Frontiers in Educational Research*. Vol. 5 (1), 92-96.
- Chin, T., Rickard, N. S.,** (2012). The music use (MU) questionnaire: An instrument to measure engagement in music. *Music Perception*, 29(4), 429-446.
- Colley, A.,** (2008). Young people's musical taste: Relationship with gender and gender-related traits. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(8), 2039-2055.
- Countryman, J.,** (2009). High school music programmes as potential sites for communities of practice – a Canadian study. *Music Education Research*, 11(1), 93-109.
- Deflin, K.,** (2016). <https://liveforlivemusic.com/features/scientific-study-shows-music-evolves-in-the-same-way-as-life/>
- Dissanayake, E.,** (2000). Antecedents of the temporal arts in early mother-infant interaction. In N. L. Wallin, B. Merker, & S. Brown (Eds.), *The Origins of Music* (pp. 389-410). MIT Press.
- Doğan, U.,** (2020). Sivas Zara ilçesinde lise öğrencilerinin müzik tercihleri ve beğenileri (yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Düzgün, M.,** (1992) Dersim Türküleri, 1.b., Ankara: Berhem Yayınları
- Ebewo, P., Sirayi, M.** (2009). The concept of arts/cultural management: A critical reflection. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 38(4), 281-295.
- Eğecioğlu, Ö., (2021). Tarihten ve günümüzden klasik müzik yazıları II. Müzik Eğitimi Yayınları.
- Erdamar, G. K., Gündüz, Y.,** (2015). The development of music education in Turkey since the early republican period. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 5(10), 17-34.

- Erdoğan, J., Dal, M., Ay, İ.,** (2025). Bibliometric Analysis of Culture and Art Literature: Trends and Findings of Academic Publications With Scopus Data. Munzur 8th International Conference on Social Sciences, 369–381.
- Finnäs, L.,** (1989). How can music preferences be modified? A research review. Bulletin of the Council for Research in Music Education, 102, 1–58.
- Fitch, W. T.,** (2006). The biology and evolution of music: A comparative perspective. Cognition, 100(1), 173-215.
- Fraile, E., Gagnepain, P., Eustache, F., Groussard, M., Platel, H.,** (2023). Musical experience prior to traumatic exposure as a resilience factor: a conceptual analysis. Frontiers in Psychology, 14, 1220489.
- Freer, E., Evans, P.,** (2019). Choosing to study music in high school: Teacher support, psychological needs satisfaction, and elective music intentions. Psychology of Music, 47(6), 781-799.
- Frith, S.,** (1996). Music and identity. In S. Hall & P. du Gay (Eds.), Questions of cultural identity (pp. 108-127). London: Sage
- Gezik, E and Özcan, M.,** (2013). Alevi Ocakları Ve Örgütlenmeleri. Ankara: Kalan Yayınları
- Glow, H.,** (2010). Taking a critical approach to arts management. Asia Pacific Journal of Arts and Cultural Management, 7(2).
- Gómez-Reyes, F. M.,** (2021). The Role of Public Policies in Enhancing Cultural and Creative Industries.
- Green, L.,** (2006). Popular music education in and for itself, and for “other” music: Current research in the classroom. International Journal of Music Education, 24(2), 101–118.
- Greve, M.,** (2018). Tu Temburî Ez Perde Me-Religious Music in and from Dersim/Tunceli Today. (2018). Negotiating Alevi Cultural Heritage. Frankfurt AM: Peter Lang.
- Greve, M.,** (2019). Neither Âşık nor Dengbêj–The Lament Singers from Dersim (Tunceli). In Diversity and Contact among Singer-Poet Traditions in Eastern Anatolia (pp. 95-130). Ergon-Verlag.
- Greve, M.,** (2020). Miracles and Tears. Religious Music in Dersim/Tunceli. In Aesthetic and Performative Dimensions of Alevi Cultural Heritage (pp. 103-132). Ergon-Verlag.
- Greve, M.,** (2022). Kurdish Music?... Music from Dersim?...: Conflicting Identities and the Challenge of Categorization in Central-Eastern Anatolia. the world of music (new series), 11(2).

- Greve, M., Özay, Ş.,** (2019). Anlatılamazı İfade Etmek Yeni Dersim Soundu'nun Oluşumu, 1.b, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları.
- Gu, X.,** (2014). Creative industries, creative clusters and cultural policy in Shanghai. In *Cultural Policies in East Asia: Dynamics between the State, Arts and Creative Industries* (pp. 174-192). London: Palgrave Macmillan UK.
- Harris, C.,** (2020). Music identity and listening preferences of students in high school performing ensembles [Master's thesis, Eastern Illinois University]. The Keep. <https://thekeep.eiu.edu/theses/4798>
- Hesmondhalgh, D., Pratt, A. C.,** (2005). Cultural industries and cultural policy. *International journal of cultural policy*, 11(1), 1-13.
- Huerta, E., Jones, L.,** (2021). Learning with a beat: A study on the implementation of students' music interests in high school humanities curriculum. Vol 10(1). 1-29.
- Ilić, B.,** (2022). Popular music: Individual creativity and social framework. *Zbornik Radova Akademije Umetnosti*.
- Jia, L.,** (2022). Influential digital subcultures in youth: a popular music perspective. *Age*, 5(04)
- Kalyoncu, N.,** (2011). Adolescents views on the impact of television music programs in their consumption behavior. *International Journal of Business And Social Science*, 2(24).
- Kamalı, C., Temiz, E.,** (2017). Ortaokul öğrencilerinin müzik tercihlerinin ve bu tercihleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Fine Arts*, 12(4), 280-298.
- Kara, H., Erdoğan, G.,** (2020). Tunceli'de Bağlama/Saz Yapımı Ve Müzik Kültürü Üzerine Bir Alan Araştırması. *Motif Academy Journal of Folklore*, 13(32).
- Kartal, S.,** (2008). Toplum kalkınmasında farklı bir eğitim kurumu: Köy Enstitüleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1).
- Kaş, T.,** (2019). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik kültürü bilgi yeterliliklerinin müzik türleri açısından karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Atatürk Üniversitesi Açık Akademik Arşiv.
- Kaygısız, M.,** (2019). Müzik tarihi: Başlangıcından günümüze müziğin evrimi. *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*
- Killin, A.,** (2018). The origins of music: Evidence, theory, and prospects. *Music & Science*, 1, 2059204317751971.

- Krause, A. E., North, A. C., Hewitt, L. Y.,** (2015). Music-listening in everyday life: Devices and choice. *Psychology of Music*, 43(2), 155–170.
- Lin, Z.,** (2024). Arts Management and Cultural Creative Industries.
- Lorenzo-Quiles, O., Soares-Quadros Jr., J. F., Abril, J. E.,** (2020). Musical preferences of Brazilian high school students. *PLOS ONE*, 15(9), Article e0239891.
- May, B. D.,** (2003). Music helps me live inside my head. *Ethnographic Case Study*.
- Mengüş, E.,** (2019), Alevi Geleneğinde Ölüm İnanışları Bağlamında Müziğin Önemi ve İşlevi: Tunceli Örneği.
- Meshcheriakov, I.,** (2022). Musical and sound effects on human health. *Nauka onlajn: Međunarodnyj elektronnij naučnyj žurnal*, (12), 02–13
- Miranda, D., Claes, M.,** (2009). Music listening, coping, peer affiliation and depression in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(4), 471–483.
- Montagu, J.,** (2007). *Origins and Development of Musical Instruments*. Lanham, MD: Scarecrow Press.
- Montagu, J.,** (2017). How music and instruments began: A brief overview of the origin and entire development of music, from its earliest stages. *Frontiers in Sociology*, 2, 8.
- Morley, I.,** (2013). *The prehistory of music: human evolution, archaeology, and the origins of musicality*. OUP Oxford.
- Mutlu Yıldız, Y.,** (2022). High school students' music listening habits and attitudes towards intangible cultural heritage elements. *Shanlax International Journal of Education*, 11(S1), 137–149.
- Mutlu Yıldız, Y., Karakelle, S.,** (2017). İlköğretim çağındaki çocukların müziksel gelişim özellikleri ve müzik eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(48), 494–500.
- North, A. C., Hargreaves, D. J.,** (1999). Music and adolescent identity. *Music education research*, 1(1), 75-92.
- North, A. C., Hargreaves, D. J., O'Neill, S. A.,** (2000). The importance of music to adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, 70(2), 255–272.
- Nurlu, M., Gülden, B.,** (2017). Ortaokul öğrencilerinin Türk ve yabancı müziğe ilişkin görüşlerinin kültür aktarımı çerçevesinde incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 9–24.

- O'Connell, J. M.** (2005). Voice of the past, voice of the present: Kurdish music and identity in Turkey. *Popular Music*, 24(3), 421–434.
- Özdemir, U.**, (2018). “Between Debate and Sources. Defining Alevi Music.” In *Alevism between Standardisation and Plurality. Negotiating Texts, Sources and Cultural Heritage*. Weineck, Benjamin & Zimmermann, Johannes, eds. Berlin: Peter Lang Verlag, 165–193.
- Özen, C.** (2016). Öğretmen adaylarının müzik dinleme alışkanlıkları arasındaki farklılıklar (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Özen, O. N.** (2023). Ortaokul öğrencilerinin müzik beğenilerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Özkan Köse, S., Yüksel, S.** (2019). Müzik eğitiminde somut olmayan kültürel mirasın yeri üzerine bir inceleme. *Müzik Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1–14.
- Öztürk, Ö.**, (2022). Sivas ili merkez ilçesindeki Anadolu liselerinde görev yapan branş öğretmenlerinin müzik kültür düzeyleri [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Açık Akademik Arşiv.
- Parkinson, T., Muslu Gardner, O.**, (2021). Protectionism and rapprochement in Turkish higher music education: An analysis of the mission and vision statements of conservatoires and university music departments in the republic of Turkey. *Arts and Humanities in Higher Education*, 20(4), 365-385.
- Polat, S.** (2018). Öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalıkları. *Milli Folklor*, 30(120), 604–617.
- Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R., Levitin, D. J.** (2011). The structure of musical preferences: A five-factor model. *Music Perception*, 28(5), 469–484.
- Revilla, S. R. G., Marti, J.**, (2018). *Making Music, Making Society*. Cambridge Scholars Publishing
- Rosevear, J. C.**, (2004, January). An overview of the musical experiences of adolescents, both at school and outside of school. In *Artistic Practice as Research: Proceedings of the XXVth Annual Conference: Proceedings of the XXVth Annual Conference* (pp. 101-107). Melbourne: Australian Association for Research in Music Education.
- Ryu, J., Park, T.**, (2024). A Study on the Improvement of Local Governments' Youth Culture and Arts Policies.
- Sakar, M. H., Maba, A.**, (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Müziksel Tercihleri ve Dinleme Pratikleri. *Journal of International Social Research*, 8(36).

- Satun, B.,** (2021). *Tunceli yöresi müzik kültüründe klarnet geleneği* [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Açık Akademik Arşiv.
- Say, A.** (2005). Müzik tarihi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Shanmugaboopathi, P. S., Catoto, J.,** (2022). Evaluation of the Influence of Music on Modern Culture and Society. *Technoarete Transactions on Advances in Social Sciences and Humanities*.
- Shuker, R.,** (2022). *Popular Music Culture: The Key Concepts*. Routledge.
- Soycan, M., Vural, F. G.,** (2015). The relationship between secondary school grade point average scores and musical interest in Turkey. *Journal of Human Sciences*, 12(2), 1568-1580.
- Sökezoğlu Atılgan, D.,** (2020). The effects of music education on child development in various dimensions. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 10(1), 120–136.
- Stanley, A. B.,** (2018). Reconstructing the Vocal Capabilities of Homo Heidelbergensis, a Close Human Ancestor.
- Stokes, M.,** (1992). *The Arabesk Debate: Music and Musicians in Modern Turkey*. Oxford University Press.
- Szabó, N., Földi, F., Oo, T. Z., Csizmadia, G., Józsa, K.,** (2024). Musical preferences among students aged 9–19: A study on musical genres and styles. *Education Sciences*, 14(3), 290.
- Şendurur, E., Çalışkan, E.,** (2013). Current issues in music teacher education in Turkey. *Education 3-13*, 41(6), 606–616.
- Şenoğlu Özdemir, Ç., Can, A. A.,** (2019). Müzikte dinleme, dinleme türleri ve müzik öğretmenliği öğrencilerinin müzik dinleme yaklaşımları. *İlköğretim Online*, 18(3), 1367–1380.
- Tarrant, M., North, A. C., Hargreaves, D. J.,** (2000). English and American adolescents' reasons for listening to music. *Psychology of Music*, 28(2), 166–173.
- Tarrant, M., North, A. C., Hargreaves, D. J.,** (2001). Social categorization, self-esteem, and the estimated musical preferences of male adolescents. *Journal of Social Psychology*, 141(5), 565–582.
- Taş, H.,** (2020). İlkokul öğrencilerinin müzik türü tercihleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 44, 355–378.

- Tekeli, B.,** (2013). Müzik öğretmeni adaylarının görüşlerine göre müzik dinleme ve kültürü dersine yönelik öğretim programı taslak önerisi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Tekin, S., Burkut, E. B., Dal, M.,** (2024). Culture and arts management: A bibliometric analysis using software. *Cultural Heritage and Science*, 5(1), 62–74.
- Tekin, S., Dal, M., Ay, İ.,** (2025). Museums As A Confluence of Culture and Art: A Bibliometric Analysis of The Scopus Database. II. International Perge Scientific Studies Congress, 174–182.
- Teslenko, A.,** (2016). Pop-Music as a Case-Study of Youth Culture.
- Theorell, T.,** (2014). Music in Social Cohesion. In *Handbook of Music and Emotion*.
- Tierney, A., Krizman, J., Skoe, E., Johnston, K., Kraus, N.,** (2013). High school music classes enhance the neural processing of speech. *Frontiers in psychology*, 4, 855.
- Tschmuck, P.,** (2003). How creative are the creative industries? A case of the music industry. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 33(2), 127-141.
- Uçan, A.,** (2005). İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi. *Evrensel Müzikevi*.
- Uluçay, T.,** (2018). Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerinin şiddet eğilimlerine etkisi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 145–153.
- Veech, M. W.,** (1993). The connection between feeling and thinking in high school general music. *Update: Applications of Research in Music Education*, 11(2), 23-26.
- Yağışan, N.,** (2013). Üniversite öğrencilerinin müzik tercihleri ile saldırganlık eğilimleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 96–113.
- Yazıcı, T., İrven, D.,** (2015). Müzik eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin müzik tercihlerine ilişkin nicel bir araştırma. *Türkiye İletişim ve Sanat Dergisi*, 1(1), 35–50.
- Yıldız, S.,** (2022). Etnisite ve Müzik Kültürü Perspektifinden Adıyaman ve Çevre İller Metropolitliği Mor Petrus ve Mor Pavlus Kilisesi Sonik İfadesinin TRT Arşivine Girmiş Adıyaman Türküleri İle Etkileşimi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zillmann, D., Gan, S.,** (1997). Musical taste in adolescence. In D. J. Hargreaves & A. C. North (Eds.), *The social psychology of music* (pp. 161–187). Oxford University Press.

EKLER

EK-1. ÖĞRENCİLERİN MÜZİK BEĞENİ VE TERCİHLERİNİ TESPİT ANKETİ

Sayın....

Bu anket siz öğrencilerin müzik beğeni ve tercihlerini tespit amacıyla hazırlanmıştır. İki bölümden oluşan anketin I. Bölümü'nde kişisel özelliklerinizi tespiti yönelik 7 soru, II. Bölümünde ise müzik beğeni ve tercihlerinizi tespiti yönelik 14 soru bulunmaktadır.

Size düşen her bir soruyu dikkatlice okuyarak, karşılarında verilen seçeneklerden uygun olanı işaretlemektir.

Anketin herhangi bir yerine ad ve soyadınızı yazmayınız. Bu anketle toplanan veriler gizli kalacak ve sadece bilimsel bir çalışmanın verileri olarak kullanılacaktır.

Şimdiden katkılarınız için teşekkürler ederiz.

Araştırmacı

Nihal CAN

Kültür ve Sanat Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans öğrencisi

1. Danışman

Prof. Dr. Murat DAL

2. Danışman

Doç. Dr. Daimi CENGİZ

I. BÖLÜM KİŞİSEL BİLGİLER

Sıra No	Değişkenler	Sorular	Seçenek
1	Cinsiyetiniz	Kadın	
		Erkek	
2	Okul Türünüz	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	
		Tunceli Anadolu Lisesi	
		Tunceli Türk Telekom Fen Lisesi	
		Spor Lisesi	
		Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi	
3	Sınıf Düzeyiniz	9. sınıf	
		10. sınıf	
		11. sınıf	
		12. sınıf	
4	Anne Mesleği	Ev kadını	
		Memur	
		İşçi	

		Serbest meslek	
		Emekli	
		Fikrim yok	
5	Baba Mesleği	İşsiz	
		İşçi	
		Memur	
		Serbest meslek	
		Emekli	
6	Ailenin Gelir Düzeyi	Oldukça düşük	
		Düşük	
		Orta	
		İyi	
		Oldukça iyi	
7	Aileniz	Tuncelili	
		Tuncelili değil	

İKİNCİ BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN MÜZİK BEĞENİ VE TERCİHLERİNİ TESPİT ANKET SORU MADDELERİ

No	Anket Soru Maddeleri	Seçenekler
1	Hangi müzik türlerini dinlersiniz?	Türk Halk Müziği ()
		Türk Sanat Müziği ()
		Arabesk-Fantezi Müzik ()
		Türk Pop Müzik ()
		Rock-Anadolu Rock Müzik ()
		Klâsik Batı Müziği ()
		Yabancı Pop Müzik ()
		Caz Müzik ()
		Rap Müzik ()
		Kendi yöre Müziğimi ()

2	Müzik türlerinden dinlediklerin izi hangi sıklıkla dinlersiniz?					
	Türk Halk Müziği	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Türk Sanat Müziği	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Arabesk-Fantezi Müzik	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Türk Pop Müzik	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Rock-Anadolu Rock Müzik	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Klâsik Batı Müziği	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Yabancı Pop Müzik	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Caz Müzik	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Rap Müzik	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
	Kendi yöre müziği	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat buldukça ()	Çoğu zaman ()	Her zaman ()
3	Müziksel etkinliklere ne sıklıkla katılırsınız?	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat Buldukça ()	Çoğu Zaman ()	Her zaman ()
4	Tercih ettiğiniz müzik üzerinde ailenizin etkisi var mıdır?	Hiç ()	Az ()	Kısmen ()	Çok ()	Oldukça Çok ()
5	Tercih ettiğiniz müzik üzerinde arkadaş etkisi	Hiç ()	Az ()	Kısmen ()	Çok ()	Oldukça Çok ()
6	Tercih ettiğiniz müzik üzerinde sosyal	Hiç ()	Az ()	Kısmen ()	Çok ()	Oldukça Çok ()

	medyanın etkisi					
7	Tercih ettiğiniz müzik üzerinde okulda verilen müzik dersinin etkisi	Hiç ()	Az ()	Kısmen ()	Çok ()	Oldukça Çok ()
8	Müziği hangi araçlardan yararlanarak dinlersiniz?	Radıyo ()	Tv ()	Bilgisayar ()	Tablet ()	MP3 çalar ()
9	Müzik dinlemedeki amacınız	Kendimi İfade Edebilmek ve Sosyalleşmek ()	Boş Zamanlarımı Değerlendirmek ()	Eğitim ve Kültürlenmek ()	Rahatlamak ve Dinlenmek ()	
10	Hangi dilde müzik dinlemeyi tercih edersiniz?	Türkçe ()	Yabancı Dil ()	Kürtçe ()	Zazaca ()	Fikrim Yok ()
11	Tunceli yöresine ait deyişleri ne sıklıkta dinlersiniz	Hiç ()	Bazen ()	Fırsat Buldukça ()	Çoğu Zaman ()	Her Zaman ()
12	Herhangi bir enstrüman çalar mısınız?	Evet () Hayır ()				
13	Hangi enstrümanı çalmasını bilirsiniz?	Bağlama () Gitar () Flüt () Diğer () Enstrüman Çalmasını Bilmem ()				
14	Ailenizde bağlama çalan varmı?	Evet () Hayır () Fikrim yok ()				